

Katona Sándor:

ÁRPÁD

**AZ "ÖSI GYÖKÉR" TÖRTÉNELMI PÁLYÁZATÁNAK
DÍJNYERTES MUNKÁJA.**

KATONA SÁNDOR

ÁRPÁD ÉS HANNIBÁL

AZ "ŐSI GYÖKÉR" ÉS A KÖRÖSI CSOMA SÁNDOR
TARSASÁG — ÁRPÁD TAGOZATÁNAK
KÖZÖS KIADÁSA

BUENOS AIRES — 1977

MINDEN JOG FENNTARTVA

Hecho el depósito que establece la Ley 11.723
LIBRO DE EDICION ARGENTINA

Printed in Argentina

Se terminó de imprimir el día 30 de sept. de 1977 en la Editorial ABC, Rivadavia 281, Quilmes, Prov. Bs. As., Argentina

TARTALOM

Előszó

- I. **ÁRPÁD és HANNIBAL** élete között több, mint 1.000 év múlt el. Megegyezéseik, — különbözőségük megértéséhez ismernünk kell életük döntő szakaszait.
- II. **ÁRPÁD**: az államférfi, hadvezér és **MAGYARORSZAG** alapítója.
- III. **HANNIBAL**: a hadvezér, az államférfi. Karthágó bukása.
- IV. **Összehasonlításuk**:
  - 1.) az **EMBEREKÉ**:
származásuk, küldetésük, életük, haláluk.
  - 2.) a **HADVEZÉREKÉ**:
ÁRPÁD öt hadjárata, majd a Pozsony-i győzelme.
HANNIBAL: átkelés az Alpokon, 3 nagy győzelme, Záma, Karthágó szétzúzása.
  - 3.) az **ÁLLAMFÉRFIGÉ**:
ÁRPÁD: országegyesítése. **UJ** országot alapít.
Teljes siker!
HANNIBAL: Záma után talpraállítja Karthágót.
De menekülnie kell. Karthágó eltűnik a törtélem szinpadjáról. Teljes kudarc!

ÁRPÁD-APÁNK maradéktalanul kiérdemelte a történelmi **NAGY** melléknevet!

A TARTALOM JEGYZÉKE

	oldal
I. Árpád és Hannibál	10
II. ARPÁD	14
DENTU MAGYARIA	15
LEBÉDIA	17
Az u. n. "Besenyő-komplexum" problémája	18
Az előkészítő hadjáratok	19
ETELKÖZ	23
A VÉRSZERZŐDÉS	27
A titokzatos KOZMA szerepe	29
A törzsek előkészületei	30
A kettős hadjárat	33
Harcmodor, főlszerelés, lóanyag, fegyverek	34
A bolgár hadjárat	39
A honegyesítés végrehajtása	43
A zöm ütközetei a Karfátmedencében	47
A kettős hadjárat eredményeinek összefoglalása	50
Az egyesített Hon biztosítása nyugat felé	51
A Pozsony-i csata	54
A Pozsony-i csata után	57
Függelék: Ősénk csoda-fegyvere az ij	59
Avar gyűrű	63
Csórszárka és Ördögárok	64
A 9 Avar Gyűrű	65
Források	66
III. Hannibál a hadvezér	71
Karthágó Hannibál szülővárosa	72
Róma felemelkedése nagyhatalommá	75
A Barkidák Spanyolországi erő-összpontosítása	76
Hannibál átkel az Alpokon	79
Az Ebrótól a Pyreneusokig	82
Rhone átkelés	83
Hannibál nagy győzelmei	85
Trebis	86
A Trasimeni tó melletti csata	88
Cannae	91
Zámáig	94
Záma	96
Hannibál Karthágóban államférfiúnak bizonyul	99
Utószó Hannibál örökségéhez	102
IV. Árpád és Hannibál tetteinek, érdemeinek és örökségének összehasonlítása	105
Összehasonlítás a nyugati államok országalapításaival	108

ELŐSZÓ

Az ÓKOR három leghiresebb hadvezére volt: NAGY SANDOR (356-325 Kr.e.), HANNIBAL (247-183 Kr.e.) és G. J. CAESAR (100-44 Kr.e.)

A róluik írott sokszáz történelmi mű jónéhány példánya minden valamire való nyugati könyvtárban megtalálható. Világszerte ezekből merítik adataikat a disszertációs munkáikhoz Nyugat egyetemi hallgatói. A magyar kutató azonban hiába keres egyetlen munkát is a nagy magyar hadvezérekről!

Az ŐSI GYÖKÉR MUNKAKÖZÖSSÉGE pályázati felhívását ezért kétszeres örömmel vettem tudomásul, mert az a Nyugati Világban szinte teljességgel ismeretlen ÁRPAD PÁPKIRÁLYUNK érdemeinek a fölmutatását és megismertetését célozza.

Dolgozatomban megkísérlem ÁRPAD és HANNIBAL teljesítményeit úgy összehasonlítani, hogy abból a legnagyobb magyar hadvezér, honyegyesítő Nagy Fejedelmünk élet-munkája kellő megvilágításba kerüljön.

Tudatában vagyok annak az áldatlan tájékozatlanságnak, amely a külföldi személyiségek, történelmi nagyságok értékét aránytalanul fölnagyítja s ugyanakkor a magyar géniuszok történelmi szerepét, az elénk tárt kicsinyítő, torzító tükröképből mutatja.

Kérem k. Olvasóimat, elevenítsék föl mind a két, nagykü'detésű férfiú élettörténetét. Egészítsük ki az időközben talán már elhalványult, még otthoni iskoláinkban kapott ismereteinket. A Szabad Világban bőséges forrásanyag áll mindnyájunk rendelkezésére. De a legújabb kutatások eredményeit is figyelve, igazítsuk helyre a korábbiakban hallott tévedéseket. Amint ezt elvégeztük, hasonlítsuk össze eme két lánglelkű történelmi alak életét, munkáit és annak kihatását kortársaikra, de késői utódaikra is.

München, 1976. karácsonyán.

I

ÁRPAD és HANNIBÁL

A bemutatandó két történelmi személy érték-összehasonlítása nem könnyű feladat. HANNIBÁL több, mint ezer évvel előbb élt és működött, mint ÁRPAD-APÁNK. Merőben más világhelyzetbe születtek, lehetőségeik, küldetésük közel sem fértek egymáshoz. Ha végigmegegyünk kettejük életén, mégis meglepően sok párhuzamot, sőt azonosságot találunk közöttük. Származásuk, a gyermekkori előkészítésük elvégzésére, háborúik, mind megannyi, hasonló feladatok megoldására kényszerítette mindkettőjüket.

Összehasonlításuk mégis végrehajtható harcászati és hadászati szempontból, mert mind a két hadvezér azonos felszereléssel, fegyverzettel és az ezek nyújtotta taktikai lehetőségekkel rendelkezett. Hannibáltól — Árpádig nyúló évezred ugyanis a haditechnikában lényeges fejlődést felmutatni nem tud. Ennek az évezrednek döntő fegyverei a KARD és az ÍJ maradtak.

De lássuk, ki is volt ÁRPAD, hogy utána megvizsgáljuk HANNIBÁL életútját is.

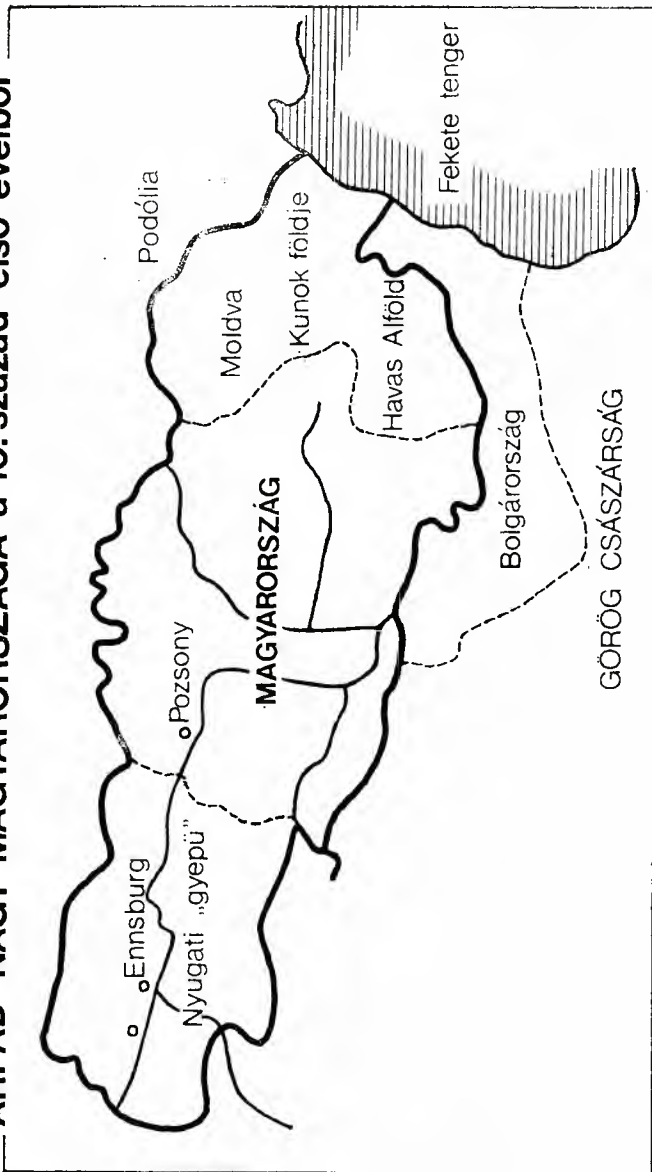
ARPA'D

KACAN

és Honegyesítés sok vérbe került.
De NAGY ÁRPÁD Népével visszaszerezte Atilla
örökségét — a 13. oldalon látható
MAGYAR BIRODALMAT.

ÁRPÁD NAGY MAGYARORSZÁGA a 10. század első éveiből

II

Á R P Á D

A HON-T EGYESÍTŐ ÁRPÁD TÖRTÉNELMI NAGYSÁGA

Ha valaki a magyar honfoglalásról rendelkezésre álló magyar és külföldi irodalmat alaposan áttanulmányozza, önkéntelenül is fel kell ismernie micsoda kihatású, egyedülálló államférfiui, hadvezéri és szervezői teljesítményt is jelent ÁRPÁD fejedelmünk honegyesítése.

Amig népünk leszármazása, illetve őshazája tekintetében még mindig egymástól eltérő tudományos nézetek állnak szemben, addig az itt tárgyalásra kerülő honfoglalás-honegyesítés szempontjából (néhány részlettől eltekintve) alig van jelentős felfogásbeli eltérés. A mi nemzetérdekű történet szemleletünk itteni megvilágítására mégis egy ugrással előbből, t. i. DENTU-MAGYARIA-tól kell kiindulnunk.

ZAPOROGYÉTÓL ESZTERGOMIG — MAGYARORSZÁG-ig

D E N T U M A G Y Á R I A

nevét odahaza KÉZAI Simon krónikájából ismertük, de csak amolyan meseszerű leírás formájában. Időközben számos bizánci görög, illetve arab és perzsa forrásokból immár pontos adatok állanak rendelkezésünkre, amelyek közül néhányat itt felemlitenék:

HELYE: a Meotisz nevű, mérhetetlen kiterjedésű u. n. „pontuszi” mocsarakban volt — lásd az 1. sz. vázlatot.

KITERJEDÉSE: É-D-i irányban 400 km s több, mint 400.000 km², azaz nagyobb volt, mint a későbbi, történelmi Magyarországé.

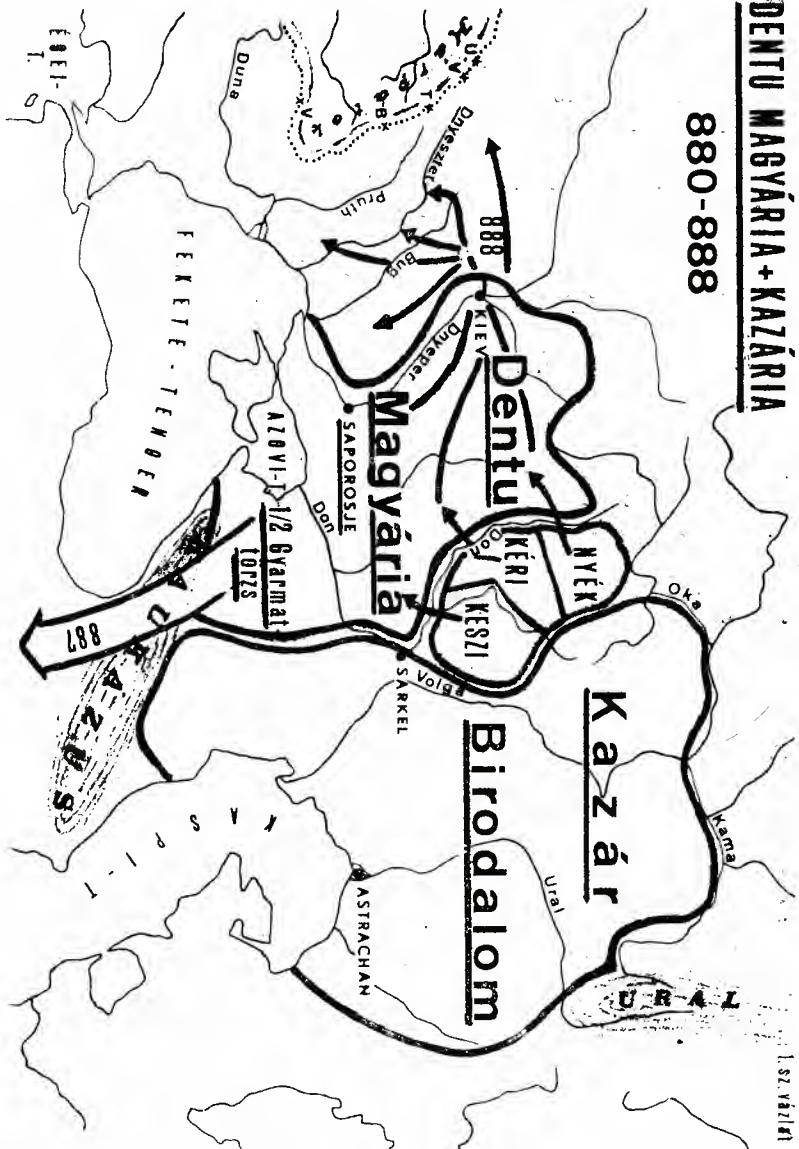
FŐVÁROSA: Zaporogye (a mai Saporoaje). Számos akkora városa volt, hogy azokat kereskedelmi jelentőségük miatt azt perzsa-görög utazók jelentéseikben mindig megnevezték: Tenyó, - Karakán, - Szalma, - Szaka-és Gyana - és Kata. Legfontosabb városuk volt KIEW, az akkori fegyver (kard!) — gyártás európai első központja. Legészakibb városuk volt GYŐR.

TÖRTÉNELMÜK: szumirul DAN TU MAH GARIÁ a neve, ami annyit jelentett, mint a Szabadok Népe Mahgariából. A századokon keresztül dúló háborúk elől három nagyobb hullámban, egyre nagyobb tömegben menekült a békésebb lakosság a biztonságot jelentő ingoványokba s csak arra várt, hogy egy kellő tekintélyű vezére/vezetője akadjon, aki egy néppé szervezze őket. Ez volt azután az első, név szerint is ismert ÁRPÁD-ivadék: OPOS. 739 -ben érkezett oda egész katonai és papi kasztjával együtt, de vele jött a több ezeréves szabir államok teljes diplomata, kereskedő stb. vezető rétege is. OPOS kiváló szervező lévén, hamarosan állammá kovácsolta az addigi “fekete völgények”, minden közös kapocs nélkül „kalandozásokból” élő, vegyes összetételű népét. Ez volt DENTU MAGYARIA megszületésének a pillanata.

LÉTSZAMUK: ezidőben mintegy 200.000 lélek, amelyből — külföldi feljegyzések szerint — 10.000 lovas hadse-
reget állítottak ki.

DENTU MAGYÁRIA + KAZÁRIA

880-888

OPOS után CSABA, majd (khorezm-i feleségétől származó fia) EDEMEN volt a kagán. EDEMEN fia — ARPAD nagyapja — volt ÜGEK, aki egy ATILÁ — tól közvetlenül származó „hun királyi lányt”, a mesebeli szépségű EMESET, vette el feleségül krónikáink szerint, amivel biztosította dynasziájának a jogutódlását és a hun vezető réteg támogatását is.

Emese apjának neve: ENE-DU-BÉLI-ANNI... Ez öt mah-gar (szumír) uralkodói elnevezés. Jelentése: „**az uralkodó az Ég Fia**”. Hasonló neveket találunk az UR városi ékiratos királylistákon. (L. „The Sumerian Wonder” 166-167. old. Prof. Badiny Jós Ferenc könyvében.)

ALMOS, ÜGEK fia, 819-ben született s 893-ban halt meg természetes halállal (minden egyéb elképzelés ALMOS halálózásával kapcsolatban minden igazolást nélkülöz.) ALMOS továbbbepíti apja messzetekintő családi kapcsolatait s ezzel előkészíti azt a potenciális gyarapodásukat, amely szükséges volt az akkori hata'ni rendszer — értsd ellenséges érzelmű szomszédaiak közepette — puszta fennmaradásukhoz, illetve a későbbi terveik megvalósításához: az IGÉRET FÖLDJÉ-nek az elfoglalásához. ALMOS 839 és 850 között KLEW-ben sajátmaga képviselte a vezéri törzset, ott nősült, elvette a Kazár Kaganátus-nak a Dentu Magyaria ellen kiépített „gyepű” törzsei közül a legerősebbnek, a NYÉK onogur törzs vezetőjének a leányát. Amikor apósa utód nélkül elhalt, ALMOS örökölte annak a törzsnek a vezetését. Ezzel kezdődött meg az előbb említett kazár „gyepű” 3 törzsének az elvonzása Dentu Magyaria szabir-magyar törzsei közé.

L E B É D I A

Idetartozik annak a történelmi tévedésnek a fől számolása, miszerint LEBÉDIA egyik „őshazánk” lett volna. Ezt csak az u. n. finn-ugoros elmélet képviselte. Az 1. sz. vázlat ábrája szerint: az előbbieken említett 3 kazar-gyepű-törzs területét hívták egykori (barszil?) kagánja után Lebediának, ahol is a három onogur törzsre (NYÉK, KÉRI és KESZI) „vigyázott” egy kök-türk (kazar-hű) törzs. Ennek a „felvigyázó” törzsnek a kagánjait CSOBANC-nak és KENÉZ-nek hívták. Miután ezek a nevek a honfoglaló törzseinknél később szerepeltek, nagyon valószínűnek látszik,

hogyan ezek a kök-türkök is átálltak a későbbiekben a magyar törzsszövetséghez. Az egyre nagyobb katonai erőt képviselő DENTU MAGYÁRIA elleni határbiztosításukra a kazárok (az éppen említett "gyepü"-n kívül, a délebbi közös határszakaszukon) egy egész várrendszert építettek ki, amelyben SARKEL volt a leghíresebb kővár-központjuk, de emellett még további 11 kő - és egy egész láncolatot alkotó - föld-várat is, hogy az egyre puhuló-gyengülő kazár kagánok Asztrachán fővárosukat Nyugatra - őseink ellen - biztosítsák.

ÁLMOS után, fia ÁRPÁD is onogur királylányt vett el, míg 2. felesége —az első elhalálózása után— egy viking/normann hercegnő lett, akitől született utolsó fia ZSOLT (893 - ban.) ÁRPÁD eme "beházasodása" következtében átvehette a négylófarkas fejedelmi MEGYERI törzs mellé a NYÉK törzs vezetését. Ettől kezdve az uralkodó családnak mindig két törzse volt.

AZ U. N. "BESENYŐ-KOMPLEXUM" PROBLÉMAJA

Történelmünk egyik legbutább elképzelése volt ez, mint a finn-ugoros elmélet szülöttje. Besenyő támadásról egyetlen krónikánk sem ír! Csupán „Bíborban született” VII. KONSTANTIN ír ilyenről a közismert művében („A Birodalom kormányzásáról”) de ezt bosszúból tette, mert BOTOND-ék három ízben, megszegyenítő módon visszafizettek azért a hűtlenségért, amelyet ennek apja, BÖLCS LEÓ a LEVENTE-hadjárat alatt szerződészegésével követett el 895. tavaszán. Erről a későbbiekben még bővebben írok. Egy olyanféle (hamis!) beállítás, miszerint az ÁRPÁD féle honfoglalás egy kényszerhelyzetből kifolyó'ag, fejvesztetten menekülő őseink - "rögtönzött" műve lett volna, tökéletesen logikátlan és értelmetlen. A nehéz, ökor - vontatású szekerrel napi 15-20 km - es menetteljesítményű törzs-oszlopokat a besenyő könnyű lovasság (napi 150-200 km - es sebességű csapatai) napokon belül utolérhette volna! Azok elől nem lehetett menekülni, csak harcolni velük — ha ilyen besenyő támadás lett volna! Ámde ilyen komoly ellenségeskedésről ezidőben már szó sem volt! Ellenkezőleg: a legújabb tudományos kutatások bebizonyították, hogy a besenyőkkel szerződéses viszonyban hajtották végre ÁRPAD-ék a kettős hadjáratukat 895 - ben, ahol a besenyő lovasságnak pontos feladatai voltak, amelyeket ők olyan kitűnően végrehajtottak,

hogy - ennek elismeréseképpen - ÁRPÁD elsőszülött leányát ÁGOCSKÁT a besenyő vezér-kagánnak TEVELÉ-hez adta feleségül s a besenyő törzsek a honfoglaló magyar törzsekkel egyenjogunak elismerve az ország szívében kaptak szállás-területet. (Nagykátá körül.) A Kárpát — medencébe nem „megtépázva” érkeztek a besenyő-támadás következtében, „pánikszerűen” menekülő őseink, hanem teljes harci erejük birtokában, úgyhogy —ottani berendezkedésük után— négy év után elkezdhették tervszerű präventív hadjáratukat és majd minden nyugati szomszéduknál leadták „névjegyüket”, ahogy Padányi Viktor ezt olyan találóan kifejezi erre vonatkozó munkájában. Akármit is irt légyen HÓMAN, egy ilyen “besenyő-vereség” sohasem létezett. A logika szerint is lehetetlen, mert a “megvert hadak” és a “menekülő magyarság” soha sem tudták volna végrehajtani azokat a nagy-szerű és szervezett hadsereget igényelő hadműveleteket, amelyeket itt bemutatok. De Bizánc sem kötött volna szövetséget egy “megvert” seregű “menekülő” néppel. Hogy kötött, az azt jelenti, hogy Árpád Népét egyenrangúnak és nagyerejűnek tekintette.

AZ “ELŐKÉSZÍTŐ HADJÁRATOK”

ÁRPÁD éppen 20 éves férfi lett, amikor átvette a NYÉK onogur törzs vezetését. Ekkor (860-ban) megindult az u. n. előkészítő hadjáratok sorozatával a szövetségi rendszer megszilárdítása, a csapatok rendszeres, egységes katonai kiképzése, a Duna-medence legalaposabb felderítése, mind az otthoni „kiskirályok” elképzelésének az összeegyeztetése, mind a fővonulási utak, a terep és az erősségek pontos felmérése. ÁRPÁD személyesen vette fel a kapcsolatot a hun, avar s a székely legfontosabb népcsoportokkal, közben bemutatta a saját katonai erejét ezeknek, s zsákmányokkal hazatérve, föllelkesítette a törzseket a győztes hadjáratokból diadalmasan visszaérkező lovas-ezredek otthoni “beszámoló” révén...

860: raid a KRIM-félszigetre. A krimi bejáratot őrző két kulcs-város már 790 óta szabir tulajdonban volt: Kercs és Szurozs (Szoros?). Mindkettőt a kazároktól vette el annak idején még EDEMEN. ÁRPÁD mostani hadjáratában foglyul ejti CYRILL-t, aki az ottani kazár nép megtérítésére érkezett a félszigetre. Ez ugyanaz a CYRILL, aki később az u. n. “glagolica-ABC-t” s azután az irott “szláv” nak nevezett

nyelvet készíti el bátyjával METHODÓ -dal. Eredetileg ezeket a fivéreket CONSTANTIN-nak hívták és megfelelő lelkészi és diplomáciai kiképzés után Bizánc olyan feladattal küldte ki őket, hogy a szlávok akkoriban minden nagyobb politikai keret nélkül, szétszórtan települt népcsoportjait a görög egyházhoz szervezzék be. Ez tehát, tulajdonképpen, a római egyház ellen irányuló egyház-politikai akció volt, Róma és Bizánc versengésében, a Balkántól a mai Csehszlovákiáig terjedő terület "meghódítása" végcéljával. Ha ÁRPÁD 860-ban nem engedte volna szabadon CYRILL-t, másként fordult volna a világpolitika ezen a kulcs-területen. Nem görög-keletiek lettek volna a morvák a többi szlávok le a bolgárokig, hanem római katolikusok (mint később a mi őseink) s akkor nem állott volna elő -a szláv nyelv kialakulása után -a pánszláv mozgalom, a mi történelmi végzetünk... Ebben a raid-ban ÁRPÁD hadtestében a szabirokon fölül onogur ezredek (tehát a nemrég hozzájuk átpártolt NYÉK törzs tagjai is) és normann lovasok is (ASKOLD és DIR kiew -népéből) résztvettek már.

862: Ezévben Pannónia területére vezetett hadjáratot ÁRPÁD. Hinkmár érsek jegyezte föl, hogy ott "az eddig ismeretlen UNGÁR ELLENSÉGE jelent meg" náluk.

870 körül kerültek őseink első ízben érintkezésbe a besenyőkkel. Akkoriban azoknak 7 törzsük volt (Értem, Csur, Kölpő, Charabó, Talmad, Kap és Csap) s mintegy 80.000 lovaszt kitevő — felében támadó — harcerejükkel ezidőben erősebbek voltak, mint Dentu Magyária. A besenyő járőrök átlépték a Volgát és kb. olyanféleképpen „kalandoztak” Nyugatra, a Don és Dnyeper felé, mint később őseink tették, főleg Nyugatra. Ez állandó nyugtalanságot, készültségi-feszültséget jelentett az ott élő s a törzseket kelet felé biztosító védő-gyepüknek, első sorban a JENŐ és a GYARMAT törzsek szállásterületén. Egy ilyen bizonytalansági momentum nem illett bele ÁRPÁD -ék további terveibe gátolta a nyugodt előkészületeiket, lekötötte tetemes katonai erejüket s így indokolta annak a területnek a kiűritését. Mielőtt véglegesen döntött volna a vezéri (immár kettős) törzs nagytanácsa (amit SZER-nek neveztek a régi, még Babilóniából átöröklött ősi szokások szerint), ÁRPÁD még egy hadjáratban akarja megvizsgálni terveik helyességét.

885-ben ezért újabb önálló hadjáratot vezet ZWENTIBOLD Morvaország ellen. Ezt mostmár annál is inkább meg tudja tenni, mert időközben a másik két onogur törzs is átállott hozzájuk (KÉRI és KESZI) s így mostmár erősebb lett, mint a besenyők. A 3 "kóbor" törzs végképpen elszakadt Kazáriától, mely az állandó besenyő nyomás alatt lassan elvesztette előzetes katonai tulerejét s nem tudta azt sem megakadályozni, hogy a 3 nyugati gyepű-törzse: a NYEK, KÉRI és KESZI átálljanak ellenségéhez, DENTU MAGYÁRIÁ-hoz. ÁRPÁD újból játszva nyer. ZWENTIBOLD ugyan elmenekül, de seregét tönkreverik őseink s ÁRPÁD azzal a biztonsággal tér haza, hogy a 3 avar törzs: ABA, BORS és ÖRSUR kagánok alatt szilárdan áll az általuk tervezett honegyesítés végrehajtása mögött.

Amint ÁRPÁD hazaér s a SZER - ben eldöntik, hogy Dentu - Magyarriából a harcos zömmel áttelepülnek a kitűnő legelőkkel és vízzel bőségesen rendelkező, tehát az ő állattenyésztésükre kiválóan alkalmas ETELKÖZ - be, ÁLMOS képtelen megakadályozni, hogy a GYARMAT törzs vezetője, népe felével kiválik az addigi törzsszövetségükből és visszahúzódik előbbi hazájuk területére, a Kaukázustól délre fekvő KUR - folyó vidékére. (A kur folyó Tiflisztől folyik Ny - K - i irányban, szinte párhuzamosan a Kaukázus hegységgel s a Káspi tóba ömlik, Bakutól kb. 150 km.-re délre.) ÁLMOS ekkor 60 éves agg öregember. Bár nincsen bizonyítva, kutforrás tehát nem áll rendelkezésre, csak a logika mondja. Padányi Viktorral együtt: ez volt az oka - ÁRPÁD határta'an népszerűsége mellett - hogy ÁLMOS ettől kezdve csupán mint „szakrális király”: PATESI szerepel Ungvár-ig, míg ÁRPÁD a valóságos főkagán, a négy lófarkas, kétségtelen vezér! Őrá jut ezzel DENTU MAGYÁRIA fölszámolásának s kiűritésének a keserű feladata is, amelynek előkészítésére egyetlen tél állott a rendelkezésére s amelyet olyan briliánsan old meg 888-ban.

Az áttelepülés valóban nagyon veszélyes lehetett volna! ÁRPÁD zseniális szervező képességét bizonyítja, hogy ezt az óriási méretű ember-állat és anyag-mozgatást minden veszteség nélkül hajtotta végre. Ez csak úgy képzelhető el a logika világánál, hogy

- a) a besenyőkkel már ekkor megegyeztek egyrészt abban, hogy azok békésen átvehetik tőlük a DENTU MAGYÁRIA kiűritett részeit (hidfőket hagytak maguknak!!),

- b) a továbbiakban támogatják majd Árpádékat, amikor azok továbbvonulnak a Kárpát-medencét kézbeveendő,
- c) annak utána a besenyők meg magkapják tőlük ETEL-KÖZ-t is s
- d) a későbbiekben, hullámokban, betelepülhetnek ők is a Kárpátoktól védett, "tejjel-mézszel folyó" mesés PAN-NÓNIA-ba... Erről még hallunk további részleteket is.

Az áttelepülésnél az egész nép fölvonult a legbiztosabb átjáró, KIEW környékére. Az egyes törzsek persze, az azelőtti telephelyeiknek 400-600 km-re fekvő kiindulási helyeitől függően, azaz kb. 3-4 hetes fáradságos utazás és állat-terelés után - egymástól jelentősen eltérő időközökben érkeztek be a gyülekező helyre KIEW mellé. Képzeliük el: a folyamatkeles a modern világban is talán a legkockázatosabb hadműveletek egyike. Kb. félmillió ember, az állatok milliói tömörültek össze, a szekerekre fölhalmozott mindennemű anyaggal egyetemben egy egészen szűk területre. Azokat etetni, az állatokat legeltetni, itatni kellett - az egész átkelést biztosítani kellett katonailag — minden eshetőségre számítva! Ha ebben a helyzetben színre léptek volna HÓMAN besenyői, akkor bizony a történelem nem ismert volna meg egy népet, amelyet magyar-nak hívnak! Ennek azonban semmi nyoma sem volt! Ez a tény újabb megcáfolhatatlan bizonyítéka annak, hogy ebben az időben már testvéri megegyezés állott fenn a magyarok és a besenyők között. Máskülönben csapniva'ó idióták lettek volna Árpádék is, hogy ekkora kockázatba mentek bele, de a besenyők bekéi is, hogy nem használták ki ezt a kínálkozó kitünő alkalmat, hogy tönkreverjék "ellenségüket" és elvegyenek tőlük mindent, amijük csak volt! A végrehajtás ténye maga egy olyan szervezési teljesítmény volt, ami bámulatot érdemel, még akkor is, ha meggondoljuk, hogy a 7 törzs ilyenféle folyam-átkelési műveleteket többször végrehajtott azelőtt is, ha nem is ekkora méretekben...

(ÁRPÁD szűkebb törzséhez normann-vikingék is tartoztak. Különösen ÁRPÁD testőrsége válogatódott ezek közül. Ha nem is tömeggel, de jelentős számmal kellett ezeknek ÁRPÁDÉK-nál lenniök, amire a településtörténeti adatok is utalnak. Lásd: Ó-rusvár és a többi "oroszi" elnevezésű helységeinket.)

E T E L K Ö Z

csupán egy átmenet, u. n. „készültségi-telephelye” volt ősainknak. A hon elfoglalása régen elhatározott tény volt. Ahhoz még bizonyos további előkészületekre volt a roppant körütekintő ÁRPÁD -nak szüksége. A NYÉK törzs ugyan már 28 éve velük élt és annak a lovasezredei már két panóniai hadjáratban is ÁRPÁD alatt harcoltak, de a KÉRI és a KESZI törzsek csak pár éve álltak át közéjük s ezeket (már csak erősen eltérő „tájszólásuk” miatt is) át kellett szervezniök s átállítaniok a híres magyar harcmódorra. Egyáltalán: a 890 -es vérszerződés után kapta meg ÁRPÁD az önállóságukra annyira féltékenyen vigyázó többi törzstől is a korlátlan vezetési lehetőségeket s azóta láthatott hozzávégre!! - egy egységesen kiképzett, egyformán fölszerelt és vezetett közös hadsereg megszervezéséhez.

A harcos - kiképzés a törzsenként felállított kiképző - táborokban (amelyek célszerűen egyuttal élelmiszer - és lőtápraktárak is voltak) történt. Az új tizes rendszer adta meg a hadsereg világos szervezetét: egy ezred valóban ezer lovasból állott, amely 10 század -ba tagozódott s az 1 + 9 pedig “tized” - ekbe. 10 ezred képezte a törzsek legnagyobb összefüggő egységét a TUMÁN -t (tömény, ebből származik a ma is használt „töménytelen”, azaz nagyon sok, tízezernyi,...) Olyan forrásmunkák is vannak, miszerint a régi hun szokás szerint - voltak “pejlovas”, meg fekete (Rappen), azután szürke (Schimmel) lovasezredek, azaz ló színek szerint összeállított alakulatok is.

Ismeretes, hogy ÁRPÁD -ék, akinek vezérkari főnöke volt a híres KURSZÁN, egyben az egységes katonai kiképzés legfelső vezetője különálló, egészen függetlenített egységekbe foglalták össze az u. n. jelentő - lovasokat, akiket elsősorban az óriási távolságokat hihetetlen gyorsan áthidaló “futár - láncokba” állítottak be. Ezek révén (kb. minden 10 - 25 km -re felállított kamlijuk hálózatával) ETELKÖZ - ben mind Észak - Déli, mind pedig Nyugat - Keleti irányban egyetlen nap alatt parancsokat tudtak küldeni az egyes törzsekhez és azoktól még aznap igazolták a “villám - futárok” - kal a parancs átvételét... (lásd 2. sz. vázlatot.)

ETELKÖZI-FÖLVONULÁS

894./895.

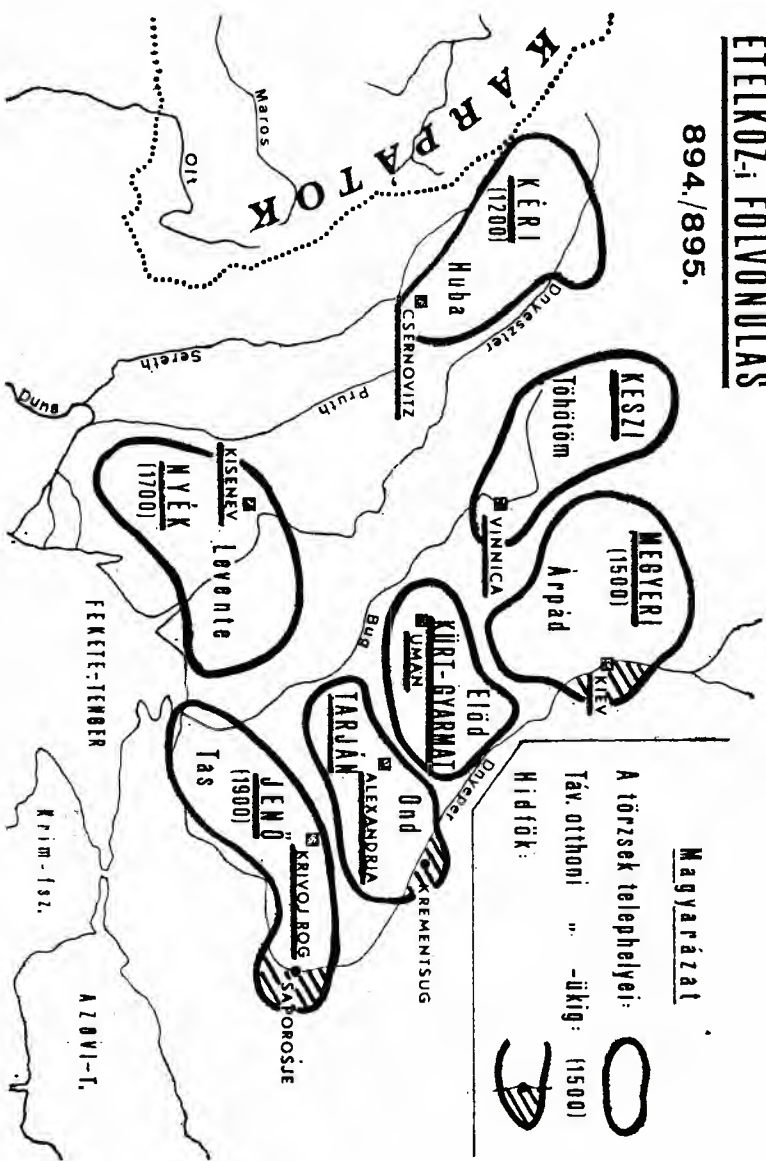
2. sz. vázlat.

Magyarázaat

A törzsek telephelyei:

Táv. ottthoni " -ükig: (1500)

Hidfők:

Csak a vérszerződés idejétől megindított hadsereg-szervezés keretében állított ÁRPÁD minden törzs tumánja élére egy-egy állandó parancsnokot, még pedig az előkészítő hadjáratban, személyesen, a harci viszonyok között legjobban bevált alparancsnokai közül. Volt ekkor már vezérkaruk és testőrségük is. A felderítő szolgálatot ismét más, erre a szolgálatra külön begyakorolt "portyázók" (Späher) végezték el, akik a helyi terep - viszonyokat kitűnően ismerték, számos hun és avar lovassal!

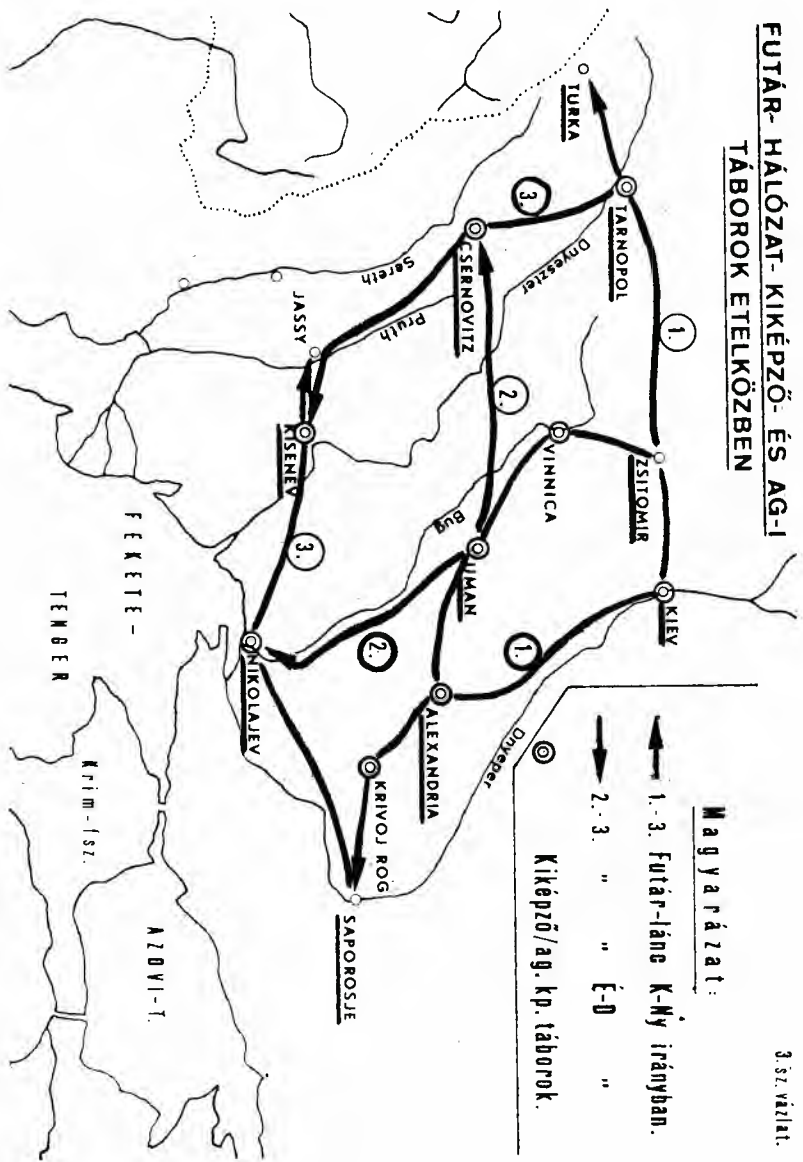
Az ÁRPÁD - vezette MEGYERI törzs "vezérkarában" ott található a Fejedelem nagybátyja, t. i. EMESE bátyja: HÜLEK is. (Anonymus.)

Az ellátó táborok (lásd a 3. sz. vázlaton) ÁRPÁD előre-látó gondoskodása következtében ugyancsak központi terv szerint kerültek fő'ál'ításra. És előtte, már húszéves kora óta, azaz 894-ig már összesen 34 év óta (!) a szeme előtt tartotta isteni küldetését: a vezéri törzs főmágusa gyerekkora óta állandóan magyarázta, jóformán szuggerálta neki a főfeladatát, amire született: minél biztosabban, minél kisebb vérvesztéssel s mégis minél állandóbb módon átvenni ősei "jussát", az Igéret Földjét! Ehhez tartozott: az erőgyűjtésen fölül, a szövetségi rendszer aktivitásának az időzítése is, de a várva-várt időpontra — minden egyéb szempontból is, tehát az anyagi ellátás terén is, "gombnyomás" - állapotába kellett hoznia népét. Ide tartozott az ETELKÖZ-i "fölvonulás" terve is. ÁRPÁD már a 888 - ban végrehajtott áttelepülés alkalmával úgy telepítette le az egyes törzseket, hogy azok onnan majd kb. egyforma menet-teljesítménnyel hidalhassák át a Kárpát - medencében számukra kiszabott új telephelyekig elterülő távolságokat. De: ugyanígy annyi (és úgy elhelyezendő) anyagi - táborot rendeztetett be, hogy azokra támaszkodva, az elindulás napjától a Kárpátokig megteendő út (és esetleges harcok) ideje alatt a törzsek önellátók lehessenek, azaz minél gyorsabban hagyhassák maguk mögött a veszélyes, nyílt terepet.

A vérszerződéssel nemcsak hogy összeforrasztotta ÁRPÁD a négy régi és az új, becsatlakozott u. n. "kóbor" (s nem "kabar"!) törzseket egy egységes TÖRZSSZÖ-VETSÉG - be, hanem egyuttal teljhatalmat adatott magának, halálbünetetés kiszabására is, ha bárki s nem követte volna utasításait a honegyesítésére vonatkozó munkássága keretében.

**FUTÁR-HÁLÓZAT- KIKÉPZŐ- ÉS AG-I
TÁBOROK ETELKÖZBEN**

3 SZ. VÁLTAI.

Magyarulzat:

- 1. 3. Futár-lánc K-M irányban.
- 2. 3. " " É-D " "

⊙ Kiképző/ag. kp. táborok.

F E K E T E -
T E N G E R

K r i m - f s z .

A Z O V I - T

A V É R S Z E R Z Ő D É S

A 888-ban olyan ragyogóan végrehajtott áttelepülés az ETELKÖZ-ben történt, általános megelegedésre szolgáló szállásterület szétosztás levezetése ÁRPÁD-addig is-óriási tekintélyét még csak növelte. A törzsek újra bizonyítottak látták, hogy ÁRPÁD nemcsak kiváló hadvezér, meg ügyes kezű diplomata is, de ezen fölül egy körültekintő, minden tekintetben a vezetésükre legalkalmasabb szervező is. Alig rendeződtek be a törzsek az ETELKÖZ-ben nekik kiutalt területükön, megtartották az immár becsatlakozott 3 kóbor törzssel kibővült SZER-t, ÁRPÁD-ot pajzsra emelték s megválasztották uralkodónak. Vérszerződést kötöttek - hiszen mostmár, onogur törzsek is voltak soraikban-s ezzel megszületett a MAGYAR TÖRZSSZÖVETSÉG - 890-ben. Ezzel az akkor már több, mint ezeréves szabir történet folytatódott a vezéri törzs nevét viselő MAGYAR néven.

A vérszerződés azonban nemcsak katonai közös tervre történő törzs-szövetségi szerződés volt. Annak a szövege - Anonymus szerint - a következőket szövegte le:

- 1) Amíg ÁLMOS nemzetsége él, a magyarok fejedelme mindig ebből legyen.
- 2) A közös erővel szerzett javakból senki ki ne zárassék.
- 3) Azon nemzetségfők, akik ÁLMOS-t szabad elhagyással választották fejedelmükül, sem a saját személyükben, sem utódaikban a fejedelem tanácsából ki ne zárassanak (SZER!!!).
- 4) Az utódok közül az, aki a fejedelem iránti hűséget megszegné, vagv vizályt keltene a fejedelem és annak családja között, annak vére ontassék, miként a szerződők saját vérükkel szentesítették esküjüket.
- 5) Minden időkre átkozott és száműzött legyen ÁLMOS, vagv az esküt tevő utódja, aki ezt az esküt megszegné.

Ennél korábban, tisztábban egyetlen európai állam alkotmánya sem rendelkezett a legtisztábban, alkotmányosan uralkodó a az alkalmasság alapján továbbörökklendő királyi rendről... A vérszerződés évében ÁLMOS már 72 éves, de ÁRPÁD maga is már javakorban lévő, 50 éves férfi volt, aki már alig várja, mikor érkezik el az a pillanat, amikor kézbevehetné ősei örökségét: „PANNÓNIA-T”. Sűrű követjárást indít el...

892: Diplomáciai lépéseinek egyik eredménye: a frank királlyal ARNULF-fal katonai szövetséget köt és közös háborút vezetnek a morva fejedelem, ZWENTIBOLD ellen. Győznek, ÁRPÁD most már valóban csak azt várja, hogy a bizánci görög császár, BÖLCS LEÓ (866-912) egyezzen bele az ő tervébe és együttesen támadják meg Bolgáriát. Azonban LEÓ elutasítja ezt a javaslatát s e helyett azt kéri: vezessenek együttes hadjáratot a besenyők ellen, akik a görög birodalom keleti határait folyton háborgatják. ÁRPÁD, természetesen, nem hajlik erre a tervre: hiszen ő népevel nem KELETRE, hanem NYUGATRA készül, ott végleges hazát foglalni, meg: a besenyőkkel már “szert” kötött! Ezért hát tovább kell várni és még jobban felkészülni...

Helyénvalónak látszik itt röviden megvizsgálni: milyen is volt ezidőben a nemzetközi helyzet ebben a nagy-térben?

KELET felé: a Kazár Kaganátus hatalma erősen csökkenőben van és a szövetséges besenyők veszik át fokozatosan annak a területnek az ellenőrzését.

A Kárpát-medencétől Nyugatra: a FRANK Birodalom, ARNULF királlyal az élén: jól bevált, megbízható katonai szövetségesük a közös (morva) ellenség ellen.

A kézbeveendő Duna-medence területén hunavar-székely kiskirályok barátságos s őket egyenesen behívó zöme mellett, kb. 100.000 km²-nyi terület urai a bolgárok-a fő ellenség kezén van. Azok élén éppen most egy. kiváló felkészültségű kagán, SIMEON “cár” áll. Mindent el kell követni, hogy a bolgárok ellen - de semmiesetre sem azok szövetségébe - kerüljön a kor és tér első hatalma: BIZANC! ÁRPÁD metgesz mindent, hogy Bolgáriát elszigetelje. Eddig már szilárdan biztosította a frank ARNULF szövetsége révén NYUGAT felé a kiszemelt UJ HAZÁ-t; Zwentibold Mor-

vaországát két hadjáratában annyira legyőngítette, hogy sem az, sem az otthoni 2-3 ingadozó kiskirály sem képezne akadályt. KELETRE is megegyezett a besenyők bekéjével szoros együttműködésre, csupán a déli szárnyát félti.

SIMEON kiváló katona és erélyes vezető, egy ÁRPÁD nivójú népvezér annak az erejét kell lekötni, nehogy bele tudjon avatkozni a honfoglalás végrehajtásába. Ezt csakis a törökökkel tudná elérni, de azok nem hajlandók... Simeon félországa bent fekszik a Kárpátok belső oldalán, az a fő ellenfél, azt, annak erejét meg kell, hogy törje!

894-ben ezért még egyszer végigszáguld egy tumánnal "Pannónián", újból szétveri az ellenálló morva sereget. Ahogy hazatérnek a csapatok 894 őszén, ott várja őket Bölcs Leó követe (Niketász Szklérosz), aki az annyira várt Bizánc-i katonai szövetségét ajánlja fel s most ők kérik ÁRPÁD-ot, nyujtsanak nekik katonai szövetséget és támogatást a bolgárok ellen! Ok: Simeon megtámadta Bizánc északi európai tartományait s az elfogott görög tábornokokat is megölette.

A TITOKZATOS KOZMA SZEREPE

Mi történhetett Bizánc-ban időközben? Miután egy évvel ezelőtt (983-ban) még Bölcs Leó mereven elutasította ÁRPÁD és KURSZÁN ajánlatát egy együttes hadjáratához Bolgária ellen, mi történhetett, hogy immár a görögök császára így megváltoztatta a véleményét és most ő kéri a magyarok segítségét a bolgár kérdés katonai felszámolásához?

Különféle források szerint KOZMA és SZTAURÁCIUS görög (??) kereskedő - kiskirályoknak kiugró szerepük és nyomasztó befolyásuk volt a bolgár területen átvezető akkori világkereskedelmi utak ellenőrzésében. Az ezzel járó óriási jövedelmet biztosító "koncesszió" az ő kezükben, bolgár területen fekvő irodáikban volt. Amikor ez a két kulcszemély irodáikat, minden előzetes megállapodás és átmenet nélkül áttette Thessalonikibe, azaz görög területre, Simeon azonnal tiltakozott, mert nem volt hajlandó erről a hatalmas pénzforrásról lemondani s kérte Bizáncot közvetítésre s felszólította KOZMÁ-ékat az azonnali visszatérésre. Bölcs Leó elutasította Simeon kérelmét, amire az tüstént támadott; áttörte a görög (legyengített) határőr-védővonalat s a foglyo-

kat, tábornokaikkal együtt kardé re nányatta, megfenyegette Konstantinápolyt is, hogy felegeti. Leó csapatainak a zöme le volt kötve a szaracénok elleni távolkeleti hadszíntéren s így szorongatottságában nem volt más megoldása: váltott lovakkal átküldte követét ÁRPÁD -hoz és kérte a magyarok mielőbbi katonai segítségét. KOZMA neve maga már gyanus-lehet, hogy agent provocateur szerepe volt Bölcs Leó "beugra-tásában"?! Kézen fekvő a gondolat, hiszen ilyen nevű honfglaló magyar főember ismeretes.

A TÖRZSEK ELŐKÉSZÜLETEI 894 ŐSZÉTŐL 895 MAJUSAIG

Az időközben 54 éves ÁRPÁD vetése ezzel "beérett". Ragyogó diplomáciájával biztosította az akkori világ 2 leg-erősebb katonai hatalmának a szövetségi támogatását (a Frank és a görög Birodalmakét.) Lovas tumánjai öt előkészítő háborúban harcedzett, kitűnően felszerelt és kiképzett, önállóan gondolkozó, bevált vezetőkkel összeforrott, az új Hazáért mindenre kész, kiváló hadsereget alkottak. A mindig győztes harcosok alig várták, hogy megkezdhessék a már többször látott "tejjel-mézzel" folyó országuk kézbevételeét, bármilyen áldozatokba kerüljön is az. A Dentu-Magyáriából történt áttelepülés utáni 6 esztendő alaposan kihasználták: előre telepített, színültig feltöltött raktár-táboraik teljes cselekvési szabadságot és gyorsaságot biztosítottak. Otthoni rokon-népeik epedve várták érkezésüket, hogy végre teljes biztonságban, egy egyesült, nagy, erős országban élhessék tovább életüket. Csak még egyre kellett várni: a tavaszra! Az esőzés már akkor is feneketlen tengerre változtatta a csupa-föld utakat s még a könnyű magyar lovak sem bírtak „Idő Tábornok”-kal, már ezer évvel ezelőtt sem a Podólia-i sikon... ÁRPÁD időkalkulációja ez volt: a törzseknek be kell érkezniök az otthon számukra kijelölt új telephelyeikre olyan korán, hogy **azután** még legyen ott elég idejük a **következő** télire való fölkészülésre is, mert különben éhen-halnának! Lótáp, tüzelő és téli élelem-kész'etük feltétlenül biztosítandó volt: tehát, minél előbb kellett indulniök 895 tavaszán. A menet-távolságuk, a törzsek mostani, Etelközi telephelyük, illetve az otthoni szállás-területük között 1.200-tól 1.900 km. között mozgott. Ernek a távolságnak — harc nélküli! - megtételéhez, bőven számítva, 4-4.5 hónap idő kellett, ami egy teljes évi termelés kiesését jelentette (őszi munkák elvégzése és előkészületek télire). Éppen ezért,

a görög követség eltávozása után (894. október végétől) - 895. májusáig (amikorra a legnagyobb sár már rendszerint felszáradt) - eltelt 7 hónap alatt a törzseknek a szó szoros értelmében véve, éjje-nappal dolgozniuk kellett, hogy minden szükséges előkészületet megtegyenek a honfoglalás sikeres végrehajtása érdekében. Padányi Viktor nyomán itt csak néhány gondolatot vetek fel, mi minden volt sűrgősen elvégzendő:

- 1) **A harcosok fegyverzetét** - hiszen néhány ezred most tért éppen vissza az utolsó hadjáratból - ki kellett javítani. A törzsek "kocsi-karavánjait", a szekereket, szerszámokat, stb. a hosszú útra előkészíteni. A kovácsoknak hata mas tömegű tartalék nyílhegyet, kardokat, buzogányt s egyéb tábori szükségletet kellett legyártani. A - csupa keresztben folyó - vizeken következő átkelésekhez a börtömlős ladikjaikat, „pontón”-jaikat ki kellett javítani.
- 2) **Az állatállomány** - gondoljuk meg: a marhák, lovak és apró állatok millióiról volt szó, a nomád, rideg tenyésztési szokások szerint, 50-60 km távolságban legeltette a törzs kamlik - városaitól!! A csordákat össze kellett terelni, a rideg lovakat be kellett törni, stb.
- 3) **Élelmiszer - készlet fölhalmozása:** húst kellett konzerválni, megőlni, tejport készíteni, gyümölcsöt begyűjteni, beszárítani, aszalni, stb., hogy fussa a kész eűk mindaddig, amíg "otthon" majd, az új termés rendelkezésre fog állni-s az a 896-os termés beérését jelentette!
- 4) **A só-szükségletet feltétlenül biztosítaniuk kellett.** A mindennapi kenyér és víz mellett a 3. elengedhetetlen szükségletünk a SÓ. A mintegy 600.000 főnyi honfoglaló magyarság (szolgák nélkül!) sószükséglete egy évre kb. 10.000 kg. Ezt a só-mennyiséget a KRIM félszigetről kellett felhajózni és a törzsekre szétosztaniuk (A raktárakban tárolt készlet "vastartalék" volt, aminek futnia kellett, amíg beérkeztek a Kárpátok védőlánca mögé.)
- 5) **Egészségügyi rendszabályok:** a sebesültek, a szállításra szoruló betegek, az öregek és a gyermekek beosztása az oszlopokba, a szekerekre gondos, fegyelmezettséget és alapos szervezést igényelt. A törzsek mágusai meg-

magyarázták s a törzsek vezérei elrendelték a fogamzási tilalmat erre a télre. Padányi Viktor remek okfejtéssel taglalta ezt a problémát híres művében: "DENTU MAGYARIA". A szülőképes asszonyok (17-42 éveseké) száma együttesen kb. 86.000 volt, törzsenként mintegy 12.000. Ez évente kb. 50.000, havonta 4.000, naponta 134 vérző asszonyt jelentett! A négy és félhónapos honfoglalási ut ideje alatt 18.000 szüléssel kellett volna számolni, ami - az útközbeni egészségügyi viszonyokat figyelembevéve /: állandó mozgásban, porban, szekéren, úton-útfélen éjjelezve - (minden 80 méterre egy gyermek - vagy anya - sirt jelentett volna Etelköz - től Esztergomig! Ezt elkerülendő, kiadták a törzs egészségügyi szolgálatáért felelős mágusai a fogamzási tilalmat s azt be is tartották, fegyelmezetten és éretten, a jövőjüket szem előtt tartó őseink fiatal házaspárjai. Erre kutforrások nincsenek, de tények vannak s azok azt igazolják, hogy a magyar törzsszövetség népének sikerült a rendelkezésre álló 7 havi időben olyan optimálisan fölkészülnie erre a hatalmas utra, hogy minden lépésük óramű pontossággal, az előre elhatározott tervek szerint, a tökéletes sikerű honegyesítéssel végződött.

Megjegyzés: Szvatopluk név helyett ZWENTIBOLD-ot írjuk. Szvatopluk neve (igy) csak a XVIII. sz. vége felé jelentkezik, mint "szláv" fejedelem, vagy hercegi név. A Krónikák szerinti neve azonban — ÁRPADÉK idejében — ZWENTIBOLD, aki a "dux sclavorum" címét viseli.

Magyarul: "a rabszolgák vezére", vagy ha akarjuk: "hercege". Azért azonban, mert valaki a rabszolgák: sclavi előjárója volt, a pánszlávisták — és velük együtt számos nyugati "kutató" is — megtették "szláv"-nak! Hóman Bálint is átvette ezt a "szláv-mesét", Szvatoplukkal és az u.n. "Nagymorva Birodalommal". Ezt a tévedését régen, alaposan megcáfolták és bizonyították R U D N A Y, PADÁNYI és BARÁTH és leginkább FEKETE ZSICMOND.

A „KETTÓS HADJÁRAT”:

ELHATÁROZÁSA, TERVE ÉS VÉGREHAJTÁSA

ARPAD 894 október 15-i SZER-én közölte elhatározását a törzsek “oroszlán”-jaival (gyuláival és kendéivel). Egyben vázolta tervét is a kettős hadjárat gyakorlati végrehajtásához s időbeli döntését, miszerint a régen várt HONFOGLALAST a következő év tavaszán indítják meg. A terv lényege: a hadjáratot két különálló, de szervesen és szorosan összefüggő hadművelettel oldják meg:

- a) Legidősebb fia LEVENTE - aki ekkor már 33 éves, az előző harcokban apjához méltó, kiváló vezérnek bizonyult férfi volt - a NYÉK (tehát “saját”) és a JENŐ (Tas) törzsek harcos egységeivel hajtja végre a bolgárok elleni hadműveleteket. LEVENTE lovas hadtestének a feladata: a bolgár haderőt elhúzni a főhadszíntérről (Erdély és a Tiszántúl részeiről) mindaddig, amíg a magyar zöm oda be nem ér és ezt a területet kézbeveszi, valamint a Kárpát-hágókat Kelet-Délkelet és Dél felé le nem zárta. E végből (szekér - oszlopait és nehéz málháját a zömnél visszahagyva) a görögök rendelkezésre bocsájtott hajóin a Dunán felszállítva - betör Bolgáriába s a Dunától délre minden ottani bolgár erőt leköt, vagy megsemmisít. Meg kell akadályoznia, hogy a SIMEON - féle bolgár főerők augusztus vége előtt Podólián keresztül a magyar zöm hátában megjelenhessenek.
- b) A zöm feladata volt: a Kárpát-védővonal mielőbbi átlépése, a szorosok kézbevétele és gyepek által történő lezárása Kelet felé. Ezután — a csatlakozott avar és székely erőkkel együttesen - az erdély - tiszántuli bolgár erők (SALÁN) felszámolása, majd az esetlegesen ellenálló (fé tékeny) hun, avar és egyéb erők megtörése s az ország szilárd kézbevétele. A korlátlan katonai ellenőrzés biztosítása után: az új telephelyek megszállása — legkésőbbén októberig.
- c) Az együttműködő besenyők feladata volt: LEVENTE hátát biztosítani, majd vele együtt megakadályozni, hogy SIMEON főereje szeptember előtt beérkezessen a Kárpátok Kelet-Északkeleti hágóihoz. Utána: a Dunától Északra eső u. n. “havasalföldi” területek

megszállása és biztosítása (Etelköz-Podólia-Mo'davia).
Ezzel egy "ütköző - állam" alakítása Kelet és Dél felé.

Mielőtt rátérnénk a két hadjárat tárgyalásához: néhány szóban emlékezzünk meg a magyar honfoglalók harcmodoráról, taktikájáról, felszereléséről is.

HARCMODOR, FÖLSZERELÉS, LÓANYAG, FEGYVEREK

"Kevés olyan korszakát ismerjük a történelmünknek, mint a 850—950 időszakot, amely tejesen sötétségbe burkolózik" - írja Dr. LÜTTICH egyik könyvében. Amit alább előadok, apró mozaikokból hordtam össze. (Lásd a „Forrásmunkák”-ban felsorolt irodalmat.)

HARCMODOR: őseink soha sem mulasztották el, hogy a kiszemelt ellenfél helyzetét, az ottani erő- és terepviszonyokat a legalaposabban fel ne derítsék. Mindig akkorra időzítették támadásukat, amikor az ellenség a legkedvezőtlenebb helyzetben volt. A látszat-támadásról bőven olvashatunk már. Először nyílzáport zúditottak az ellenségre - már 700 méteres távolságból „szórtak” fölülmulhatatlan íjokkal. Erről a „Függelék”-ben bővebben. Ha ez segített és az ellenség szétszaladt, rögtön közelharcig mentek, miután ütközben még néhány célzott, pont-lövést adtak le. Volt sisakjuk, lándzsájuk, kardjuk, fokosuk és buzogányuk. A lovaik velük együtt "harcoltak": haraptak, rugtak. Ha az ellenség nem tágitott az 1. rohamra: következett a látszat-visszavonulás, hogy föllazítsák a tömör ellenséges hadat. Az oldalukba, hátukba küldött külön - egységekkel zavart keltettek és a szétszéledt üldöző csoportokat egyenként felmorzsolták. A törvétes, hadicsel kedvenc taktikai módszerük volt.

Harci fölényük titka: elsősorban a gyorsaságukban rejlett. Míg a nehézkes nyugati mozgósítás egyáltalán megindult, a villámsebeseen - csupán a könnyű málháját magával hordó - száguldozó magyar lovas egységek már győztek és zsákmányukkal haza is tértek. A második, áthidalhatatlan fölényük az íjokban keresendő. A nyugati íjak feleakkora távolságra hordtak, mint a magyaroké - ez mindent megmagyaráz... A harmadik óriási előnyük volt: a hallatlan fegyelmettséggel és pontossággal végrehajtott lovas-egység mozdulataik.

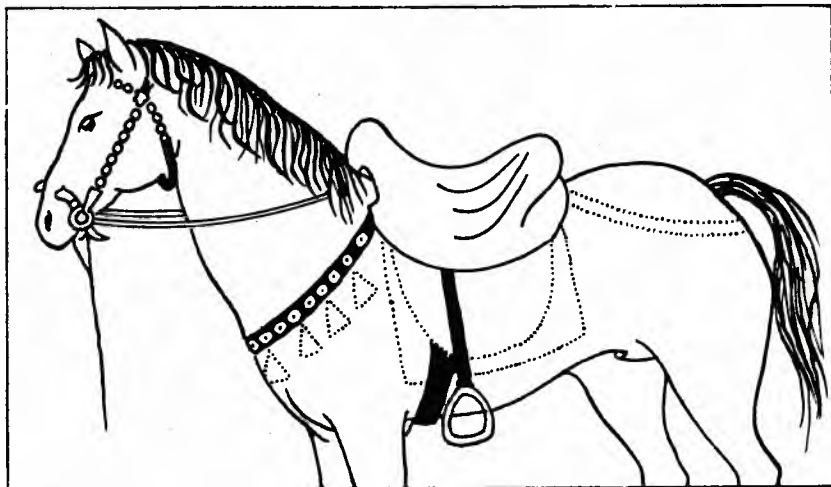

Ehhez szükségük volt: jelekre, amelyeket (lándzsák hegyére kötött színes szallagok útján) a jeladók közvetítettek parancsnokaik utasítására harc közben. Ismertebb jelek voltak: a századok szélein harcolók váltására, - fordulni! (piros zászlójelre) és segítségét nyújtani! (az u. n. szükség-zászlójelre), amikor a tartalék századok a kritikus helyzetbe jutott egységekhez odavágtattak és "kivágták" azokat. Micsoda gyakorlat s mekkora fegyelem volt ezeknek az előfeltétele! Ezekről a - szinte szellem - kézzel vezetett - hadmozdulatokról még az egyébként "magyarfaló" német írók is áradozva írnak. S mindezt öt előkészítő hadjáratban, valóságos harci viszonyok között, remekül begyakorolták őseink.

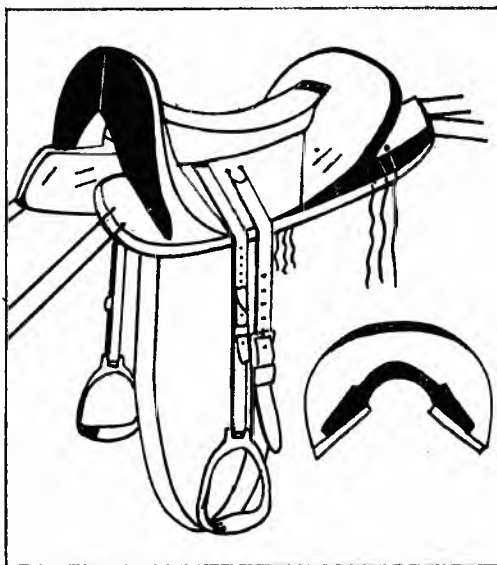
Az összeköttetés fontosságát jól ismerték akkori vezéreink. Az egymástól néha 200 km-körüli távolságokban, függetlenül operáló tumán-ok között - akár még a csak felvonulásban lévő, avagy már harcoló - lovas hadosztályok közötti üres térben állandó összeköttetést biztosítottak. Minden 10 - 25 km - re (a tereptől függően) egy összekötő - lovas csoport haladt, amelyben egy - egy lovasnak 4 kiválasztott, kitűnő, gyors és kitartó lóva volt. A futárok ezüst csengettyüket fontak be lovaik sörényébe s így a váltó lovas már messziről hallotta a hirt hozó közeledését és így idejében fölnyergelte lovát s egy percnyi idővesztés nélkül átvehette a nyilvánzóba rovott hirt és máris száguldott a következő futár - hely felé. Így egy fél nap alatt 200 km-t át tudtak hidalni s a reggel elküldött parancsot estére már igazolta az átvevő törzs kagánja a fejedelem felé. Ez a teljesítmény egyben meg is adta azt a legnagyobb távolságot, amennyire a tumánok egymástól eltávolodva még jól vezethetők voltak. Ez főleg a bolgár hadjárat illetve az otthoni - egymástól nagy távolságokban települt - kiskirályok ellen szükségessé váló hadműveletek idején rendkívül fontos volt!

Ezek a jelek és a futár - összeköttetés megbízhatósága szinte legyőzhetetlenné tette őseink hadseregét. Micsoda fegyelem és sokéves gyakorlat, a jelek gépszerű kiértékelése, az elrendelt mozdulatok azonnali végrehajtása, a számtalan százas egységekre tagolt tömbök, az ellenség számára tökéletesen meglepően, kitérnek a szárnyakra, máshol éket alkotva támadnak s megbontják az ellenség zárt sorait. Egyenként felmorzsolják azokat ádáz köztetésében, egymást váltva a széleken a legnehezebb tusát vívó s már kifáradó harcosokat... S ujjabb tarka zászlójel érkezik és osztja a parancsot a begyakorolt, ujjabb váratlan mozdulatra...

Őseink lovai is viseltek valami filz-féle, könnyű páncélt a szügyükön, de ez olyan kicsi volt, hogy az nem csökkentette a ló teljesítményét. "Ihre Waffen wussten die Ungarn mit erstaunlicher Gewandtheit zu handhaben. Schon die Kinder wurden darin geübt. Aber der Erfolg im Grossen verdanken sie doch erst der Genauigkeit und Straffheit der Ausführung der von den Führern gegebenen Befehlen" - írja dr. LUTTICH szószerint.

Padányi Viktor és Vajay Szabolcs érdeme, hogy — elsősorban sírle'etektől, de komolynak vehető arab perzsa forrásokra is támaszkodva - "magyar alapossággal" kiszámították, milyen volt egy magyar lovas harcos háborús „alapfelszerelése” a honfoglalás idején. A lovasokat ÁRPÁD és KURSZÁN utasítására 6 hétre "önállósítani" kellett. Ennél több időre nem lehetett szüksége a honfoglaló hadseregnek. Ezért 45-kg-os „egység-csomagot” vittek magukkal, mint könnyű - málhás alakulatok. Ezek a legelső "huszárok" 6 kg. hus- és 6 kg. tejport, 6 kg. kölest, 1 kg. sót, - főzőedényt s vizeskobakot szíjjaztak föl nyergükre. A kobakba beleöntötték reggeli induláskor a vizet, abba a tejport s a lovaglás állandó rázkódása alatt abból egy hig "papi" lett s abból húzott egyet- egyett lovas - ösünk, ha megszomjazott vagy éhes lett, utközben, a nélkül, hogy lóról kellett volna szállnia... Képzeljük el, micsoda előnyben volt ő ezzel már nyugati

nehézkés, páncélos, tábortüz mellett főző, hidegvéri lassu lovakkal vontatott, szekeres harci egységekkel szemben!

A fentebb jelzett 45 kg - ban benne volt: teljes ruházata, bőrnyerge, nyeregtakarója, szijjazata, fokosa, kardja, buzogánya, lándzsája, tegeze az íjjal és puzdrája, vagy 20 - 25 tartalék -nyilvesszője is. A sir -adalékok legpontosabb lemerése következtében (LASZLÓ Gyula egyedül a sirok tízezreit értékelte ki!) tudjuk, hogy egy lovas hadosztályunk /: kb. 10.000 lovasának :/ vas - szükséglete kb. 15 tonnát tett ki.

A magyar harcos fegyverzetének ismeretében tudni kell azt, hogy a "magyar kard" kétélű volt és a harcos csizmaszárában kést hordott, a lóhoz pedig hozzátartozott a pánnya.

A tej -illetve a hus -port, azaz a dehydrálást, őseink ugyanugy csinálták, mint a hun -testvérek 600 évvel azelőtt s a tatárok 350 évvel később . . .

Menetteljesítményük: a könnyű málhás lovas egységeké 100-120 km. naponta — az egyes „futároké”. természetesen még ezt is fölülmulta, hiszen azok a rövid távolságaikat teljes vágtában tehették meg friss lovaikkal! Az ökor - fogatos szekér-karavánok oszlopaié - itatással, legeltetéssel együtt - kb. 20 - 25 naponta. A törzseknek kb. 20 - 25.000 betört és kb. ugyanannyi rideg lovuk volt. Az egész törzsszövetségnek

tehát kb. 300 - 350.000 lovának kellett lennie, sőt inkább többnek, hiszen "exportálták" azokat! Nyugat - Európának abban az időben együttesen sem volt a fele annyi lóva sem! Őseink lenyűgöző katonai fölényének egyik oka.

(A "Függelék"-ben mutatok néhány ábrát az ijunkról, lándzsánkról stb. felszerelési tárgyainkról.)

Nem lesz érdektelen itt néhány szeméyi adatra is kitérni. A magyar - besenyő egyezségről már beszéltem s hogy ÁRPAD a honegyesítést követően elsőszülött leányát ÁGKÁT ((ÁGOCSKÁT) felségül adta a besenyők bekéjéhez TEVELÉ-hez. Itt összefoglalnám még ÁRPAD többi gyermekéről ismerteket is: 894 -ben ezek a következő koruak voltak: LEVENTE 33 éves, TARHOS 30, - ÜLLŐ 28, JUTAS 22 - míg a legkisebb fia ZSOLT 1 éves volt! Ebből a szembe-tűnő korkülönbségből következtette Padányi Viktor, hogy ÁRPAD egészen biztosan özvegy lett JUTAS születése után, hogy azután - valószínűleg 892 -ben /: tehát a vérszerződés - sel megszerzett abszolút hatalom átvétele után - :/ - ujból megnősüljön. Második felesége minden bizonnyal nem - magyar faju volt. Padányi szerint egy normann nő, a KIEW-i várúr OLÉG leánya. Innen van ZSOLT feltűnő szőkeségé - elütően minden más fiától! (JUTAS és ZSOLT között 21 éves korkülönbség állott fenn.)

A BOLGÁR HADJÁRAT

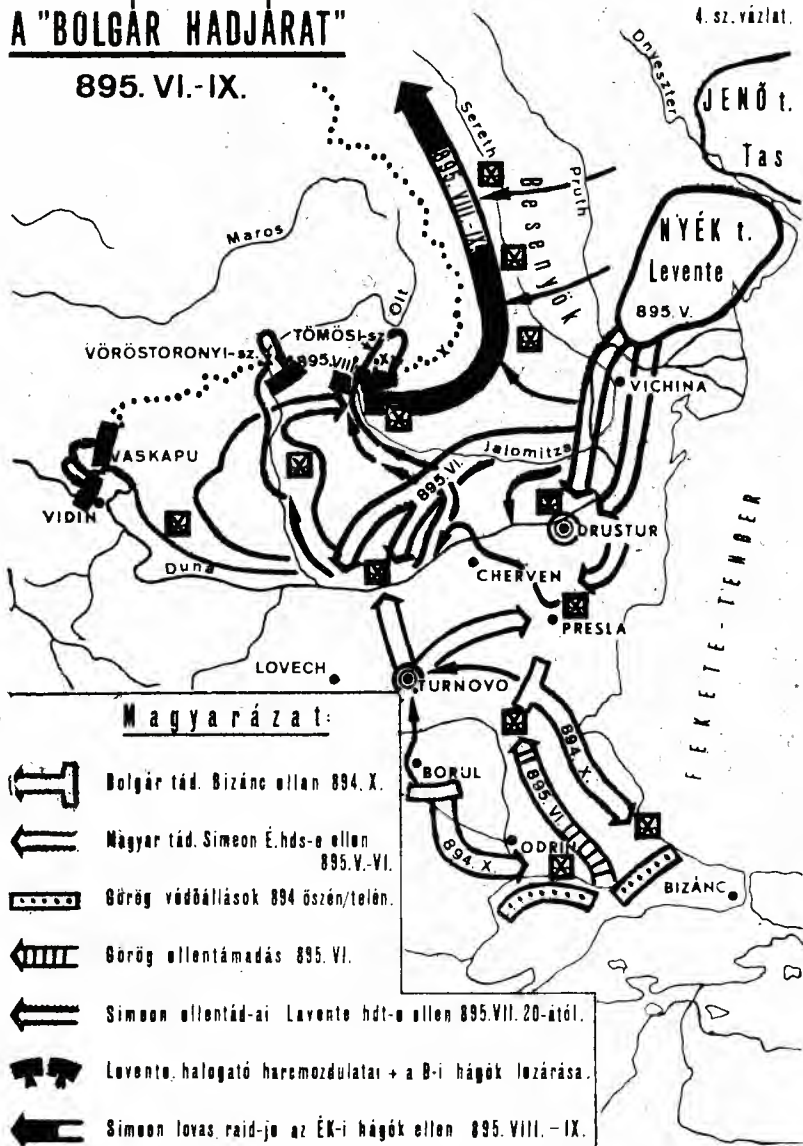
LEVENTE lovas hadteste - a kocsi - oszlopok és rehez málna nélkül - mintegy 10.000 lovat kitevő NYÉK és JENŐ törzsek könnyű lovas ezredeiből állott. Telephelyeikről előbb lóháton a Dunáig hatoltak előre, - minden ellenállás nélkül. Ott a görög flottára behajózva, felszálították őket kb. DRUSTUR magasságáig. A görög hadiflotta parancsnoka EUSTATHIOS volt. Ott kihajóztak és a NYÉK törzs a Dunától északra, a JENŐ törzs pedig TAS vezénylete alatt, attól délre vette két tűz közé az itteni bolgár határszakaszt védő (gyengébb) határőr egységeket. Meglepő megjelenésükkel és ellenállhatatlan lendületükkel szinte órák alatt szétverték ezeket az ellenséges ezredeket, sok foglyot ejtettek s mellette hatalmas zsákmányt. Eme áttörés után TAS délre fordult és PRESLA - nál újabb ütközetben visszavetette az ottani védősereget is. LEVENTE időközben szivós bolgár ellenállásra bukkant: azon a területen szinte minden bővizű patak és folyó keresztben folyik az ő támadási irányával s így kedvező védelmi, felvételi vonalakat képeztek. Amint megtisztította a hadteste hátában operáló bolgár erőktől, maga is átkelt egyik lovas ezredével a Dunán, hogy TAS-éknak segítsen. Hadosztálya zömét azonban visszahagyta biztosításképpen a SALÁN-féle, Erdélyben álló bolgár csapatok felé. A magyar lovas hadtest győzelme teljes volt: mintegy 30.000 hadifoglyot és tömérdek zsákmányt ejtettek. Nehogy tulságosan sok harcos erőt kelljen neki eme bolgár hadifogoly ezek biztosítására főerejétől elvonni, LEVENTE átadta a 30.000 foglyát a görök hadiflottának, hogy szállítsák el azokat a hadművelleti terület közeléből. Ezek az ütközetek, a foglyok átadása stb. átcsoportosítások kb. 895 július közepéig tartottak.

Időközben erős változás állott be a bolgár - görög arcvonalon is. Mig - kezdeti sikereivel - SIMEON csapatai Konsztantinápoly alá jutottak, a görög hadsereg zöme a szaracénok elleni hadjáratából visszatért és Bölcs Leó csapatai 895. júniusában előretörték addigi védőállásaikból — a Maricza-Ergene folyamvédelmük erősítéseiből. Ezáltal SIMEON egyszerre két tűz közé került: északról ijesztő jelentésekben értesült a magyar lovashadtest mindent elsöprő sikereiről, meg hogy a Dunai hadserege teljes egészében fogságba került.

A "BOLGÁR HADJÁRAT"

895. VI. - IX.

4. sz. vázlat.

Magyarázat:

- Bolgár tád. Bizánc ellen 894. X.
- Magyar tád. Simeon É.hds-e ellen 895.V.-VI.
- Görög védőállások 894. őszen/telén.
- Görög ellentámadás 895. VI.
- Simeon ellentámadásai Levente hdt-e ellen 895.VII. 20-ától.
- Levente halogató harcmezőletai + a B-i hágók lezárása.
- Simeon lovas raid-je az ÉK-i hágók ellen 895.VIII. - IX.

Szorongatott helyzetében föltétel nélküli fegyverszünetet kért - és kapott - Bölcs Leótól. Sőt: a csalárd görögök még azt a szivességet is megtették neki, hogy a LEVENTÉ - éktől foglyul ejtett 30.000 bolgár hadifogoly katonáját "visszavásárolhatta" ... Simeon ekkor megmutatta, hogy milyen fából faragták őt is. Visszafordult seregével azonnal támadásba ment át TAS hadosztálya ellen, amivel ő nem számolhatott, hiszen a görög haderő szerződészerű feladata lett volna - az ÁRPÁD-SZKLEROSZ múltévi megegyezése értelmében, hogy a bolgár erőket mindaddig támadják, amíg azt katonailag teljesen megtörik. (Ezt a görög csalárdságot BOTOND - ék kamatostul visszafizették Bölcs Leó fiának, Biborbanszületett VII. KONSTANTIN - nak a következő évtizedek folyamán!).

Az illetéknéppen elárult 2 magyar hadosztály, ebben a válságos helyzetben is kitartott, lépésről - lépésre engedett csak a bolgár túlerővel szemben. Az e'öbbszerzett óriási zsákmány ugyan újból, teljesen elveszett, a JENŐ törzsünk kétharmada hősi halált halt - sőt maga LEVENTE is elesett az utóvéd harcokban - de a fogcsikorgató SIMEON mégsem volt képes utat törni magának, hogy SALÁN seregének a segítségére siethessen. A NYÉK hadosztály, mostmár Dél - Északi irányban, addig folytatta önfeláldozó halogató harcát, amíg biztos lehetett, hogy a magyar ZÖM ÁRPÁD - dal túlért a Kárpátok biztonságot jelentő láncolatán. A ve'ük egyre erősebb számban együtt operáló besenyők is erősen hátráltatták a bolgár hadsereg feltörését a podóliai platón, hogy elvágják a magyar kocsioszlopok lassan haladó zömét. Kb. 895 augusztus végén sikerült SIMEON még bevetésre képes, de már, persze, a szakadatlan harcokban erősen lefáradt lovú harcosainak e'öretörni a vereckei és uzsoki hágók felé, de be kellett látnia, hogy elkésett s örült, hogy az állandóan oldalába - hátába támadó besenyő erők és a Kárpátok láncja között épségben vissza tudta vezetni egységeit a Dunától délre. Tény, hogy SIMEON soha többé meg sem kísérelte az illetéknéppen elveszett félországot (t. i. az Erdély - i és a Tiszántul - i részeket) a magyaroktól visszahódítani. SALÁN maga pedig úgy megfutott az ÁRPÁD - zöm elől, hogy ez történelmi szállóigévé vált, mint "Zalán futása".

* * *

Összegezzük: a LEVENTE-vezette magyar lovas hadtest tökéletesen megoldotta a rá kiszabott hadműveleti feladatát. Sikerült neki kettévágnia a bolgár erőket, SIMEON hadseregét - az előre be nem kalkulálható görög kiugrás ellenére s annak következtében előállott kritikus helyzetben is, minden vállalt véres veszteség árán is — addig tartott ki, SIMEONT addig tartotta fel, amíg az északi hadszíntéren operáló magyar ZÖM hadosztályai beérkeztek a Kárpátok mögé, ott megtörték a három kiskirály és SALÁN ellenállását, és az érzékeny kocsi - oszlopok (az ő két törzséé is!) biztonságba jutottak. A besenyőkkel kitűnően együttműködtek és együttesen teljes sikert tettek lehetővé - a főarcvonalon. S a NYÉK - tumán 895 szeptemberében, rendben bevonul a Vaskapun át a ZÖM - höz...

Még meg kell emlékeznünk: a NYÉK-tumán csak kisebb vérvesztéseket szenvedett, hiszen már négy év múlva (899-ben) ez a törzs teljes katonai erejével résztveszt a "kalandozások"-nak leértékelt, nagyon is tervszerűen irányított és végrehajtott, biztosítási céllal vezetett, európai méretű háboruink első szakaszában: ez a hadosztály verte meg a nálánál legalábbis 100% - al nagyobb itáliai főerőket a Brentánál. A JENŐ törzs ezzel szemben annyira kivért a bolgár hadjáratban, hogy annak csupán a keretei érkeztek "haza" s feltöltődésük után, kb. 40 év múlva vett részt a további präventív harcainkban.

LEVENTE hadteste bizony elhódította SIMEON országának a felét, kb. 100.000 km² - et s nagyban elősegítette, hogy a besenyők a későbbiekben, sorban megszállhassák egész Podóliát, Moldvát és a Havasalföldet. GYÖZTEK!

A HONEGYESÍTÉS VÉGREHAJTÁSA

OTTHONI HELYZET 894/895 - ben *

Egyidejűleg a bolgár hadszíntérre utbaindult LEVENTE hadtesttel, a ZÖM is elindult 895 májusában, az Igéret Földjére, NYUGATRA. Minden képzett katona könnyen el tudja képzelni, milyen óriási feladatok állottak ÁRPÁD és KURSZÁN előtt. Több mint egy félmilliónyi katona, hozzá az asszonyok-öreges (meg szögök) százezrei, állatok milliói, kocsioszlopok hosszú kilométeres kígyói mozgatása és biztosítása... Az elővédet képező KÉRI, az Északra biztosító KESZI-tumánok mögött ott küszört előre a MEGYERI, szinte kétszeres erejű és létszámú fejedelmi törzse, míg a hátvédül szolgáló TARJÁN - tumán összeköttetést tartott a mögöttük a Dnjepr-t máris átlépő s felzárkózó besenyő törzsekkel. Ezen főoszlop és a LEVENTE hadtest közötti területen vonul előre, a közbeeső teret biztosítandó KÜRT - GYARMAT - tumán. Az illetéknéppen három oszlopba tagozódó magyar törzsek seregei között a futár-láncok órák alatt közvetítették a vezéri utasításokat. Most derült ki, milyen körültekintéssel rendezte be ÁRPÁD az ETELKÖZ-i kiképző-és ellátó tábor-rendszerét, de már magukat az egyes törzsek telephelyeit is. HUBA ezredei napokon belül kézbevették a fontos hágókat (Borgói, Tatár, Vereckei és Uzsok), majd - a székely lovas hadtest eléjük lovagoló ezredei, a völgyek biztosítását, a fáradságos átvergődés idejére. A székelyek - Kézai krónikája szerint 15.000 lovaszt küldtek ÁRPÁD - ék elé, egészen a Kárpátok külső, keleti pereméig. A TÖHÖTÖM ezredek északfelé portyáztak, nehogy az akkor már itt - ott felbukkanó viking kalandorok belekaphassanak az egyébként szinte védtelen kocsis - oszlopok oldalába. ETELKÖZ kiürítése, illetve a Dnjepr folyó és a Kárpátok láncja között elterülő széles sikterületnek az átvándorlása minden különös esemény nélkül történt meg. Ha a térképre nézünk, láthatjuk, hogy a zöm menetirányával 90 fokban keresztben folyó

---

* Azért nevezzük "Otthoni helyzetnek" a Kárpátmedencei települést, mert Árpád és Népe — az ősi hagyományok szerinti örökség jogán — OTTHONÁNAK HITTE a Duna - Tisza Közét.

Dnjpr, Bug, Dnjeszter, Pruth és Szereth folyók majdnem egyenlő sávokra osztják ezt a területet s így azt mondhatjuk, hogy a köztük lévő menet-sávokat nagyjában 1-1 hónap alatt vándorolták át az oszlopok. A lejeltetés, az itatás, no meg az ökörvontatású szekerek napi 20-25 km-es menet-teljesítményt engedtek meg. Ez azt jelentette, hogy a lovasok jól kipihenhették magukat ez alatt a háromhónapos vándorlás alatt. Gyakorlatuk volt már elég az ilyenféle népvándorlásban, hiszen 6 évvel ezelőtt hasonló módon üritették ki a törzsek DENTU MAGYARIA-t. Amit elfogyasztottak pl. a Dnjepr-től a Bug eléréséig, a kocsikra rakott készleteikből, azt újból feltöltötték a Vinnica-Umann-Niko'ajew stb. anyag-táboraikból. Így szinte teljes készlettel értek oda a Kárpátok keleti pereméig. Ekkorra már értesültek LEVENTE futárjaitól, hogy mi történt a bolgár fronton és hogy a ZÖM minden veszély nélkül vergődhetik majd át a szokatlan Kárpát-hágókon és völgyeken, le az Alföldig.

A székelyeken kívül (Anonymus szerint) a honfoglaló ÁRPÁD-ot 7 (!!) avar (máshol ezeket hun-nak, megint máshol kun-nak mondja) vezér köszöntötte, kik lóháton vonultak eléje. Nincsen ugyan megnevezve, hogy hol, de "elől jártak" (tehát alá voltak rendelve ÁRPÁD-nak!) s neveiket is megadja: ED, EDÖMÉR, ETE, BÖNGYÉR, ACSÁD, VAJTA és KETEL. ACSÁD vezér, későbbi Krónikáink szerint "szájlásbirtokos" (!) s ezt a helységnévkutatás is igazolja. Van egy ACSÁD falu Erdélyben, a Maros völgyében, — van egy NYIRACSA, van egy másik ACSÁD falu Vas megyében és Veszprém megyében is. Idetartozó érdekesség: a GERT-RUD-ot megölő "PÉTUR BÁN" is "de ACHAD", — latinosan "átirt" előnévvel...

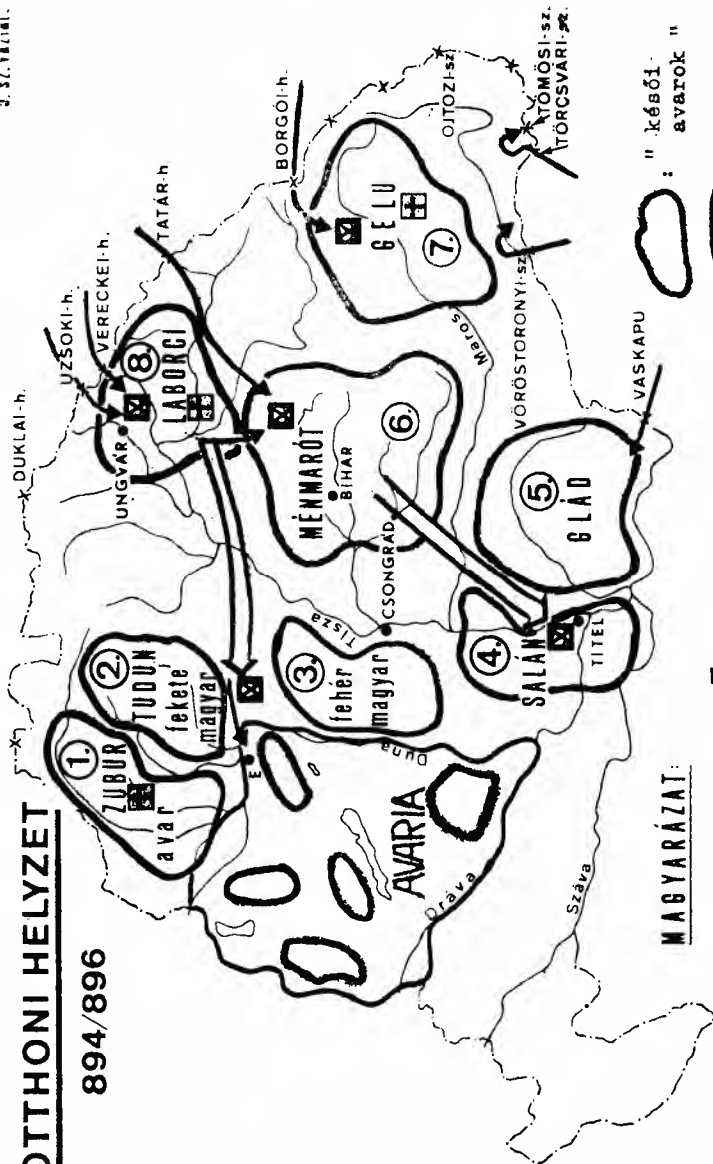
Mielőtt rátérnénk a ZÖM hadműveleteire is, nézzük meg röviden, mi volt a helyzet 895. tavaszán otthon:

(lásd: 5. sz. Vázlatot a 45. oldalon.)

Különösen azt kell magunk elé képzelnünk, hogy ÁRPÁD népe egy olyan területre vonul be, amelynek népeivel az ő családjaik már három generáció óta, t. i. ÜGEK, azaz ÁRPÁD nagyapja korától kezdve, szoros és állandó személyes kapcsolatban állottak. Ezrével keresték fel őket előbb Dentu Magyaróban, majd pedig az Etelközi fejedelmi udvarban az előkelő hun, avar és székely családok küldöttei. Emé követek serege mást sem tesz, mint dicséri a "PANNÓNIA"-i hazájukat s kéri, jöjjenek már és vegyék kézbe ezt a tejjel-

OTTHONI HELYZET

894/896

MAGYARÁZAT:

- Árpád lovas hadtestei: A B "kiskirály" telepelye: 1.-8.
- Ütközetek: Életüket veszítették:
- "késői avarok":

mézzel folyó csodás országot! De ezt a kapcsolatot ÁRPÁD maga is gondosan ápolja. Négy hadjáratot vezet személyesen az országba s eljut egészen a frank határőrségig. Egyszóval: meggyőződött róla, hogy népének jövője országáé valóban alkalmas egy állandó jellegű HON megalakítására. ÁRPÁD talán 10 éves gyerekkora óta résztvehetett a KIEW - i udvar számos tanácskozásain. Az avar stb. követek fogadásánál égo szemmel hallgatta, szivta magába mindazokat az adatokat, amelyekről a vezéri törzs mágusa, BAKSA fia BODON, őt évek óta tanitgatta. Ne felejtjük el: ÁRPÁD ükapja CSABA, tiszta perzsa hercegnőt vett el feleségül s a turáni népeknél csakis olyan személy lehetett király, aki egy MÁG(h) - tól (mágustól) kapta a nevelését. Az akkoriban született álmaít már 20 éves korában, a NYÉK - tumán élén s a későbbi hadjárataiban is sorban, személyesen ellenőrizte. Nem hiába lovagolt ez a kiváló ember 1.800 km - eket! Látni akart mindent - s személyesen tárgyalni az otthoni kiskirályokkal, akik rövidlátó féltékenységükben nyolcfelé osztották véges erőiket és az országot is. Látta ő jól, micsoda veszélyeket rejt magában az akkoriban az ország jó harmadát járhatatlanná tévő, mérhetetlen mocsár és láp - világ. De hiszen az ő népe egy ilyen vidéken élt 140 éven át DENTU MARGYÁRIA - nak a meotiszi - pontuszi véghetetlen ingoványiban! Megnézte ÁRPÁD azt a 9 avar gyűrűt is, amelynek urai bizony kemény diót jelenthettek volna a 4 - 5 hónapos vándorlástól agyonfáradt népe számára, ha... Ugyancsak megjegyezte az ÖRDÖGÁROK és a CSÓRSZÁRKA roppant erődtímenyeit s mindezt bevonta a terveibe. (Lásd: "FÜGGELÉK" - ünk idevágó ábráit.)

ÁRPÁD jól átélta tárgyalásai folyamán, hogy a bolgár főellenség kivül még legalábbis 3 avar — hunkiskirály görbe szemmel nézi az ő egyesítési tervét és azok nem magyar, hanem hun - országot kívánnak alapítani. Mindezeket figyelembevëve ÁRPÁD úgy csoportosította tumánjait, hogy minden lehetséges ellenállás esetére kellő erő álljon az ő rendelkezésére.

* * *

A ZÖM ÚTKÖZETEI A KÁRPÁTMEDENCÉBEN

A 15.000 székely lovassal megerősödve, ÁRPÁD három törzséhez vette ezeket is és legelőször UNGVÁR-ig hatolt előre, ahol - miután a hágókra gyepüket rendelt ki a KESZI-tumánból - innét - ahol ÁLMOS meghalt - amíg a csapatok pihenőt kaptak - futárjaival minden kiskirálynak üzenetet küldött. Üzenete szövege ismert. Meghirdette, hogy ő, mint ATILLA király vérbeli leszármazója és utóda, jogos örökségének az átvételére érkezett az országba. Ez az üzenet az egykoruak szemében jól érthető, határozott programot jelentett: a magyarok, a hunok, árjak és turániak, fehér és feketék együttműködését. Vagyis senkinek, semmiféle félelmet nem okozott jövetele. A követei tolmácsok nélkül közttek a fő'd URA, ÁRPÁD felszólítását, hogy hódoljanak meg. Azok, akik engedelmeskedtek ennek a fölszólításnak, teljes jogú "csatlakozott" népek lettek. Akik nem engedelmeskedtek, mint LABORCI (ungvári), ZUBUR (nyitrai) és GELU (gyulai) fejedelmek, életükkel fizettek. Aki behódolt, mint MÉNMARÓT (bihari) fejedelem, az ÁRPÁD kegyeiből megtarthatta "országát" élete végéig. Aki pedig elszaladt, mint a titeli SALÁN, annak az ügyét lezártak tekintették.

Vegyük még figyelembe, hogy amíg ÁRPÁD népe teljes egészében, tehát a szolgálkakkal együtt - talán egy millió főt számlálhatott, addig az ország régi lakossága ennek kb. a kétszerese volt.

Amit ÁRPÁD véghezvitt, az abban csúcsosodot ki, hogy megszüntette a sok kiskirály függetlenségét és azok "országainak" területét egyetlen fennhatóság alá helyezte, vagyis megvalósította a kitűzött célt: az ország EGYESÍTÉSÉT. E nélkül - kétségtelenül! - rövid időn belül felmorzsolódott volna a nyolcfelé esett hun - avar - székely nép s eltűntek volna, a történelem szinpadjáról!

ANONYMUS - krónikánk szerint a 8 magyar - nyelvű népcsoport a következőképpen volt elhelyezkedve az ország lakható területein:

- 1) BIHARBAN: a Szamos lapályain MÉNMARÓT népe.
- 2) NYITRA - vidékén: ZUBUR, az utolsó nagy avar kagán törzse.

- 3) MAROSVIDÉKEN: Orsova székhellyel GLÁD, jobbára a Maros - Tisza - Alduna szögben.
- 4) SZÉKELYFÖLDÖN: GELU (valószínűleg "GYULA") népe, a Küküllők - a Maros - Olt - völgyekben.
- 5) UNGVÁR környékén: a hun LABORCI törzse.
- 6) Az Északnyugati FELVIDÉKEN: a Vág - Garam - Turóc folyók között TUDUN fekete magyarjai. Ez a természettől kitűnően védett terület folyamatosan menhelye volt a bajbajutott turáni törzseknek, a hunoknak és avaroknak. Innen kerültek ki az ismertebb: ABA, BORS és ÖRSUR -vezette avar törzsek is, amelyek később a mindenkori "trónörökös" csapatai voltak.
- 7) TITEL vidékén: a Duna - Száva szögben SALÁN bolgár - alán és jazyg törzsei.
- 8) A NAGYALFÖLD: kősépső részein a fehér magyarok, a székelyekkel s az avaroknak 670 körül bejött maradványaival.

Ezek az ismertebb, mert nagyobb összefüggő "királyságokban" tömörült népcsoportokon fölül, ugyancsak - együttesen - nagylétszámú, de csupa kisebb "nagycsaládi" részekben élt a frank - háboruban szétszórt avar népesség. Ezt különösen az u. n. **Kniezsa - térkép** mutatja ki világosan. (Ezeket a területeket honfoglaló őseink 896 - tól szállották meg, amikor a 7 törzs végleges telephelyeit elfoglalta.) Lásd: az 5. sz. vázlaton, a Dunántulra berajzolt "késő - avar" 5 gócot!

A felsoroltak mind, kivétel nélkül, magyarul beszélő népek voltak. **Szlávokat és turkokat sehol sem említenek a források!** Csak apró, szórvány - szigetekben élő szolgál - népek lehettek a másfajuk ebben az időben.

Az első ütközet rövid, de döntő volt. Ungvár hun királya, LABORCI nem magyar, hanem HUNORSZÁGOT akarta alapítani. ÁRPÁD tulerejű zömének néhány százada "elintézte" a meghódolási felszólítást nem komolyan értelmező "lázadót". Utána a haldsereg zöme délnyugatra fordult, Bihar felé, mindenütt a székelyek vezetésével. MÉNMARÓT hírét véve LABORCI sorsának, észbekapott és önként behódolt. Közben a délebbi hágókön behatoló TARJÁN - tumán az ott ellenálló GELU - t verte tönkre. GELU is életét veszítette. GLÁD csatlakozott az OND - tumánhoz és együttesen kergették a kevés ellenállást mutató SALÁN - t és csapatait. Szinte egyidőben a zömmel - ez a középső hadoszlop

is elérte a Tisza vonalát már szeptember elején, amiáltal biztosították a törzsek kocszi-oszlopainak a békés bevonulását a már előzőekben kiutalt telephelyeikre. Első komolyabb ütközetet kellett vívni ÁRPÁD-éknak az alpári sikon, Csongrád - Kiskunfélegyháza magasságában, de ezzel azután végleg megtörték SALÁN bolgár csapatainak az ellenállását s maga SALÁN is "eltűnt".

A NYÉK - tumán és a JENŐ - hadosztály maradványai itt egyesültek a zömmel s ezek a GLÁD - törzs, va' mint a "fehér - magyarok" népével együtt - átvették a Dráva - torokaitól a Marosig terjedő s lényegében az Aldunára támaszkodó félkör - határvonal védelmét. Ezzel az új haza délkeleti határszakasza biztosan magyar kézben volt.

Mialatt a törzsek népei elhelyezkedtek, ÁRPÁD egy erős hadtesttel előretört ISTER - GAM - ig (Esztergom) s közben szétverte az utolsó ellenálló fészkeket is: ZUBURNAK, az egyedül másképpen gondolkozó avar törzsnek és a segíteni jövő csapatoknak az ellenállását is. Ekkor csatlakoztak be az előbb már megemlített s ÁRPÁD - hoz húzó avar törzsek is.

Ezalatt a lezáró hadműveletek alatt ÁRPÁD összehívja a törzsek "oroszlánjait" a Csongrád melletti SZER - re (amit eleddig, mint "Pusztaszer" - t ismertünk), ahol 34 napos, lega aposabb tárgyalásokban megadják az új hazának a nevét: MAGYAR-ORSZÁG ezzel megszületett. A vérszerződés értelmében az ország területét igazságosan és pontosan fölosztják a honfoglaló és becsatlakozott törzsek között. A törzsek szeptember végére, rendben szétoszlanak kijelölt területeikre. A törzsi gyepüket közös megegyezéssel kijelölik - a törzsi területet, nyilatkozva, szétosztják a 108 nemzetség között, igazságosan szétbirtokolva a legfontosabbat, a lótarthoz nélkülözhetetlen nedves réteket, az aszókat, és a folyók, patakok a tavak partjain napok alatt a kerek fé gömb - kamlík tizezrei nőnek ki az áldott földből. "Azután vágni kezdik a kövér őszi másodfüvet, gyűjteni kezdik mindenfelé a tüzelőt a közeledő télre. A házak körül fűzerekben szárad a gomba, meg a vadgyümölcs, az otthon-kamlík belsejében fokozatosan minden a helyére kerül. Asszony, férfi s gyermek boldogan nyujtózik el az öthónapos törődés után a megszokott fekhelyeken és a szeptembervégi tiszta hajnalokon megcsillan a kupolák sötétjébe nyúló istenfákon a mindennapi, újra feltámadó NAP vidám és biztató jöregeltje" - írja Padányi Viktor a már említett remekművében.

A KETTŐS HADJÁRAT EREDMÉNYEINEK AZ ÖSSZEFOGLALÁSA

A honfoglalás - honyegyesítés előkészítése államférfiúi zsenialitással, messzelátóan történt. Ha még ehhez hozzávesszük: 896.II.27 - én ARNULF - ot, ÁRPÁD nyugati főszövetségesét Rómában "német - római császárrá" avatják, akivel ÁRPÁD újabb 3 évre (899 - ig) szövetségi szerződést köt — ezáltal további teljes három esztendőt biztosított népének az Uj Hazában történő legalaposabb berendezkedéshez!

De: milyen eredményeket ért el ÁRPÁD a honyegyesítéssel?

- a) A főellenfél bolgároktól elvette "simán" országának majdnem a felét, mintegy 100.000 km²-et.
- b) Kézbevette a teljes Kárpát - medencét: azaz további 200.000 km²-es területet.
- c) Magához csatolt: 3 teljes avar törzset (ABA, BORS és ŐRSUR) s velük az ÉNY - Felvidék jórészét is. Ezen fölül: a székelyeket, 15.000 lovassal - s azokra bizta az erdélyi gyepük védelmét.
- d) Behódoltatta: a fehér és fekete magyarokat, a hun, alán és jász - népeket is.
- e) Szétverte Zwentibold Morvaországát. (ami nem Magyarország területén volt)
- f) Megnyerte: szövetségesként a besenyőket s azok "üt - köző - államával" biztosította Magyarországot ÉK - i és DK - i irányban is.
- g) A bolgár hadifoglyok behódoltak.

A közel egy milliós tömeg, a három hadoszlopban előretörő hadserege, négy és félhónapos koordinált mozgatása egy kb. 300.000 km²-nyi területen, -a két fronton folyó harc vezetése, a 7 ("nyakasan" önálló) törzs irányítása, ellátásuk hízosítása s végül az ujonnan megszállott területek igazságos elosztása, a gyepük azonnali biztosítása — mind akkora feladatot jelent, amit csakis egy kivételes képességű VEZÉR tudhatott végrehajtani!

ÁRPÁD honegyesítése ezek szerint olyan kimagasló történelmi teljesítmény: az előkészítéstől, a tervezésen át a végrehajtásig, hogy annak nincsen párja a világtörténelemben. Ha már odahaza nem irták meg ennek a daliás tettek a történetét, legalább most gondoskodjunk arról, hogy minden felnövő magyar tanuló, utravalóként egy ilyenfajta dióhéj-összefoglalást kapjon a kezébe, mielőtt elhagyja az iskolapadot és rálép az életútra...

A "RÉGI KELET" - től a KAUKAZUSIG. OPOSTÓL ÁRPÁD - ig

ÁRPÁD honfoglalása az a történelmi hid, amely szumir - pártos - szabir őstörténetünket a magyar középkorral összeköti. A Régi KELET - i őshazánktól négy véghetetlen évezred és valami négyezer kilométeres roppant út vezette elődeinket a Kaukázus mögé, a pontuszi ingoványokba. Opostól Árpádig kereken 120 évet éltek, erősödtek és szerveződtek honfoglaló őseink elei DENTU MAGYÁRIA - ban és ETELKÖZ - ben azután csak 6 esztendőn át tették meg utolsó előkészületeiket, hogy - a mágusaik által nekik már a babilóniai őshazában megígért - Uj Hazájukat elfoglalhassák. Magát a honegyesítést rövid két év alatt hajtották végre ÁRPÁD harcosai. Őseink olyan harci erőben érkeztek meg eme roppant idő és tér legyőzése után is, hogy rövid éveken belül elkezdheték präventív hadjárataikat s hosszú generációkon keresztül döntően befolyásolták a kontinens történelmét...

AZ EGYESITETT HON BIZTOSITASA NYUGAT FELÉ

896 - tól kezdve honfoglaló őseink fokozatosan megszállták a Kárpát - Dunamedence akkoriban lakható területeit. A törzsek végleges letelepedésével párhuzamosan ÁRPÁD gondosan megszervezte és kiépítette az ismert "gyepü - rendszeren" alapuló, hézagmentes határvédelmi hálózatát is.

Nyugat féltékeny szemmel figyelte ezt a céltudatos állami berendezkedést. A németiség jól látta, hogy az ő kelet - délkeleti előterében micsoda fontosságal bír a Duna - Kárpát tájegysége. Ha abban a térben egy újabb, jelentős katonai erőt képviselő nép ver gyökeret, - mint ahogyan ezt ÁRPÁD népe tette a szeme előtt, az létében veszélyeztetheti, mert

onnan nyugat felé nyitott kapu vezet a németek életterébe. A hunok és avarok fojtogató évtizedeinek nem szabad megismétlődni, - vélték Gyermek Lajos (LUDWIG das Kind) —893-911— tanácsadói. S ebben a helyzetmegítélésben mind a felső klérus, mind a főnemesség egyetértett. Tanácsadói egy mielőbbi megelőző (praeventiv) háborút ajánlottak a királynak. Lajos udvarában jól emlékeztek: az egykori noricum - a későbbi Ausztria - területét, azaz az Enns - Salzach, ill. Fische - Lajta vonaláig, illetve a Dunától a Drávaig délre fekvő országrészt, még 863 - ban is "Pannónia" - nak irták az uralkodói donációs (ajándékozói) levelekben . . . (Lásd DÉER József: "Karl der Gr. und der Untergang des Awarenreiches" c. könyve, III. fejezetében, ahol a politikai - katonai határokról számol be az Enns - vidéki községek pontos megjelölésével.) Jól ismerték a lovas - nomádok szokás - jogait, miszerint a legyőzött népek határterületeit maguknak igényelték az ő határvédő berendezéseikhez. (K. SCHÜNEMANN: "Die Deutschen in Ungarn", Berlin, 1923.) Miután még Ludwig der Deutsche is (805-876) a most annyira veszélyeztetett "Ostmark" területét, minden esetben Pannóniának - de sohasem Bajorországnak - jelölte meg irataiban, - határtalan aggodalommal várák, hogy mikor hivatkoznak ÁRPÁD - ék ezekre az örökölt területi jogaikra. ÁRPÁD lovas tumánjai - a szemük láttára - szinte évente, de néha többször is együgyűen esztendőben, már 9 hadjáratban tágitották érdekerületüket nyugati irányban (a 896 - 907 közötti tíz év alatt).

Azt sem tudták megakadályozni, hogy kegyencüket, Morvaországot, 905 - ben eltöröljék Európa térképéről és bekebelezzék Birodalmukba. Ott azóta is ÁRPÁD legkisebb fia, az alig 13 éves ZSOLT a kormányzó.

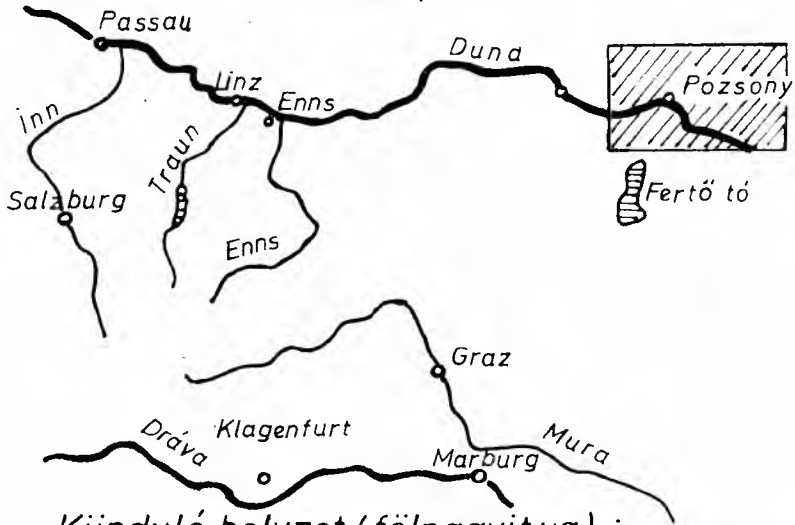
De bűnösnek tudták magukat azért az álnok tettükért is, amit a Fische melletti tárgyalásokra vendégségbe meghívott KURSZÁN és kísérete fondorlatos legyilkolásával ("in dolo malo") követtek el 902 nyarán. Tudatában voltak, hogy ÁRPÁD meg fogja bosszulni KURSZÁN gyalázatos meggyilkolását. Amikor aztán ÁRPÁD egyik lovas - hadteste már Szászországba is ellátogatott (906 - ban), elhatározták, hogy előbevégnak a megtorló támadásnak.

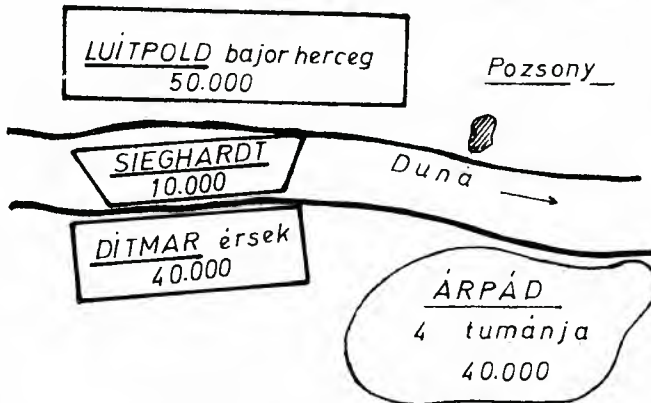
A POZSONY - I CSATA ÉS ANNAK KIHATÁSA.

A Pozsony-i csata : 907 július 3.-7.

áttekintő vázlat+gyepü-tér

Kiinduló-helyzet (fölnagyítva) :

E végből egy 100.000 fős hatalmas hadsereget tobozoltak össze s annak fővezéréül az addigi Markgraf -ot, a bajor LUITPOLD -ot hercegi rangra emelte Lajos király.

A POZSONY - I CSATA 907, JULIUS 3-7

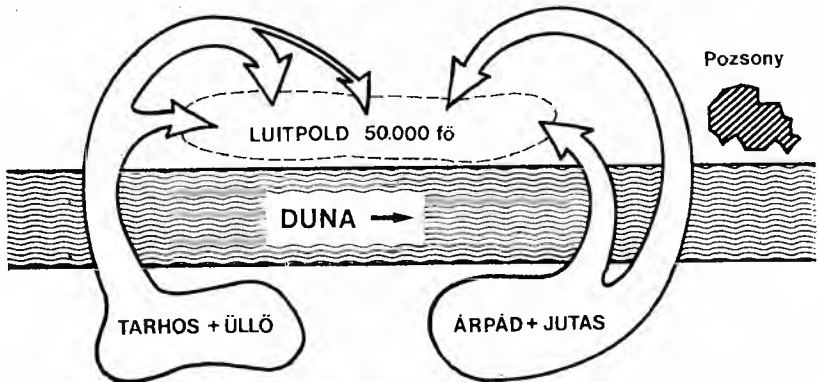
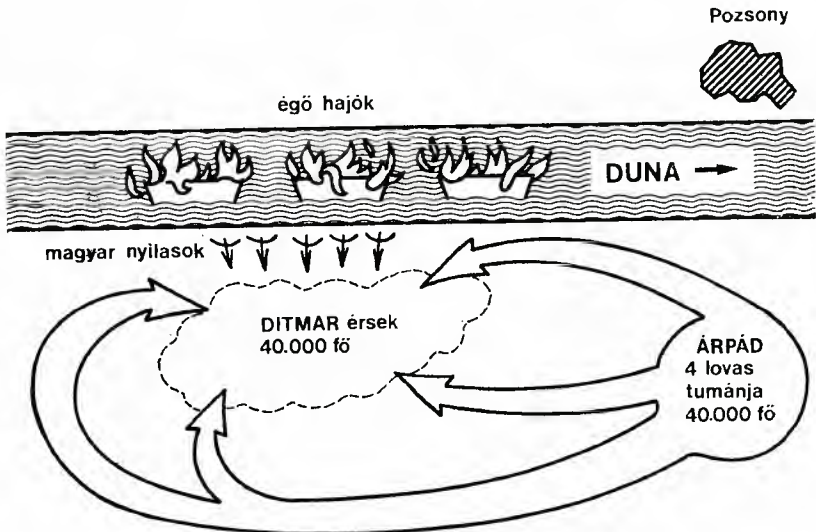
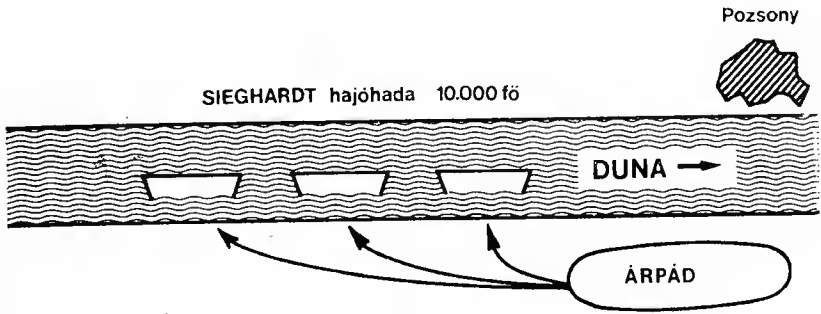
- 1. mozzanat:** a német hajóhad megsemmisítése.
VII.3-án A taplós nyilasok felgyújtják, KUND buvárai megfúrnak és elsülyeszti a dunai flottájukat. Sieghardt menekül Ennsburg felé.
- 2. mozzanat:** Árpád tumánjai bekerítik és kardélre hányják VII.4.-5. DITMAR érsek seregét.
- 3. mozzanat:** A győztes magyar lovas-hadtestek átkelnek a VII.6.-7. Dunán és a LUITPOLD-vezette fősereget is megsemmisítik.
- 4. mozzanat:** üldözés az Enns-ig. Ennsburg bevétele. A VII.7-től gyepüelv kiterjesztése az "Avarische Mark"-on túl, nyugatra: az Enns, Traun, Dráva közötti sávban. Gyermekek LAJOS Passau-ba menekült.

* * *

A hadjáratot - Nagy Lajos egykori terveinek megfelelően - úgy készítették elő, hogy a roppant sereget két oszlopra osztva, a Duna két oldalán vonultatták föl. Az északi, erősebb sereg parancsnoka maga a fővezér, Luitpold, a déli pedig DITMAR (máshol: Theotmar) érsek volt. A két hadosztal között operált a dunai flottájuk, amelynek egyben-SIEGHARDT parancsnoksága alatt - a hadsereg utánpótlását is biztosítani kellett. (Lásd ehhez a 53. oldalon közölt vázlatot.)

ÁRPÁD - már több éve berendezett - nyugati gyepüi kitűnően elláttak a szolgálatakat s jól előre jelentették ennek az óriási seregnek a gyülekezését. Így ÁRPÁD idejekorán tudta riadóztatni a törzsek tumánjait. A fővezérséget ezuttal saját maga vette át, míg 3 felnőtt fia: TARHOS (43 éves), ÜLLŐ (41) és JUTAS (35) egy-egy lovas hadosztályt vezettek a csatába.

A magyar csapatok az ellenállást már messze nyugaton, Pozsony előterében fölvevették. ÁRPÁD terve szerint, mindenáron meg kellett akadályozni, hogy a lényegében három felé tagolt ellenséges erők egyesülten léphessenek föl a számszerűleg jóval gyöngébb magyar hadsereggel szemben. Ezt biztosítani, az első mozzanatban, a folyóátkelést egyedül lehetővé tévő hajóhadat kellett kikapcsolniok. Ezért a csata első napján, 907 július 3-án, taplós nyilazással fölgyújtották a német hajókat, miközben legendás buváraik,

a híres KUND irányításával megfúrták s elsüllyesztették a legerősebb hajóikat. Sieghardt maga is csak néhány hívével tudott nagy nehezen elmenekülni, hogy sietve Ennsburg - ba siessen, ahol a király már epedve várta a "győzelmi" híreket. A 2. mozzanatban ÁRPÁD minden erővel rázudult a gyengébbik, déli ellenséges oszlopra, azt körbezárta és 4- és 5-én teljesen felőrölte. Diadalittas harcosait, ismert börtömlős pontonjai segítségével, éjszaka átusztatta az északi partra, ahol irtózatos, élet-halálra menő, kétnapos közelharcban sikerült neki Luitpold seregét is megsemmisítenie. A német hadsereg irtózatos csapást szenvedett: maga a fővezér is, de Ditmar érsek is, 2 püspök, 3 apát és 19 gróf vesztette életét a csatában. A kisszámú menekülteket a magyar könnyű lovasok könnyűszerrel utólérték és levágták. Ennsburgig érve, színtelen visszavonultak. De amint a vár őrsege üldözőbe vette őket, villámgyorsan megfordultak és azokat is fölkoncolták. Erre a király sietve e menekült és Passau-ig meg sem állott.

Páratlan győzelmük után a magyar tumánok mélyen előre törtek nyugatra, az Ostmark - ba is. Az egész terület német grófságait - hűbéres uraikként - vazallusaiknak fogadták. Életükkel együtt meghagyták nekik vagyonukat és rájuk bízta a területi közigazgatás szolgálatát is, de azért hadisarcot kellett nekik a mindenkori magyar FEJEDELEM - rek fizetni.

Már 907 őszén, amikor az elesett Luitpold helyébe annak fiát, ARNULF - ot nevezték ki bajor Markgrafnak, hogy apja örökségét átvehesse, — szerződésileg biztosították a szabad átvonulásuk jogát, messze nyugatra az ősi avar gyepük mögé is, így Augsburg területén túlra is! Arnulf is megkapta a hercegi címet, mint előbb apja és feleségül kapta ÁRPÁD kis unokáját, űllő leányát, akit Scheyerben ÁGNES névre kereszteltek meg. Minden nyugati országban tudomásul vették, hogy a pozsonyi csatában megsemmisült német hadsereggel eltűnt az ő "védőpajzsuk" és azután -hosszu évtizedekig - egyetlen akarat döntött Középeurópában s az a mindekori magyar URALKODÓ - FEJEDELEMÉ volt. ÁRPÁD - nak nemcsak hogy sikerült avar testvérei egykori "Avarische Mark" - ját visszafoglalnia, de azt még kitágította. Nem e'ég, hogy elhárította haditettével a fiatal országot fenyegető halálos veszélyt, nyugati potenciális főellenfelét évtizedekre szólóan legyengítette. Ezzel zseniális haditettével ÁRPÁD föltette a koronát é'ete már amúgyis olyan ered-

ményes történelmi művére, amelynek eredményeként egy minden oldalról biztosított BIRODALMAT hagyott hátra utódainak. (A birodalom térképét lásd a 13. oldalon.)

Ez a dicsőséges tény enyhíti azt az áldozatot, amibe került ez a sikere: nemcsak mind a három felnőtt fia életét vesztette az ötnapos öldöklésben, de önmaga is olyan súlyos sebeket kapott, hogy azokba behalt.

ÁRPÁD Papkirályunk valóban APÁNK volt. Az életét áldozta oda, s LÉVENTE után mostmár - az egyetlen ZSOLT kivételével - valamennyi hadvezér -fiát is. Erős országot, életkörülményeket, gondtalan, ígéretes jövőt biztosítva ezáltal népének, mégannyi ellensége közepette is. Minden elismerésünk és hálánk azé az ÁRPÁDÉ, akinek köszönhetjük, hogy mint NEMZET egyáltalán létezzünk!

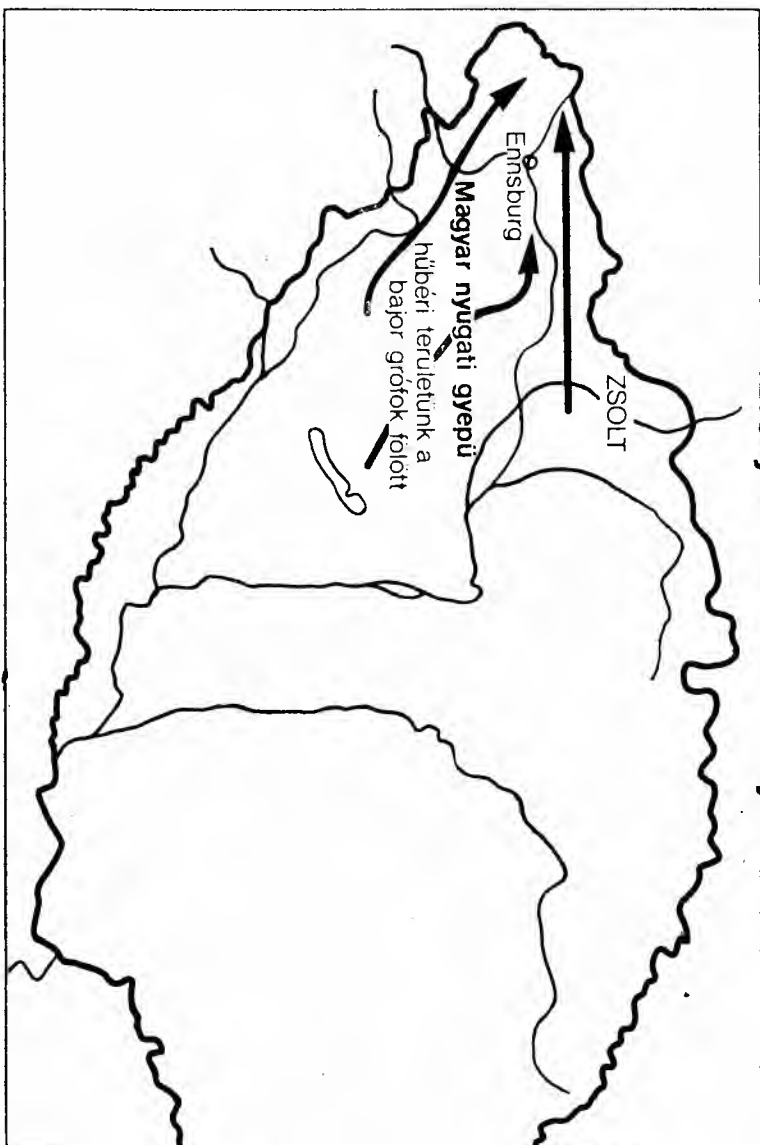
A POZSONYI CSATA UTÁN

Az egykori római provincia — (tartomány) név “noricum” a későbbiek folyamán vagy mint “avarica”, avagy mint “Avarische Mark”, még később “Ostmark” —ként volt ismert. Mindezek az elnevezések azonban ugyanazt a területet jelölték még, t. i.: Nyugatról Keleti irányban az Enns és Salzach — illetve Fischa - Lajta — Bécsi Erdő, — Észak - Déli kiterjedésében pedig a Duna és a Dráva közötti országot. Az ottani sírleletekkel, gondosan fölkutatót települési nevekkkel kétségtelen, hogy ebben a térben, huzamosabb időn át éltek mind avar, mind pedig magyar, kiterjedt, népes csoportok. Ez viszont csak úgy lehetséges, ha ezek a területek rendszeres fölvonulási, illetve szállás — területeik voltak, — állapítja meg éles logikával TÖRÖK Sándor. “Településtörténeti tanulmányok és határproblémák a Kárpátmedencében” című kitűnő munkájában, roppant gazdag bizonyítékgyűjteménye alapján. (Lásd a forrásmunkák felsorolásánál.)

GYEPÜ, illetve “gyepü-terület” alatt — a német források is — a települési területeket őrző leshelyek hálózatát értik. Ezeket, mint védelmi - egységeket összekötő vonal adja meg az egyes gyepü - rendszerek képét.

(A Pozsonyi csata utáni helyzetet lásd az 58. oldalon.)

A Pozsony-i csata utáni helyzet

ÖSEINK "CSODA-FEGYVERE": A NÉGYRÉTEGES ÍJ

Honfoglaló őseink lenyűgöző katonai fölényének egyik főoka volt az akkori idő legmodernebb fegyverének a birtoklása, t. i. a félelmetes íjuké, amely az egész nyugati világot rettegésben tartotta. ("A magyarok nyilaitól ments meg Uram minket!" — imadkozták hosszú generációkon keresztül...) — Egyik apátjuk pl. így számol be erről a magyar "csoda-fegyverről": "Kardda' nem sokat vágnak le, annál többet ölnek le nyilaikkal, melyeket szaruból készített íjaikkal oly művészettel igazítanak, hogy alig lehet azokat kikerülni."

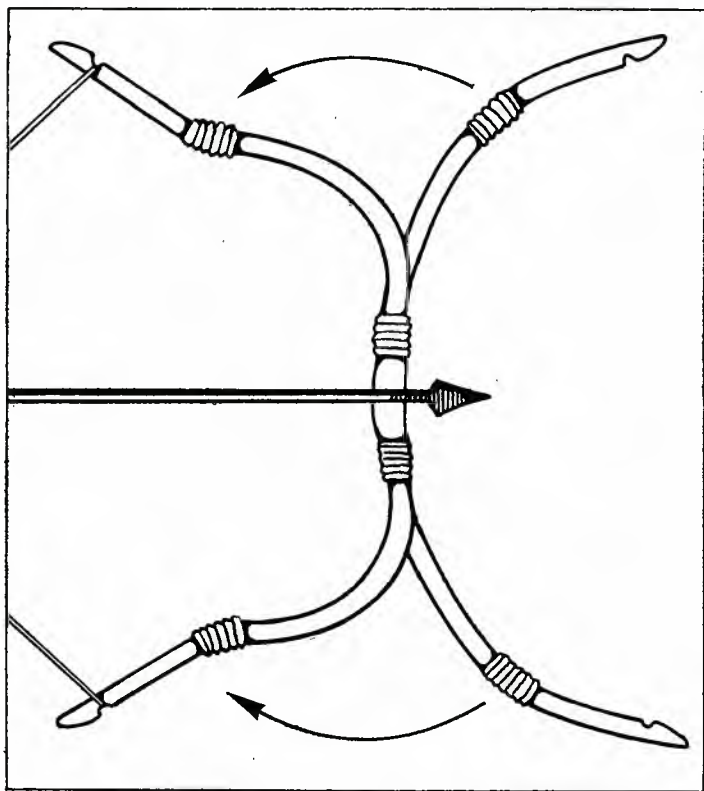
Tudósaink a'aposan megvizsgálták, hogy hogyan készült ez a magyar íj, amelyhez hasonlót nyugaton nem tudtak előállítani.

Röviden: az íj négy rétegből készült: egy fa, egy inrostrétegből, egy szaru és egy nyirfa-kéregből. (Radloff, — Regino — Cs. Sebestyén és László Gyula: a legalaposabb sirlelet - vizsgálatok és méretek után...)

Biztos: íjmestereink C-alakban félhold-formán görbült (cseresznye?) fa ágakat kerestek az erdőkben, 130 cm-es, egyenletesen görbülőt, ágak-bogak nélkülit. Ebből készült az íj fmagva. (I) — Középen egy arasznyi részt vastagabbra hagytak, majd a két szárnyát, az íj feszítésének irányában, laposra faragtak, vigyázva, hogy a fa rostjait meg ne sértsék! A fa két végét a feszítés irányára merőlegesen, kb. 25-28 cm. hosszúságban, egyenletesen keskenyedve, hegyesre faragták. Mikor ez megvolt, a C-alakban hajló fának a belsőjére a szarvasmarha lábának és nyakának (klgs-en előkészített) injából készült (II) inréteget sajtoltak rá nagy erővel. Az egymásra préselt inrostok száradáskor szívós és rugalmas anyaggá tapadtak össze s elválaszthatatlanul összeragadtak a fával. A külső oldalára pedig bivaly - szarvából keskenyre vágott szaru - lemezeket (III) ragasztottak rá halenyvvel — a jobb tapadás/ragasztás érdekében, a lapocskákat bicskával sűrűn bekarcolgatták.

Az inrostköteg és a szarulemez-réteg azonban nem egész hosszában fedte a faréteget (I), hanem a szárnyakon csak a markolatig tartott. Ezután került a sor markolat és a két

kar merev részeinek a megerősítésére. Erre **csontlemezek** (IV) szolgáltak. Az összekötőzések bélhurral vagy szíjjal történtek. A nedvesen körülcsavart, megbogozott, majd pedig

megszáradt szíj erősebben összetartotta a 4 réteget, mintha azok egy darabból lettek volna! A két kar vége táján, belül, félkörös nyílást vágtak, ez az **ideg** beakasztására szolgált.

Kérdés: hogy lehetett használni ezt az íjat, amely erősen befelé hajlott s még az ideg számára készült akasztó-bevágás is **belül** volt?

Erre vonatkozólag idézi László Gyula egy Kr. e 500 évvel élt kínai bölcs, Lao-Tze mondását: "Az ég bölcsessége hasonlatos az íjlesztőjéhez: ami felül van azt lenyomja, ami pedig alul van, azt felengedi" Pontosan így kellett az íjat **felajzni**. Két rugalmas karját áthuzták az ellenkező

oldalra s így akasztották rá az **ideget**. Elképzelhető ennek a szerszámnak az ereje! Több száz méterre tudtak vele **pontosan** lőni, míg 7-800 méterre **“szórni”**. A közönséges rugalmas fából készült nyugati íjakkal fele ennyire sem tudtak lőni!!

A tegez

Ha egyebet nem tudnánk, ez maga elég lenne annak megértésére, hogyan harcolta ki a magyar lovashadsereg döntő és elsőprő fölényét!

Sebestyén azt írja, hogy ennek a rangos magyar íjnak az előállítására rengeteg türelmet, nagy szaktudást és rendkívüli ügyességet követelt meg. Azon fölül még: **nagyon sok időbe került** az elkészítése, mert a sokszor ismétlődő száritási szünetek miatt **öt, sőt tíz évig** is eltartott. Valósággal művész teljesítmény volt (mint pl. a Stradivari — hegedüké!) Értéke ennek megfelelő volt: néha több értékes lónak vagy

marhának árával is felért. Ezt az igen értékes íjat nem hagyták meztelenül: beburkolták, bőr-szörme-burkolattal. Vagy nyirfahéjjal. (A Krakkó-i muzeumban látható egy ilyen.)

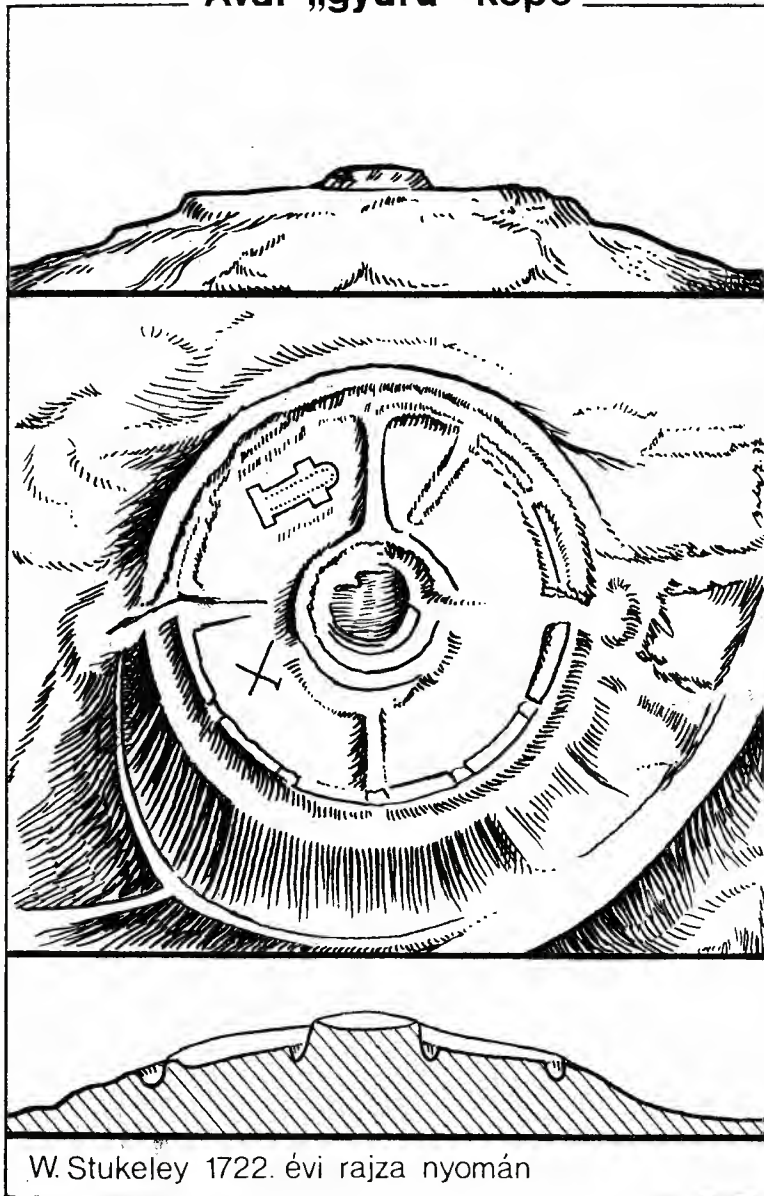
A nyilvesszőket: nem az íjasmester, hanem a kovácsok készítették, míg a hozzá való vesszőt és tollat mindenki nyilván maga csinálta — illetve szerezte be. — A nyilvesszőt a **nyil-tegezben** őrizték őseink. Ezt gróf Zichy István határozta meg, Sebestyén és László Gyula irták le pontosan. Lásd ábrán: A tegez egy 70-75 cm hosszú, cipó alakú tömlőtartó volt, lapos részével a testhez simult. A nyilvesszők nyilhegygel fölfelé állottak benne. A tegez nyaka a fedelétől egy arasznyira volt alantabban, ahol a vesszőket ki — és betették. Fel-és lecsapható fedéllel, hogy ne ázhasson be.

Az íj **kezelése** rendkívüli ügyességet, átlagon felüli testi erőt kívánt meg. Már gyermekoruktól kezdve gyakorolták a nyilazást: előbb madarakra, patkányokra menyétre lőttek juhok hátán nyargalva, majd, amint nagyobbak lettek: nyulra és rókára is.

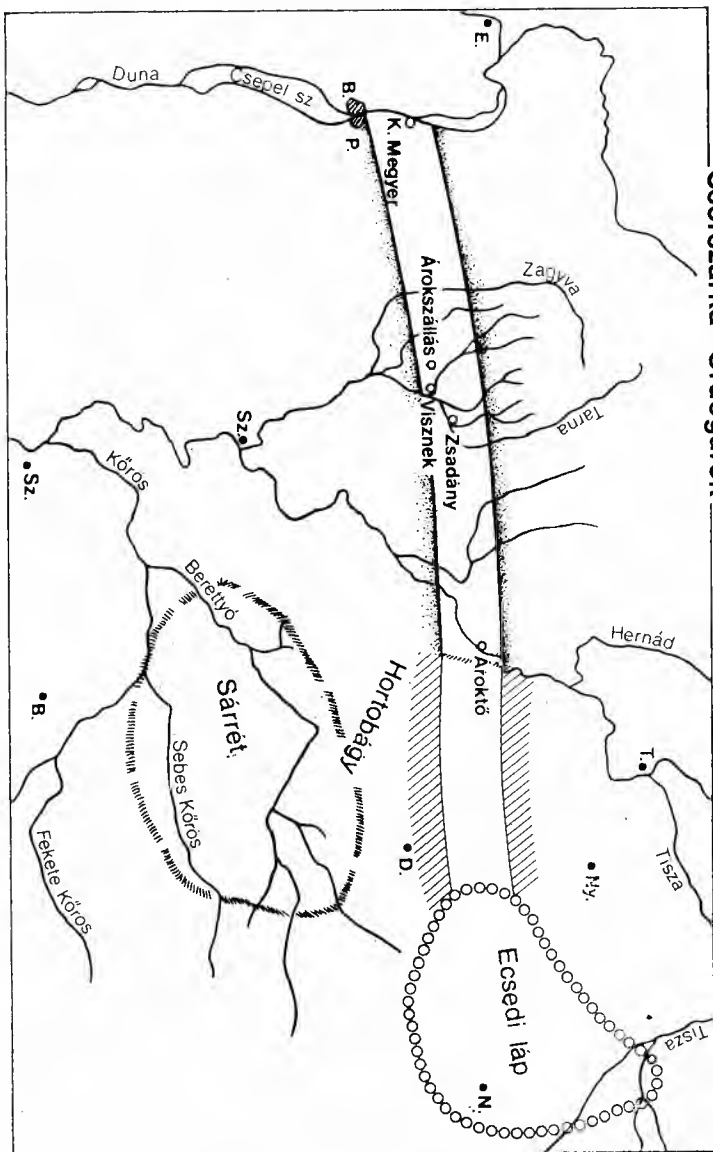
Íjat gesztő magyar harcos
(László Gyula után.)

Avar „gyűrű” képe

W. Stukeley 1722. évi rajza nyomán

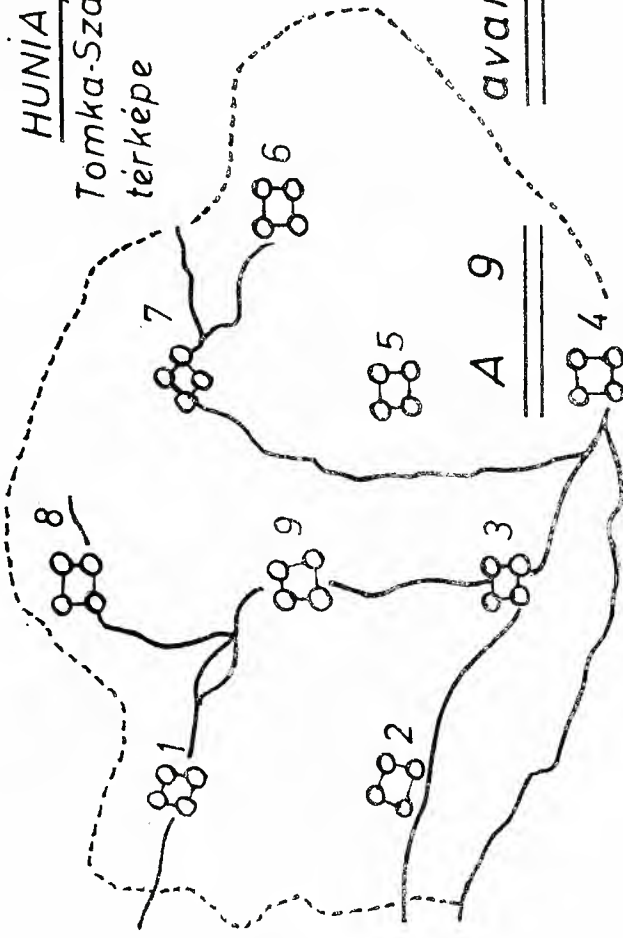
Csörszárka + Ördögárok

HUNIA ABARICA

Tomka-Szászky János

térképe 1751-ből

avar "gyűrű"

7 + 8 = sept

9 = metrop

Gyűrű =

1 + 2 = occid

3 + 4 = merid

5 + 6 = orient

FORRÁSADATOK

I/ DENTU MAGYARIA-hoz:

- 1.) PADÁNYI Viktor: "Dentu Magyária". Transsylvania Kiadó. 1968. Buenos Aires.
- 2.) BARÁTH Tibor: "A Magyar Népek Östörténete" - III. kötet. Szerző. Montreal. 1974.
- 3.) Dr. SZILVAY Gyula: "A besenyők története". Ósi Gyökér. Buenos Aires. 1976.
- 4.) Dr. NAGY Sándor: "A magyar nép kialakulásának története". Transsylv. Buenos A. 1956.
- 5.) Dr. NAGY Sándor: "The forgotten cradle of the Hungarian Culture" - Patria Publishing C. Ltd. Toronto. 1973.

II/ A bolgár hadjáratához:

- 1.) BUSCH-ZANTHER Richard: "Bulgarien von den ersten Anfängen", Leipzig. 1943.
- 2.) EVANS Stanley G.: "A short History of Bulgaria". Lawrence & Wishart Ltd. London. 1960.
- 3.) KOSEV D.: "A short History of Bulgaria". London. 1963.
- 4.) GAUCIO Cenov: "Geschichte der Bulgaren" - 9. Jahrhundert. .

III/ Általános összefoglalók:

- 1.) LÁSZLÓ Gyula: "A hofoglaló magyar nép élete". Magyar Élet. Bp. 1944.
- 2.) LÁSZLÓ Gyula: "Vértesszőllőstől Pusztaszerig." Gondolat. Bp. 1974.
- 3.) BADINY JÓS Ferenc: "Káldeától Ister-Gamig". Szerző. Buenos Aires. 1971.
- 4.) BADINY JÓS Ferenc: "The Sumerian Wonder". Szerző. Buenos Aires. 1974.
- 5.) Dr. LÜTTICH Rudolf: "Ungarnzüge in Europa". Verlag v. Ebering. Berlin. 1910.
- 6.) SCHÜNEMANN Konrad: "Ostpolitik und Kriegführung im dt. MA". Ung. Jahrbücher XVII. Bd. München.
- 7.) VAJAY Szabolcs: "Der Eintritt des ung. Stammebundes in die europäische Geschichte. Hase u. Koehler Verlag. Mainz. 1968.
- 8.) VAJAY Szabolcs: "Über die wirtschaftlichen Verhältnisse der landnehmenden Ungarischen Stamme." Ung. Jahrbuch S. 9 - 19. München. 1970.
- 9.) MÁLNÁSI Ödön: "A magyar nemzet őszinte története". Mikes Kelemen Kör. München. 1959.
- 10.) HÓMAN Bálint és SZEKFÜ Gyula: "Magyar Történet" - I. kötet. M. kir. Egyetemi Nyomda. Budapest. 1939.
- 11.) GYÓRFFY György: "Kurszán és Kurszán vára". Akadémia Kiadó. Bp. 1959.

- 12.) Dr. VAGÓ Pál: "Pusztaszertől a 3 Árpádfi száműzetéséig". Szerző. Buenos A. 1970.
- 13.) BARTHA Antal: "A IX.-X.sz.d-i magyar társadalom". Patria Publ. Co. Canada. Bp. 1968.
- 14.) LUKACSY Kristóf: "A magyarok őselei, hajdankori nevei és lakhelyei". Szerző kiadása. Kolozsvár. 1870.
- 15.) Dr. JÓKAY Zoltán: "Die Herkunft der Ungarn". München. 1934.
- 16.) SZINNYEI József: "Die Herkunft der Ungarn". Berlin. 1920.
- 17.) VERNADSKY-FERDINÁNDY: "Lebédia. Álmos. Studien zur ung. Frühgeschichte. Oldenburg Verlag. München. 1957.
- 18.) BOGYAY: "Forschungen zur Urgeschichte der Ungarn nach dem 2. Weltkrieg." - Ural - Altaische Jahrbücher, Bd. XXIX. München. 1957.
- 19.) HESS András: "Chronica Hungarorum". Magyar Helikon. Budapest. 1973.
- 20.) Prof. STADTMÜLLER Georg: "Ungarn - Jahrbuch". München. 1970.
- 21.) CHILDE Gordon: "The Danube in Prehistory". Oxford. 1929.
- 22.) FEHÉR M. Jenő: "A korai avar kagánok". Magyar Történelmi Szemle. Buenos A. 1972.
- 23.) FEHÉR M. Jenő: "Az avar kincsek nyomában". Magyar Történelmi Szemle. Buenos A. 1972.
- 24.) BARÁTHOSI B. Benedek: "Szumirok". Magyar Őskutatás Kiadása. Buenos A. 1973.
- 25.) TORMA Zsófia: "Sumér nyomok Erdélyben". Magyar Őskutatás Kiadása. Buenos A. 1972.

Forrásmunkák a Pozsonyi Csata fejezethez:

- 1.) DEÉR József: "Karl der Grosse und der Untergang des Awarenreiches", München, I. Band.
- 2.) O. BRUNNER: "In dem Sammelwerk" Landeskunde des Burgenlandes", Wien, 1951.
- 3.) TÖRÖK Sándor: "Településtörténeti tanulmányok és határproblémák a Kárpátmedencében", Amerikai Magyar Szépművészeti Céh, Florida, 1973. Adattára, 6.sz. és 11.sz. térképei.
- 4.) CSALLÁNY D.: "Archaeologische Denkmäler der Awarenzeit in Mitteleuropa", Schrifttum und Fundort, Budapest, 1956.

* * *

Pártos lovas

KIS "mah-gar" város királyi palotájából.

(Field Múzeum)

II RÉSZ

HANNIBÁL

III
HANNIBÁL A HADVEZÉR.

Egy ezüst dupla — szekel hátsó oldala, amelyet általánosan HANNIBÁL portaitjának tartanak. Az érmet Uj Karthágó-ban préselték, Kr.e. 220-ban. A British Museum, London tulajdonában. John Webb főlvétele. Atvéve Sir Gavin de BEER "Hannibal, The Struggle for Power in the Mediterranean." könyve, 66. oldaláról. (Kiadó: Thames & Hudson, London, 1969.)

HANNIBÁL tragikus kimenetelű történetét — a három Pun Háború főmozzanatait figyelembevételre kell megvizsgálnunk. Ezeket öt döntő szakaszba foglalhatjuk:

1.) Karthágó hatalmának a kihalása a Földközi tenger nyugati felében — Kr. e. 314- től kb. 300-ig.

2.) Róma hatalmának a kifejlődése, Kr. e. 753-tól 272-ig.

3.) A Barkidák Spanyolország-i erőösszpontosítása, Kr. e. 238-217-ig.

4.) Hannibál átkel az Alpokon és 15 éven át háborút folytat Itáliában. — Kr. e. 218-203-ig.

5.) Karthágó bukása, — Zama után, Kr. e. 202 s végül: lerombolása: Kr. e. 146.

*

KARTHÁGÓ, HANNIBÁL SZÜLŐVÁROSA

A tárgyilagos kutatást megnehezíti, hogy Hannibálról egyetlen sornyi följegyzés sem maradt föl karthágói forrásokból. Mindent, amit róla tudunk, halálos ellenségei, a rómaiak tollából vesszük. Távolabbra visszamenőleg, bőséges mythológiai és történelmi emlékek őrzik nagymúltú népe élete folyását. A neves angol történetíró, Sir Gavin de BEER szerint is (a fentebbi kép alatt idézett művében) Hannibál, valószínűleg a krétai MINOS király távoli rokona. Minos mythológiai alak: Zeus és Európa fia volt. Amint Páris az ismert első "szépségkirálynő választásnál" almáját Vénusznak adta a győzelem jeleként, Athene gyűlöletét vonta magára. Páris megszókteti Helénát és ezzel kirobbantja a Trója-i háborút. Athene addig üldözi engesztelhetetlen gyűlöletében Vénusz fiát Aneas-t, amíg az Karthágó-ban partraszáll s ott beleszeret Didó-ba, az odatelepedett főniciai anyavárosuk hercegnőjébe. Amint Aneas — Zeus-tól kapott — feladata elvégzésére /t. i. Rómát kellett neki megalapítania/, elhagyja Didót, a vérig csalódott Didó megátkozza a főniciaikat, hogy örökké gyűlölniök kell Rómát. Utána magyahalált hal. Innen származtatják a római történetírók a Kartágói-ak — de különösen a Barkidák, azaz Hannibál családtagjainak — a féktelen gyűlöletét Rómával szemben.

Eme erősen mythologizált ábrázolás mellett, jól ismert történelmi tény, hogy Karthágó az egykori Fönícia egyik legfontosabb városának, Tyros-nak a leányvárosa. A főniciaiak — a Biblia szerint HAM fiai.

Ismeretes, hogy a föníciaiak nem őslakók a mai Libanon területén állott Föniciában, hanem oda már mint kiváló hajós népek érkeztek. Ez is azt igazolja, hogy tenger mellől kellett odavándorolniuk. Általánosan a Perzsa öböl mellékéről jöttek a keleti földközitengeri partvidékre kb. 2.000 évvel Kr. e. Nevük, görögül "sötétbőrű", míg latinul Poeni — ebből lett később a pun megnevezésük. Két leghiresebb városuk volt Tyros és Sidon. Ezekből a hatalmas kereskedelmi központokból kiindulva, számos leányvárost alapítottak, Zyperussal kezdve, egyre nyugatabbra hatolva a Földközi tenger partjain és szigetein. Így, Kr. e. 814-ben Karthágót, azután Melitát (a mai Máltát), Szardinián és Nyugat Szicilián is. Kitünő hajóépítő, bátor, ügyes hajós, élelmes, szorgalmas kereskedő és magaskulturájú nép volt. Számos nyelvtudós őket tartja az ABC föltalálónak is. Tudjuk, hogy a szumirok kb. 3.500 évvel Kr. e. föltalálták az IRÁST s följegyzőseiket agyagtáblácskába vésték bele. Ők 5-600 jelet használtak. Néhány évtizeddel később az egyiptomiak is irtak, az ő hieroglipháikkal. A föníciaiak föltalálták a papyrust, majd leegyszerűsítették a használandó jeleket s mindössze 22 — csupa — mássalhangzót használtak. Ezt — főleg a semitológus nyelvészek — "föníciai írásnak" nevezik. De a legújabb kutatások arra mutatnak, hogy pl. mind a hatalmas Pártus Birodalom népei — tehát a hunok, vagy a Palastu-Palesztina ősnépe, a filiszteusoknak nevezett ázsiai — turáni nép is, s az egyéb Babylóniából, Kutából és Sippárból odakerült többi népek is, — mindnyájan ugyanazt a nyelvet beszélték és IRTÁK! Azt is megtudtuk, hogy a Pártos Birodalom alapítója, az eftalita-hun király fia, Nagy ARSZÁK volt. Az is bebizonyított tény, hogy a pártosok onnan kapták nevüket, mert "elpártoltak" az ázsiai fehér hunoktól. Az u. n. "föniciainak nevezett nyelv" tehát nem csupán az aránylag kicsi föníciai nép nyelve és írása volt annak idején, hanem azt szinte az egész keleti őslakosság bírta. (Lásd: az Ősi Gyökér 1976. nov.-dec.i számában, annak a 224. oldalán, BADINY JÓŠ Ferenc professzorunk kitünő értekezésében: "A katedra mellől".)

Eme tisztázás után, mégis megállapítjuk, hogy az u. n. ABC-t mind a héberek, mind pedig az etruszkok, a görögök, latinok és jóval később a cyrill - írás is átvették.

Hannibál neve a föníciai nyelven CHENU BECHALA, ami annyit jelent, mint „BAAL kegyelme”. A Karthágóba kivándorolt föníciaiak megtartották ugyan teljes függetlenség-

güket, de anyavárosukkal szoros szellemi, vallási és kereskedelmi kapcsolatuk maradt. Így 600 évvel alapításuk után még ugyanúgy főistenükként tisztelték Baal-t, s istennőjüként TANIT-ot, mint anyavárosukban tették. A RÉGI KELET-ről magukkal hozott NAP ISTEN imádásuk bizonyítéka az a bronz érem, amelyet Itáliában ástak ki Hannibál hadserege egykori, sokéves szállásterületén, Capua közelében. (Az alábbi ábrák mutatják.)

ASATÁSI EMLÉKEK A Kr.e. 2. ÉVSZÁZADBÓL:

Bronz érem Atella-ból (Kr.e. 2. évszázad). Ez a város Capuával együtt állott át Hannibál oldalára. Első oldal: A NAPISTEN feje. Hátsó oldal: egy afrikai harci elefánt.

Bronz érem a Chiana - völgyből (Kr.e. 217.). Első oldal: egy néger feje. Hátsó oldal: valószínűleg Hannibál híres indiai harci-elefántja, SURUS.

Mindkét érem: British Museum, London. Foto: John Webb. Atvéve: Sir Gavin de BEER "Hannibal, The Struggle for Power in the Mediterranean", London, 1959. Kiadó Thomas & Hudson.

De folytassuk Karthágó őstörténetét. Amint Kr. e. 1.450-ben a hirhedt Santorini, óriási vulkáni katasztrófában a teljes mykénei flotta elpusztult, ütött a főniciaiak órája: kiterjesztették hódításaikat további támpontokra, — s a görögökkel egyetemben befolyásuk alá került a mediterránium valamennyi, jó kikötőnek alkalmas pontja. A mi tanulmányunk szempontjából fontosak itt, a görög alapításu MASSALITA (a mai Marseille), Sziciliában Syrakuse, s a délspanyolországi Cadiz.

A Kr. e. 7. és 6. évszázadokban sikerült Karthágónak szinte valamennyi addig alapított főniciai — leányvárost befolyása alá vonnia s így jelentős tengeri nagyhatalommá fejlődött a Földközi tenger nyugati felében.

2. MOZZANAT: RÓMA FELEMELKEDÉSE NAGYHATALOMMÁ.

Karthágóval párhuzamosan Róma is hatalmas lépésekkel haladt előre világtörténelmi hivatása felé. Hihetetlen szívóssággal, lépésről - lépésre meghódítja egész Itáliát, 500 éves ádáz — álókéességüket bizonyító — hadműveletek után, 272-ben Tarent-et is meghódítja és Egyiptommal szerződést kötve, megkapta elismerését, mint tengeri világhatalom. Körülbelül innentől kezdve beszélhetünk Rómáról és Karthágóról, mint riválisokról.

A Kr. e. 753-ban alapított Róma rögtön felismerte, hogy a keleti nagy átrendeződésnél eltűnt Főnicia leányvárosa, Karthágó az egyetlen komoly ellenfele a Földközi tenger birtoklásáért megvívandó harcában.

Karthágó Kr. e. 220 körül, mintegy 300.000 lakóst számolt. A város-állam összeszorultan, hat emeletes bérkaszárnyákban lakott. Részben túlnépesedésük arra kényszerítette őket, hogy a hátországukat is beolvassák országukba.

A város, szinte minden téren, követte anyavárosa, Tyros rendszerét: vallási, közigazgatási és katonai téren is. A város-király egyben — háború esetén — az u.n. „sztratégosz”, azaz a hadsereg fővezére volt. A városi Tanács 104 tagból álló aféle kezdetleges parlament volt, amely féltékenyen őrizte felsőbbségét a hadsereggel szemben.

Hannibál Kr. e. 247-ben született. Apja Hamilkár Barkas (innen hívták a családot Barkidáknak) — azidőben még csupán egy alacsonyrangú tiszt volt. Karthágó akkor már 15 éve harcban állott Rómával Szicília uralmáért. Hannibál anyja nevét nem ismerjük. A sors különös iróniája, hogy az

ABC-t (állítólag) kitaláló föníciai nép — az egyetlen ANTIK népe Nyugatnak — egyetlen saját írásművet sem hagyott vissza a történelméről...

Hanibálnak két nővére és három fivére volt: Hasdrubál, Hanno és Mago. Gyermekkorából egyetlen jelentős eseményről irnak a rómaiak: amint apja őt, kilenc éves korában, mielőtt elindult vele Spanyolországba, az oltár előtt ünnepelesen megeskette, hogy soha nem szövetkezik Rómával, hanem mindig gyűlölni fogja. Öccseinek is ugyanezt kellett esküdniök... Ebből az esküből minden további lépését könnyen meg lehet magyarázni.

Apja, Hamilkár, kitünteti magát a szicíliai harcokban. Amint — súlyos ottani vereségük után, a visszarendelt, elkeseredett harthágói csapatok fölláadtak, a városi Tanács Hamilkárt bizza meg a csapatok megfélemezésével. Hosszabb belső harc után sikerül neki rendet teremteni s akkor megkapja a Lybia-i "sztratéga" kinevezését, amivel velejárt Karthágó Spanyolország-i birtokainak a közigazgatása is.

3. MOZZANAT: A BARKIDÁK SPANYOLORSZÁGI ERŐ-ÖSSZPONTOSITASA.

Hamilkárban nagytávlatu terv érelődött meg. Fölis-merte, hogy Szicilián át Róma lezárta utjukat Európa irányába. Arra gondolt tehát, hogy másodsor az ibériai félszigeten megkerüli Róma gátjait. E végből — tudta — roppant erőket kell mozgósítania. Céltudatosan haladt előre. Tudnunk kell, hogy Karthágó akkoriban csupán a baleári oldalon, néhány partmenti támponttal rendelkezett Spanyolország területén. Hamilkár áttette székhelyét és működése fősúlyát Lybiából a spanyol birtokaikra és ügyes katonai módszerrel, lassanként egyre nagyobb területeket vont ura' ma alá a félsziget belső tartományaiba behatolva. Az ottani roppant gazdagságu ezüsbányák hozamából akkora méretü juttatásokat küldött Karthágóba, hogy ottani ellenfelei szemet hunytak Hamilkár egyre nagyobb méretü — önhatá'mu — terjeszkedése fölött. Cadiz után következett a gazdag Andalu' zia, majd Granada. Ezzel már egy egész kis "családi" kiskirályságot teremtett. Fiait, kezdettől fogva, mint az ő "utódait" nevelte. A még kiskoru gyermekek mellé, közvetlen helyetteseként a "szép" Hasdrubál-t jelölte ki, akinek erős befolyása volt Karthágó 104-es Tanácsában. Onnan türték a Barkida-dynasztia szemmelátható kiépítését. Az

ezüst szállítmányok búsánan feltöltötték a hosszú háborúban erősen kiürült állami kasszát!

Amikor Hamilkár 229-ben életét vesztette egy kisebb hadműveletnél, Hasdrubál vette át a vezetést Spanyolországban, hiszen Hannibál — a legidősebb örökös — még csak 18 éves volt. Hasdrubál kitűnő diplomata, nagyszerű szervező és ügyes taktikus volt. Karthágói hívei gondoskodtak róla otthon, hogy simán elismerték az ő "utódlását". Családi politikájával — (spanyol hercegnőt vett el feleségül: Imikét) s ezzel — az ibér lakosság felé is megszilárdította helyzetüket. Igen nagy lépéssel vitte előre a Barkidák távoli terveit, amikor megalapította Új Karthágót (Carthagéná-t), ottani "országuk" új fővárosát: fellegvárral, kikötővel, pénzverdével... A katonai vezetést csaknem teljes egészében rábízta a közben hallatlan népszerűvé vált Hannibálra, aki számos alkalommal bebizonyította alkalmasságát s hadvezéri képességeit.

Erre a látványos város — alapításra már Róma is felfigyelt. Követséget küldött Carthagénába (nem Karthagóba!) és szerződésileg megegyezett Hasdrubál-lal: a kettőjük közötti választóvonal maradjon az Ebró folyó. Érdekerületük eme pontos meghatározására különösen az egyre féltékenyebb Massilia (Marseille) kérte Rómát. Ez így megtörtént. Nyitva maradt azonban az Ebrótól délre fekvő SAGUNT státusa. Rómának ezidőben tetemes nehézségei voltak a Pó-völgyi gallokkal. Az ottani fölkelést sikerült nekik 222-re leverniök. Így teljesen szabad kezük volt, amikor Hasdrubál-t egy spanyol lázadó meggyilkolta s a hadsereg, lelkesedéssel, Hannibált választotta meg vezérének. Hannibál ekkor 25 éves volt. Most dőlt el: lesz-e neki ereje, bátorsága és képessége is, hogy apja örökségét megtartsa? Ezzel elérkeztünk a döntő 3. mozzanathoz. Hannibál rálép arra az utra, ahol teljes erejét összpontosítja s megteszi mindazt az előkészületet, amely apja nagy tervének a megvalósításához szükséges volt. Elvégzi a hadsereg feltöltését, befejezi annak a kiképzését és felderíti a Rómába vezető hadiutját.

Mielőtt rátérünk a részletekre, foglaljuk össze néhány mondatban, hogyan érett férfiuvá s Római Világbirodalmat halálosan fenyegető zseniális hadvezérré?

Tudunk róla, hogy Hannibál, már mint gyermek, magas szintű nevelést (görög nyelv és kultúra) és, alapos katonai kiképzést élvezett, zseni fiatalságától fogva. Ismeretes, hogy együtt élt az egyszerű katonáival, velük táborozott, az

örökkel együtt aludt, durva takarók alatt. Már korán elárulta, hogy — apjához hasonlóan — kitünően tud bánni a katonáival s magával tudja ragadni őket. Veszély esetén mindig velük tartózkodott. Mig apja és sógora is Karthágóban élte le élete javát, addig ő — mint kis gyermek — elkerült onnan s így nem is, mint polgár, hanem mint “trónörökös” nőtt fel. Láta, hogy az ő csapataik mindig legyőzték spanyol ellenfeleiket s, hogy hatalmuk egyre nőtt Néki nem volt saját tapasztalata a rómaiak katonai fölényéről Sziciliában. S nem is gondolt arra sohasem, hogy a római légiók verhetetlenek. Ismerte katonái gondjait, azok szükségleteit. Szilárdan hitt, meg volt győződve vezetői, hadvezéri képességeiben. 18 éves korától fogva, elismerten a 2. ember volt Spanyolországban. Egyre többször kapott — és oldott meg, ragyogóan! — nehezebb katonai feladatokat. Első hadjáratáról (amiről már részletes adataink vannak) 222/220-ban már úgy mutatják, mint egy kiváló hadvezért. Fölismerte, micsoda fontossága van — éppen a beláthatatlan ibériai területeken — a terepnek. Ennek megfelelően, sokkal rugalmasabb mozgulatok végrehajtására volt szükség harc közben, mint a nyílt Afrikában, vagy a római — helléni phalanx — csatáknál. Láta a saját lovasság lenyűgöző fölényét s rájött: a számszerűleg még olyan fölényben lévő ellenség sem legyőzhetetlen. Áthelyezte a csata súlyát az addigi centrumból a szárnyakra. Azt is beláta: az elit — csapatokat fokozottan kimélni kell s ezért a bevezető, veszteségteljes harcot a sokkal könnyebben pótolható segédcsapatokkal vivatta meg. Sok minden, amit a későbbiek folyamán Itáliában hasznosított, ezekből a spanyolországi tapasztalataiból vezethető le.

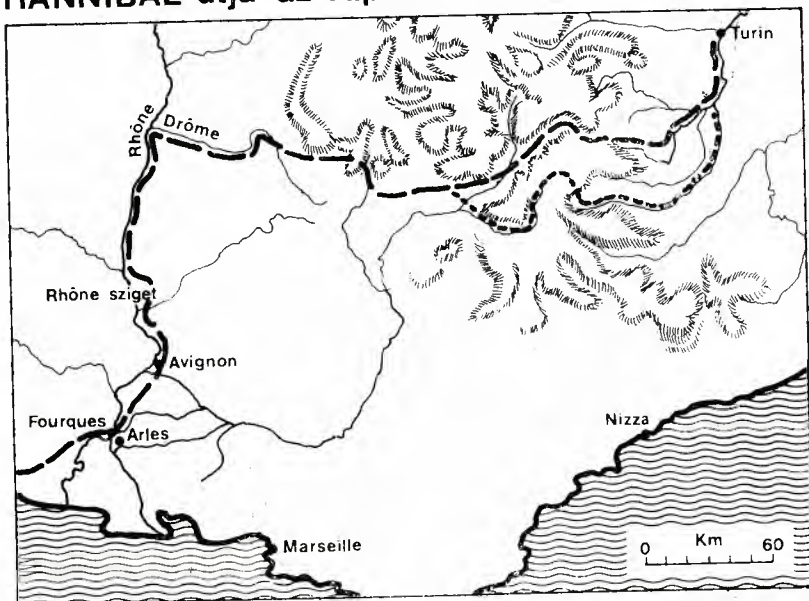
Követte sógora példáját és ő is egy spanyol hercegnőt vett el feleségül, hogy minél erősebbre kovacsolja a spanyol vezetőrétegek szövetségét. 221-ben, minden nagyobb nehézség nélkül leverte az egyetlen, kisebb spanyol ellenállást kinevezése ellen. Ezzel teljesen biztosította hátát további tervei végrehajtásához. Mig előző évi hadművelete az eddigi kereteket nem robbantotta, addig az arra következő hadmozdulatai (222) már komoly hadműveletté fejlődtek — barát és ellenség szemében is! Ennek folyamán egy 100.000 főnyi spanyol erő állott utjába, amint (lényegében) egész Spanyolországot be akarta kebelezni. Sorozatosan félrevezetve a spanyolokat, tönkreverte az övénel sokkal erősebb ellenfelét. Ezek után nem akadt egyetlen ibériai tényező sem, amely el ne ismerte volna Hannibál föltétlen fennhatóságát.

220-ban Róma követségével föl akarta mérni, mi történik tulajdonképpen Spanyolországban s azt követelte Hannibáltól, hogy garantálja SAGUNT sérthetetlenségét. Ezt Hannibál kereken megtagadta, mert ez az Ebró — szerződés egyoldalú kitégítését jelentette volna — Hannibálék kárára. Róma hiába fordult Karthágóhoz az ügyben, mert ott is elutasították követelését. Erre Hannibál 219 őszen ostrom alá vette SAGUNT-ot és novemberben be is vette azt! Róma egész idő alatt tétlen maradt, de mégcsak nem is tiltakozott Carthagénában. Hannibál ebben a passzivitásban Róma gyengeségét vélte felfedezni és a következő sakkhúzásra határozta el magát. — 219/218: jelentős egységeket helyezett át Afrikába: 4.000 lovasát Karthágóba, a garnizon "megerősítésére (valójában, természetesen, hogy az ottani ellenzékét sakkban tarthassa adott esetben!), — további 15.000 parittyást Lybiába, ugyancsak biztonsági okokból. Öccsét, Hasdrubált kinevezte spanyolországi helyettesének — távolléte tartalmára — s neki is 15.000 harcost rendelt alá. 218 tavaszán összevonta hadserege zömét Uj Karthágó köré s áprilisban elindult, a tengerparti hadiutat követve Észak felé. Május végén átlépte az Ebrót s ezzel a kocka el volt vetve! Amint u. i. juniushoz az első hírek Hannibál hadbavonulásáról Rómába érkeztek, az rögtön átküldte tiltakozó követeit Karthágóba, de ott visszautasították azt a követelésüket, hogy szolgáltatassák ki Hannibált. Ezzel megkezdődött a 2. pun háború.

A 4. MOZZANAT. HANNIBÁL ÁTKEL AZ ALPOKON. SORBAN LEGYÓZI RÓMAI ELLENFELEIT ÉS 15 ÉVEN ÁT HARCOL ITALIA TERÜLETÉN.

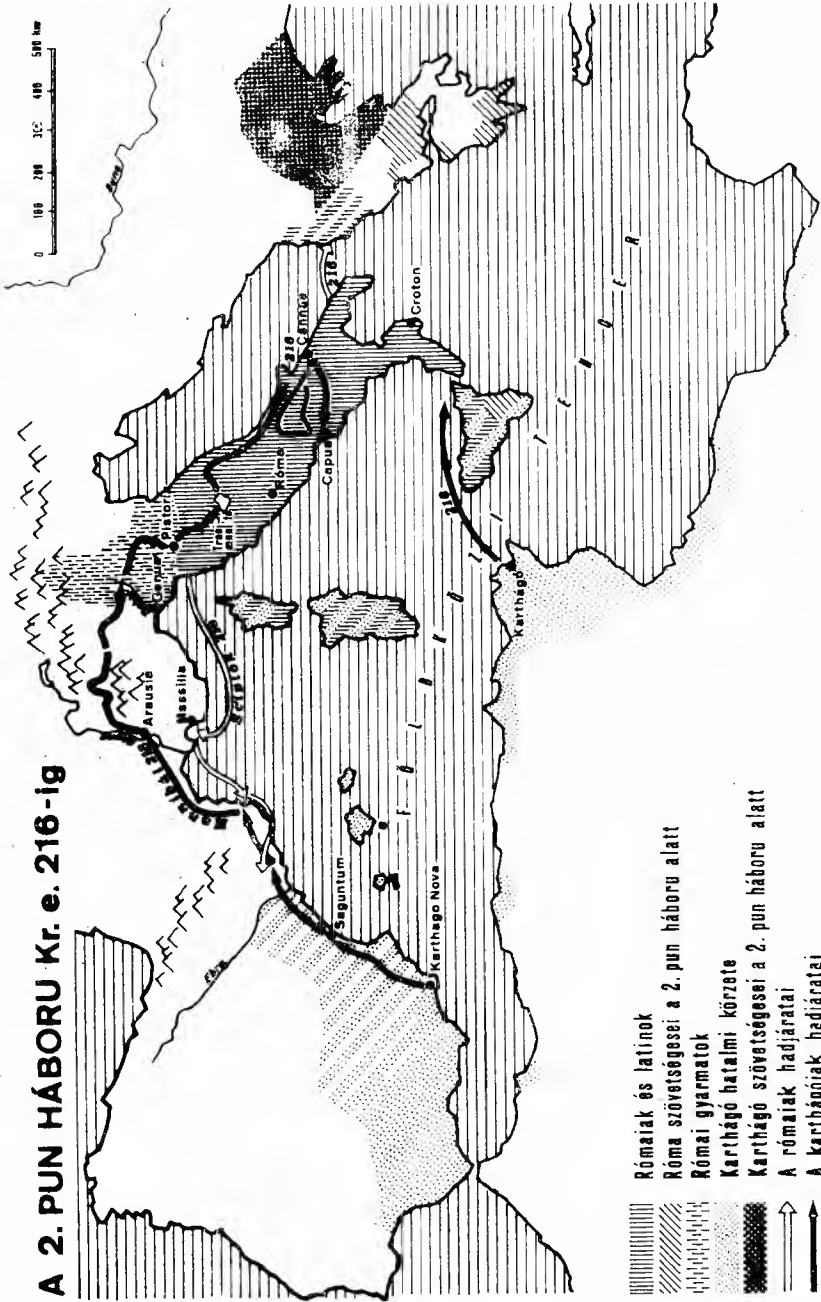
Hannibál hadserege 218 májusában, ahogy elindult a Hosszú Ut-jára, 90.000 gyalogosból és 12.000 lovasból állott. Mig eleinte a karthágói gyalogságot a görög phalanx taktikai elvei szerint építették föl, később erősen módosult annak mind a szervezeti összetétele, mind a fegyverzete és a harcmodora is. A phalanx megmaradt, mint nehéz gyalogság. Abban 256 sorban állottak a katonák, váll - váll mellett; minden sorban 16 ember mélységben. Egy phalanx tehát kb. 4.000 harcost tett ki. A katonáik abban karddal és hosszú dárdákkal voltak felszerelve. Nehéz pajzsokat és vértzetet hordtak. Nagy gyengéje volt: a hiányzó rugalmassága, különösen egyenetlen terepen történő előnyomulás esetén. A phalanx mellett a könnyű gyalogsági egységek kerültek

HANNIBÁL útja az Alpokon át....

bevetésre. Ezek kerek pajzzsal és rövid dárdával voltak felszerelve; vértjük nem volt. A karthágói hadsereg legjellegzetesebb egységei voltak a parittyások. Kétezres osztagokban összefogva, kétféle parittyát hordtak: egyet közeli, egyet meg távoli célok ellen. Lőszerként kavicsokat és ólom golyókat használtak, akkora célbiztonsággal, hogy hatásuk a korabeli legjobb nyilasokénál erősebb volt. A lovasság — általában spanyol nehéz osztályokból állott. Egy lovon ketten ültek; egyik aztán a lóról harcolt, a másik leugrott és gyalogosan küzdött tovább. Voltak gall segédsapataik is, de a legértékesebb lovascsapatok az a giri és marokkói numidiaiak (nomádok) voltak — mint BEER is igazolja ezt. Ezek születtett lovasok voltak: könnyű öltözetben, landzsával és hajító dárdával felszerelve lovagoltak, — nyereg és szár nélkül. Kicsi, roppant kitartó lovaikat kiáltásokkal és lovaglópálcájukkal irányították. Ha az ellenség erősebb ellenállást fejtett ki, nem bocsájtkoztak közelharcba, hanem kitértek előre, leváltak, látszatra megfutamodtak, hogy aztán, amint az ellenség üldözőfélben meglazította sorait, mint egy darázsraj, újból és újból ellentámadva, felőrölje azt. Miután hegyes

A 2. PUN HÁBORU Kr. e. 216-ig

vidékről származtak, hozzá voltak szokva, hogy elrejtőzzenek, s onnan biztosan lepték meg az ellenségüket. Ezek a numidiai lovasok voltak abban az időben a világ legjobb lovascsapatái. A karthágói hadseregben voltak harci elefántok is. Már Nagy Sándor idejéből tudunk elefántok harci bevetéséről, — egy esetben 200 állattal. Azok indiai elefántok voltak. Karthágó afrikai elefántokat képezett ki hadi célokra. Ezek kb. egy méterrel alacsonyabbak voltak indiai rokonaiknál. Ezek pánikba kergették az ellenséget, de nem ritkán zavart keltettek a saját csapatoknál is. Hannibál 37 harci elefánttal indult el sorsdöntő hadjáratára — s már most megjegyzem: mind a 37 állat átért a Pó völgyébe.

AZ EBRÓTÓL A PYRENEUSOKIG. A RHONE-ÁTKELÉS. AZ ALPOK LEGYŐZÉSE.

Ezekhez: lásd a 81. oldalon az 1. sz. vázlatot, általános tájékozódásra, majd a következőkben: a 6. sz. vázlaton az alpesi ut egyes szakaszait és a 2. sz. ábrán a Rhone-átkelés egyik jelenetét.

Az Ebró mögöt Hannibálnak le kellett törnie a katalániai ellenállását. HANNO öccse parancsnoksága alatt ott visszahagyott 10.000 gyalogosból és 1.000 lovasból álló biztosító hadsereget, hogy ezeket a hátsó területeket és a hegyi átjárókat kézben tartsa. 218 augusztusában átkeltek a Pyrenäusokon — a Hosszú Ut megkezdődött. Még sohasem tette meg egyetlen hadsereg sem ezt az 1.500 km-es utat Spanyolországból Itáliába. A tengert uraló Róma felé csak a járhatatlannak ítélt szárazföldi — a zord, ismeretlen, ellenséges érzületű törzsek védelme ellen legyőzendő — alpesi út vezetett. Hannibál elhatározásához, hogy vállalta az ezzel járó, beláthatatlan kockázatokat is, zseniális elképzelésén fölül, elképzelhetetlen merészségnek kellett párosulnia. Minden utánpótlás reménye nélkül, otthoni minden segítségről eleve lemondva, ekkora hadivállalkozást indítani az éppen világhatalommá előretört és huszszoros erő — fölényrel rendelkező Róma ellen — valóban, csak egy egyedülálló lángész tehette meg.

Amint a csapatok is rájöttek, mekkora mérefű hadjárat áll előttük, többezren vonakodtak továbbmenni. Erre Hannibál — okosan — hazaengedte minden beijedt katonáját. Ezek után hadserege 50.000 gyalogost és 9.000 lovas, meg 37 elefántot számolt. Hannibál alaposan fölkészült a gigan-

tikus vállalkozására: pontos adatokat gyűjtött, mind a terepről, mind az egyes népcsoportok helyzetéről, hangulatáról. Carthagénától az Ebróig 461 km-t, onnan a kiszemelt Rhone-átjáróig, Fourques-ig 570 km-t, onnan az Alpok lábáig további 248 km-t, míg attól a Pó medencéig 213 km, azaz összesen kereken 1.5000 kilométert kell neki megtennie, mire az ellenség területére kerül.

A RHONE - ÁTKELÉS

Fourques-nél nehézségei voltak, mert a túloldalon egy ellenséges érzületű gall törzs (Volskerek) utját állták. Cselet kellett alkalmaznia. Egy segédcsapatot átküldött a gallok hátába, s amint attól másnap reggel füstjelet kapott, megkezdte az átkelés veszélyes műveletét. Amint erre a gallok támadásba kezdtek, Hannibál mögéjük irányított segédcsapatot lerohanták őket és megsemmisítették csapataikat. Ezek után simán sikerült partot váltania. (Lásd ehhez a 2. sz. ábrát.)

2. ábra
Átkelés a Rhonon.

A Rhone balpartjára jutva, északra fordította seregét s sietette embereit, mert megtudta, hogy Scipió légiói partra szálltak Massaliánál s délről fenyegetik hadseregét. Scipió — amint jelentették neki, hogy Hannibál az Alpok felé tért ki, hadseregét Spanyolországba irányította, önmaga pedig gyors hajóval sietett vissza Itáliába, az északi hadszíntérre, hogy ott várja be Hannibált, ha sikerülne neki átverekedni csapataival az Alpokon . . .

Hannibál közben vezetőket kapott (bojer), akik átsegítették őket az ismeretlen, veszélyes hegyi szorosokon. Rövidesen elérték a Dróme torkolatát. Onnan 90 fokban jobbra, keletre fordult és megkezdte a 15 napos, keserves átvonulást a nagy hegyeken. Az időjárás télire fordult s a behavazott, jeges, sikamlós, és szűk hegyi mesgyéken, szinte állandóan harcolva az átjárókat és magaslatokat megszálló és makacsul védő hegyilakók ellen — agyonfáradtan, egyre gyengébb élelmezéssel, betegségekkel küzdő, s naponta érzékeny veszteségeket elszenvedő seregében sikerült Hannibálnak a fegyelmet fenntartani. Bár irtózatos veszteségek árán (20.000 emberét és a teljes vonatját elvesztette!), eléri a piemonti lejtőket s beért a Pó völgyébe. Ott — háromnapos csatában, — elfoglalta Taurinumot (a mai Turin-t) s ezzel megkezdődött az a 15 éves (218-203), szakadatlan háborúja Róma ellen, amelynek meg kellett hoznia a döntést a két tengeri nagyhatalom között. Az 1.500 km-es utat 5 hónap alatt tették meg. Bár csak kb. 20.000 gyalogosa és 6.000 lovasa maradt meg, de ezt a keretet sikerült neki újból feltöltenie, főleg gall törzsekből toborzott zsoldosokkal. Róma persze bármikor is abban a kellemes helyzetben volt, hogy mintegy 3/4 millió katonát tudott hadbaállítani és — otthon volt!

HANNIBÁL NAGY GYŐZELMEI: TREBIA — TRASIMENI

TÓNÁL ÉS CANNAE.

218-ban két római hadsereg volt bevetésben. Az egyik — P. C. SCIPIO konzul parancsnoksága alatt, utban volt Spanyolország felé. A 2. hadseregük SEMPRONIUS konzul alatt Sziciliában állomásozott s onnan Afrikába kellett volna átkelnie s Karthágó ellen vonulnia. E célból Melitát (Máltát) már el is foglalta, de akkor parancsot kapott az azonnali visszatérésre, Itáliába, Hannibál ellen. Scipiónak egyrészt az újra lázadó gallokat kellett volna legyűrnie, másrészt Hannibál csapatait megsemmisítenie. Hannibál — eltérően a szokásos "lelkesítő" beszédektől a csaták előtt, — főszólitotta hadifoglyait: vivjanak meg egymással. Aki életben marad, szabad és beállhat az ő hadseregébe. Sok száz fogoly élt ezzel az ajánlattal, s "gladiátor" párviadalukban egyre több hulla fedte a harcmezőt. Hannibál ekkor kifejtette csapatai előtt: ez nem szórakoztató multság volt. A hadifoglyoknak nem volt más választásuk, mint vagy győznek és életben maradnak, vagy meghalnak. "Mi is ugyanilyen helyzetben vagyunk! Minden otthoni összeköttetéstől elzárva, a visszatérés esélye nélkül, segítségre nem számítva, kizárólag egy lehetőségük van az életbenmaradásra: meg kell verjék a gyülölt Rómát!" Látható, milyen mestere volt Hannibál a "pszichológiai háborúnak" — már 2.000 évvel ezelőtt! — De be is mutatták katonái, már az első összetalálkozásukkor, mekkora harci fölényrel rendelkeznek római ellenfeleikkel szemben. 6.000 lovasuk lerohanta az elébük vonuló 2.000 római lovasságból és ugyanannyi lándzsásból álló sereget. Scipio maga is megsebesült ez alkalommal és csak fia merész beavatkozásával tudta kimenteni a karthágói fogságba eséstől. Ez a fiú lett később Hannibál nagy ellenlábasa, a híres Scipio Africanus. — A rómaiaknak sikerült ugyan a Pó hidjait lerombolni, de Hannibál sebtében ponton — hidat épített s utánuk eredt, mire 2.000 római lovas átfutott hozzá. A hadiszerencse kedvezett neki és ugyanakkor kezébe jutott egy hatalmas gabonarakár is, úgyhogy a már éhező csapatait újból, bőségesen kielégíthette.

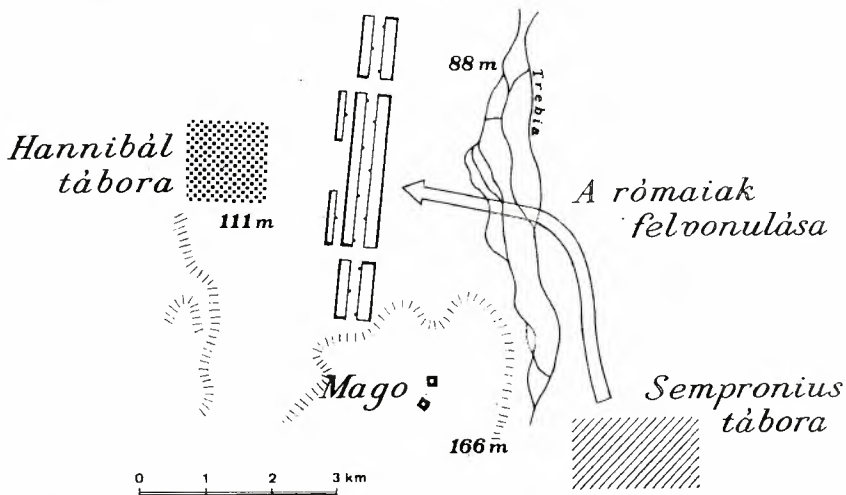
TREBIA

Közben beérkezett Sempronius visszarendelt hadserege is Északitáliába s a két római sereg egyesült. Scipio sebesülése következtében átadta a parancsnokságot Semproniusnak, aki égett a vágytól, hogy Hannibállal leszámolhasson. Közismert volt a konzul forrófejűsége s meggondolatlan hadvezetését Hannibál ügyesen kihasználta. Elrendelte, hogy a bevezető ütközetekben, a pun csapatok gyengéknek tetsessék magukat és rendre hátráljanak meg a rómaiak elől. (Lásd a továbbiakhoz a következő oldalon, a 2. sz. vázlatot.) Öccsét, MAGO-t, válogatott 2.000 főnyi csapatával, elrejtette egy kedvező, fedett tereprészen. Ezután megtámadtatta a római őrséget, hogy huzzák azt át a Trebia saját oldalára. A legionárusok prompt beugrottak ennek a cselnek, és minden előkészület és reggeli nélkül üldözőbe vették a látszólag meghátráló pun elővédet. Átgázolva a folyón, a kegyetlen hűvös szélben, decemberi, jeges vízben bőrig átázva jutottak át a pun partra, ahol Hannibál csapatai azonnal ellentámadásba kezdtek. Az ellenfél parittyája — tüzeiben megzavarodott római sorokban fejtelenség támadt, de még kitartottak. Amint Hannibál észrevette, hogy elefántjai nem boldogulnak a zárt római centrummal, átvette azokat a szárnyakon álló római segédcsapatok ellen. Ott aztán ezek a soha nem látott óriási állatok pánikot keltettek. Ebben a válságos pillanatban előretört MAGO a rejtekéből és hátbatámadta a szorongatott római sereget. Az ilyenképpen teljesen körbezárt — s a decemberi kényszer - fürdőtől megbénult légiók megkísérelték a visszavonulást, de a heves esőzésben irányt tévesztettek, sokan vízbefuladtak, zömüket pedig lemészárolták a pun harcosok. A római hadsereg tökéletesen megsemmisült: 60.000 harcosuk vesztette életét — de sokan át is futottak Hannibál oldalára, főleg a Rómával szemben ellenséges érzületű gall segédcsapataikból. A karthágóiak meglepően csekély vesztesége igazolja kiképzésük, felszerelésük, taktikájuk és — Hannibál fölényes hadvezetése minőségét. Ezzel szemben: az egyetlen SURUS (Hannibál indiai harci elefántja) kivételével, a többi 36 (afrikai) elefánt elpusztult. (Óriási veszteséget jelentett.) A surus szó "sziriai" jelent. Ezen lovagolt Hannibál rendszerint a csaták alatt.

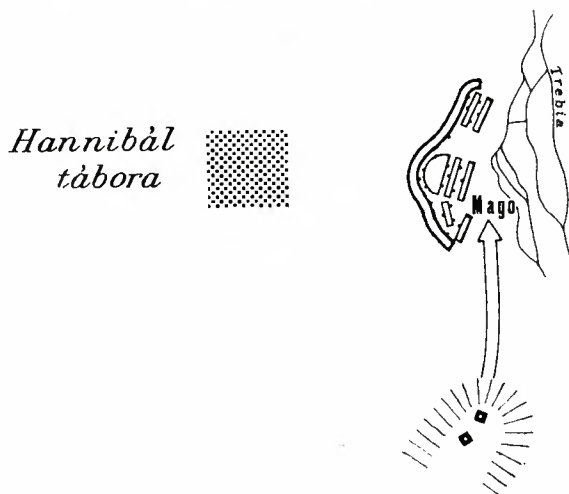
+

A TREBIA-I CSATA Kr. e. 218. december végén:

1. A hadseregek felállítása a csata kezdetén.

2. A döntő mozzanat: Mago beavatkozása.

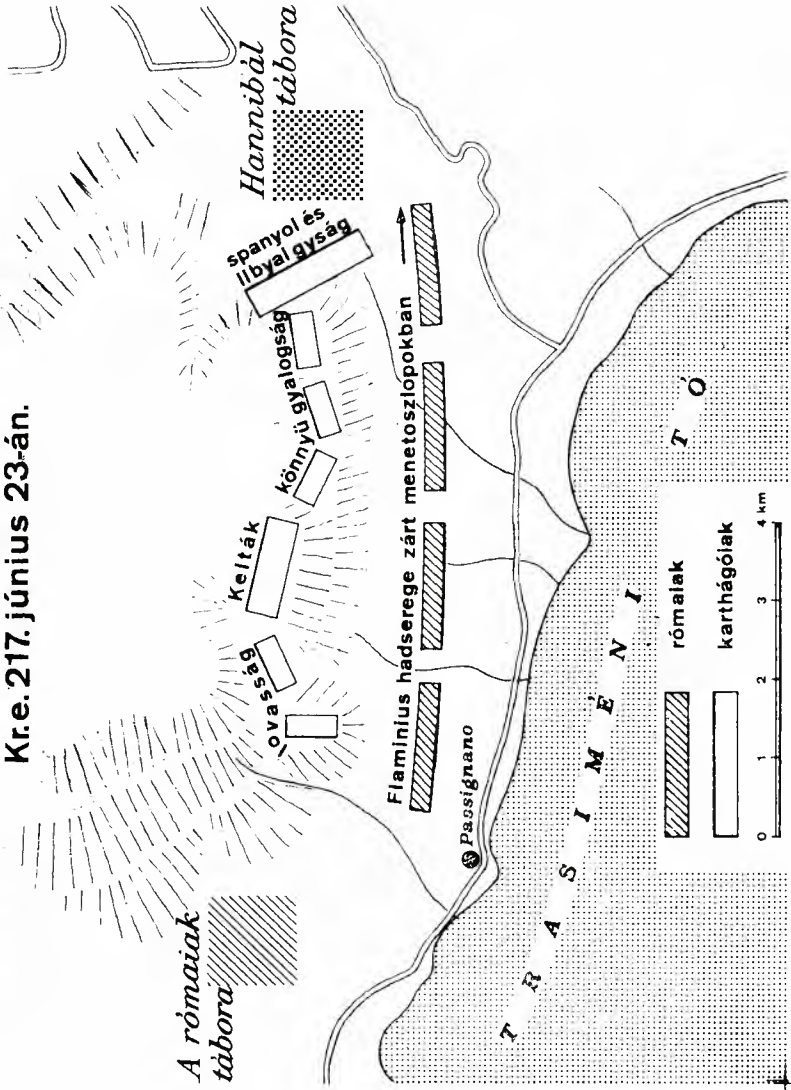
A TRASIMENI TÓ MELLETI CSATA

217-re Róma két új künzult választott: Flaminiust és Serviliust. Hannibál propagandája ez volt: míg a római-latin Államszövetségből származó foglyokat rabszolgaként kezeltette, addig a nem-római törzsekből ejtett foglyokat szabadon engedte — váltságdíj nélkül — és hazaküldte; azzal az üzenettel: ő nem hódítóként jött Itáliába, hanem azért, hogy a rabnépeket fölszabadítsa Róma gyűlölt igája alól.

Hannibál elhagyta a Pó völgyét, átlépett az Appenninen és az Arnó mocsárvidékén is átvergődött, majd leérkezett Etruria egyik legtermékenyebb vidékére. Ott újból feltöltötte készleteit és csapatait is kiegészítette. Elkerülte az ütközetet a vele szemben álló római légiókkal s azok orra előtt, továbbvonult a Trasimeni tó felé. (Ehhez lásd a 3. sz. vázlatot.) — Flaminius azonnal elrendelte az üldözést, miáltal fölült Hannibál cselvetésének, sőt: egyenesen besétált a számára gondosan előkészített csapdába. Vázlatunk szerinti fölállításban, az erdős-bokros domboldalakon kitűnően elrejtözve várta a pun hadsereg, amíg az utolsó római osztag is begyalogolt a szűk völgybe. Flaminius csapatai — minden előzetes felderítés és biztosítás nélkül, zárt menetoszlopokban — siettek a szerintük "menekülő" karthágói sereg után. Hannibál csapatai, mint a láva, özönlöttek le magaslati állásaikból a mélyben, gyanútlanul menetelő római légiókra. Miután nem volt helyük a felfejlődésre, a körbezárt rómaiak eleve el voltak veszve. Három óra alatt már be is fejeződött az öldöklés. Sokan belefulladtak a tóba is. (Amely kb. 1/5-e a Bódeni tónak, t. i. 128 km² nagyságú.) Flaminius vesztesége volt: 15.000 halott, sok átfutó és hadifogoly. Ő maga is ott halt meg. Hannibál 1.800 katonáját vesztette el, zömében a gall segédcsapatok soraiból. Azt az egyetlen római előosztagot, amelynek sikerült előre felé kitörni a pun gyűrűből, a numidiai lovasok utólértek. Servilius, a másik konzul, igyekezett volna Flaminiust támogatni s ezért lovassága java részét, mintegy 4.000 lovast, erőltetett menetben előre hajtotta, — de veszére! Hannibál lovasai ezeket is bekerítették és foglyul ejtették.

Ezzel a két hatalmas győzelmével Hannibálnak sikerült az egész római haderőt megsemmisíteni. Róma városa és

A RAJTAÜTÉSSZERŰ CSATA A TRASIMÉNI TÓ MELLETT
 Kr.e. 217. június 23-án.

közötte, ekkor, nem állott említésre méltó ellenséges erő. Megtehetette volna tehát, hogy ostrom alá vegye az ellenfél fővárosát. De Hannibál bebizonyította, hogy ő nemcsak kiváló hadvezér, hanem egyben ugyanolyan formájú államférfi is! Tudta jól, hogy végcélját, kizárólag a Római Szövetség sétbombasztásával tudja elérni. Katonai eszközökkel, soha! Nem szabad elfelejtenünk: Hannibálnak sohasem állott 40.000-nél erősebb hadsereg a rendelkezésére. Róma ezzel szemben — bármikor — 750.000 embert tudott hadbaküldeni; a saját országában, bőséges ellátást tudott biztosítani csapatainak. Hannibál viszont, az ellenség területén operálva, állandó harcokban kellett, hogy biztosítsa minden szükségletét: emberanyagtól kezdve, élelmen, fegyverzetten és szálláson át, a szállító eszközökig, de nem utolsó sorban ujoncai kiképzéséig is. Hannibál hidegen megállapította, hogy két tökéletes győzelme ellenére sem sikerült neki eddig valamire való római szövetségest elcsalni: egyetlen törzs, egyetlen város sem csatlakozott hozzá! Ismerte jól a rómaiak hihetetlen szívósságát, példás összetartását. Tudta hát: beláthatatlanul hosszú háborúra kell berendezkednie. Ezért sem kockáztathatta elit-csapatát, hogy ezeket az Afrikából származó, pótolhatatlan egységeit, néhány ütközetben felőrölje az ellen. Ezért takarékoskodott erőivel, kimélte afrikai csapatait, ahogyan csak tudta. Egy mozgó — és ideg-háborúra szánta el magát — s nem vonult Róma ellen! Nem tehetett fel mindent egyetlen kártyára . . . A rómaiaknak nem volt szabad a következőkben sem megtudni, mit tervez, hol és mikor teszi meg a következő lépését. Csakis így tudta serege bekerítését megakadályozni s kivárni a kínálkozó alkalmat, hogy döntő csapást mérhessen nagy ellenfelére. Ezért nem ment Róma városa ellen, hanem Umbriába vonult Trasimeni után, majd az Adria partján délre tért ki, hogy Apuliába vonuljon. Ott pihent meg s képezte ki az ujonc osztagait az elkövetkezendő harcokra. Bőséges élelemmel látta el csapatait. Ez már igazi latin vidék volt. Most kezdődött a valódi küzdelem Rómával!

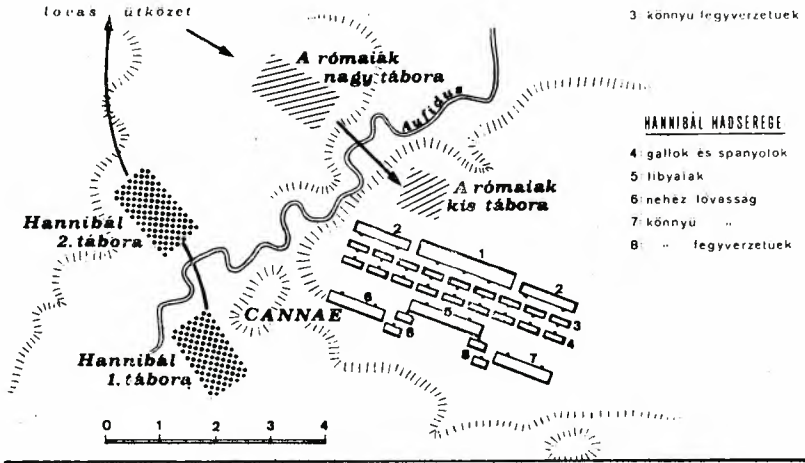
C A N N A E

Róma nem szépítette a gyors egymásutánban elszenvedett két érzékeny vereségét. FABIUS-t kinevezték diktátornak, hogy mentse meg Rómát a gyülölt pun ellen. Ő lett később a híres "Cunctator", a "habozó". Fabius rendszeresen kitért minden komolyabb mérkőzés elől Hannibállal szemben. S ezzel a módszerével tulajdonképpen el is érte célját. Ez a kevésbé tetszetős harcmódor persze nem igen tetszett Róma polgárainak s egyre nőtt ellene az ellenzék.

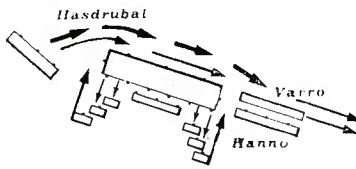
216: amint Fabius ideje lejárt, Servilus kapta meg a főparancsnokságot, míg a két új konzul VARRO és A. PAULLUS lettek. Ezek napi váltással (!) viselték a fővezérséget az időközben kilenc légióra emelt erejű római hadsereg fölött. Hannibál újabb csapdát készített számukra. (Lásd ehhez az 4. sz. vázlat egyes mozzanatait.) — A rómaiak két tábort állítottak föl. Amint Varro "napja" érkezett, Hannibál fősorakoztatta ellenük az ő jóval kisebb létszámú seregét. A csata a két lovasság ütközetével indult. Hasdrubál 8.000 lovasának sikerült a rómaiak jobbszárnyát átkarolni, majd megsemmisíteni az ellene küldött 2.000-nyi római lovasságot. Így lehetővé vált, hogy a pun lovasság hátbatámadhassa a légiókat. Közben a római nehéz gyalogság tömbje benyomta a karthágói centrum ékét, amely Hannibál terve szerint s az ő személyes irányítása mellett, — lassan visszahajolt, egy hatalmas "U" alakú öblöt képezve. A fokozatosan utánanyomuló légiók, egyre jobban összetorlódtak s képtelenné váltak manővrozásra. Később már a fegyvereiket sem tudták használni összezsúfolt állapotukban. A pun "U" arcvonal két szárnyán álló afrikai elit csapatok végül is szinte egymással szemben álltak — s elkezdték a tehetetlen légionáriusok öldöklését. Amint aztán a karthágói lovasság kettős átkarolással, tökéletesen körbezárta a rómaiakat (3. sz. mozzanat), nem volt kiút: ahogyan, váll-váll mellett állottak, 8 teljes légió megsemmisült. Varro 48.000 embert veszített halottakban, míg Hannibálnak 6.000 embere veszett el. Konzul A. Paullus is ott halt meg s Hannibál illő pompával temette el. Varronak sikerült néhány lovassal elmenekülni. Ezen fölül 3.000 római gyalogos és 1.500 lovas került pun fogságba.

A CANNAE-I CSATA Kr. e. 216. 8. 2.

1. A hadseregek felállítása a csata kezdetén:

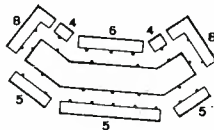
2. Hasdrubál átkarolásakor:

3. A tökéletes körbezárás után:

Római veszteség 48.000 halott

Hannibálnak 6.000

Ez az iszonyu római vereség — végre! — meghozta Hannibálnak a régen várt politikai hasznot is: a városok egész sora vált le a Római Szövetség-ből s állott át Hannibal oldalára, köztük: Neapolis, Rhegium, Thurii és Tarentum is. Amikor nemsokára sikerült neki Capuát is magához csatolnia, Hannibál hatalma tetőpontjára érkezett. De: most sem kísérelte meg a 20 km. kerületű Róma ostromát. Tudatában volt a rómaiak ellenállási akaratának — és igaza volt! Róma “belső” szövetségesei továbbra is abszolút hűséget mutattak s Cannae után négy év alatt 25 légiót tudtak fölláttani, amiből a római “polgárság” egyedül 100.000 embert állított fegyverbe.

Róma újból magához tért. Bámulatra méltó kitartással és akaraterővel folytatta a harcot, amíg el nem űzte zseniális ellenfelét országa területéről. Hannibál és Róma háborúja még 12 éven át dúlt Itáliában. Az első, dicsőséges győzelme-ket hozó hároméves szakasz után, egyre halványult Hannibál csillaga, egészen a végső kudarca pillanatáig. De addig: Hannibál megmutatta, micsoda fából van faragva! A hanyatlás, a sorozatos visszacsapások, hosszú évein keresztül is sikerült neki seregében a bizalmat, az ellenálló erőt ébrentartania. Egyetlen lázadás, a vagy merénylet sem ismeretes ellene. Tudta a lelket tartani embereiben, mert átvitte akaratát és engesztelhetetlen gyűlöletét Róma ellen harcosai eszébe és szívébe. De — ez az éveken át szitott lelkesedés egyedül — minden külső segítség nélkül — nem lehetett — s nem is volt — elégséges a nyomasztó római fölény és erőforrások végnélküli kiegyenlítéséhez. Hannibál még 5 éven át tartotta ugyan Capuát és még 7 további éven át folytatta a reménytelen “kitartó” háborút de végtére is elbukott.

Z Á M A I G

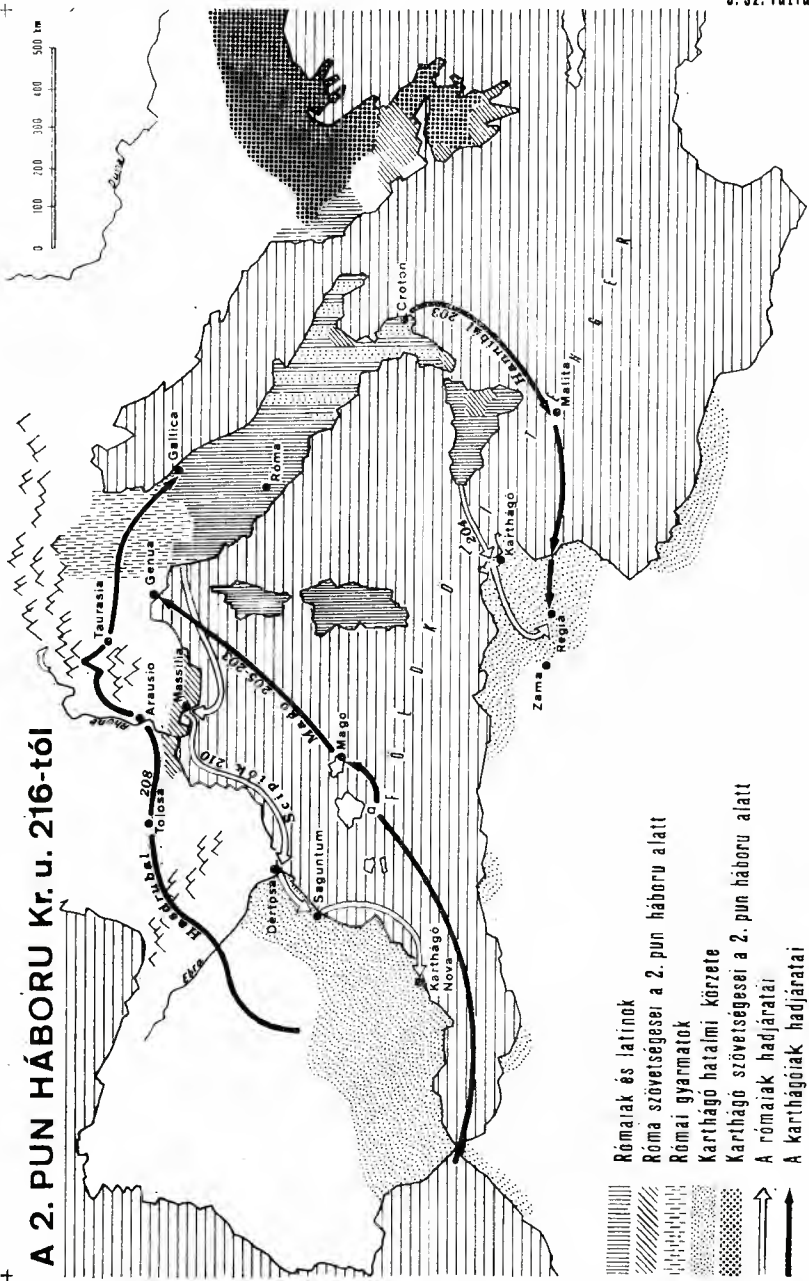
208: Scipio előbb beveszi Carthagénát, majd döntően megveri Hasdrubál, seregét is. Erre Hasdrubál elhagyja Spanyolországot, áttelel Galliában, majd kb. 15.000 főnyi seregével (tiz évvel nagybátyja nyomán) átkel az Alpokon, hogy egyesülhessen Hannibállal Itáliában. Öneki éppen sikerei vannak ebben az időben. A két soros konzul közül egyik elesik egy portyázásnál, a másik is megsebesül s így a római haderők vezér nélkül, tehetetlenül állnak. Ezidőben érkezett a nyugtalanító hír Rómába, hogy Hasdrubál hadserege útban van Északitáliába.

207-ben ezért Róma legfontosabb teendője volt: minden áron megakadályozni, hogy a két fivér seregei egyesülhessenek. Hasdrubál, amint átért az Alpokon, 30.000 főre kiegészítette seregét s üzenetet küldött bátyjának, hogy egyesüljenek Umbriában. (Lásd a 6. sz. vázlaton.) De ez az üzenet sohasem került Hannibál kezébe. A rómaiak elfogták Hasdrubál futárját, elébementek Hasdrubálnak és körbezárva, megsemmisítették egész hadseregét. Hasdrubál maga is elesett. Levágott fejét odadobatták Hannibál előőrsei elé — innen tudta meg Hannibál, hogy minden el van vesze. Nem volt más választása: levonult az olasz "csizma" orrát képező Bruttium-ba s ott elsáncolta magát. Hannibál ekkor már 42 éves volt.

206: Spanyolországban megsemmisült az utolsó karthágói sereg is. Mago kiűritette Cadizt s a Baleárokra át (ahol áttelelt), áthajózott Genuába. Ott azonban az egyetlen Savonna elfoglalásán kívül — semmi érdemlegeset sem tudott elvégezni. Kis serege — 12.000 gyalogos és 2.000 lovas — túlságosan gyenge volt ahhoz, hogy csak meg is kísérelhetne volna, hogy egész Itálián át levonulhasson bátyjához, a félsziget legdélibb csücskébe... Karthágó — túl későn, s a rossz helyen küldött neki segítséget: 25 hajóval 7.000 harcost és 7 elefántot.

205-ben a konzullá választott Scipio megkapta Sziciliát, mint provinciáját, ahol előkészületeket folytatott az Afrikába történő átkeléséhez, hogy ottani inváziójával megnyissa a 2. frontot Karthágó ellen. A másik konzul, CRASSU Brutiumot kapta meg tartományaként.

A 2. PUN HÁBORU Kr. u. 216-tól

- Rómaiak és latinok
- Róma szövetségesei a 2. pun háború alatt
- Római gyarmatok
- Karthágó hatalmi közege
- Karthágó szövetségesei a 2. pun háború alatt
- A rómaiak hadjáratai
- A karthágóiak hadjáratai

204-ben: Scipio csak prokonzul lett, de megtartotta Sziciliát s tavasszal átkelt 30.000 emberrel Afrikába (Utica). (Lásd: 6. sz. vázlaton.) Ott telet át csapatával.

203-ban: Scipiohoz csatlakoznak a legjobb afrikai lovas egységek - ami a későbbiekben döntő jelentőségű lesz. A konzulnak sikerül egymásután a két ő ellene, sebtében összetoborzott karthágói hadsereget szétverni s légióval Karthágó ellen vonul. Ekkor (végre!) elhatározza Karthágó, hogy visszahívja a két Barkida - testvér - vezért Itáliából. Addig is fegyverszünetet kötött Scipióval, bármilyen súlyos föltételeket szabott is az ki rájuk. Róma is megerősítette a Scipió féle fegyverszüneti szerződést.

Mago, egyik helyi csete - patéban, súlyosan megsebesül, de behajózza csapatait. A tengeri ut közben belehal sérüléseibe. Hannibál Crotanban hajózik be - de nem lévén elégséges hajótere, kénytelen értékes lovait leöletni. (Ez még súlyosan megbosszulja magát!) 24.000 emberét rendben áthajózza, Melitán át, s Karthágótól délre, Hadrumentumban rakodik ki s száll táborba. De: a 15 évvel azelőtt magával vitt, kiváló afrikai elit - harcosaiból alig van már néhány ebben a seregében! Igaz azonban, hogy Róma viszont 300.000 embert vesztett az ő ellene vívott csatákban.

Uto'só mérközésük a küszöbön volt. Karthágó elutasította a Római feltételek formai aláírását és fölmondta a fegyverszünetet. Bizott Hannibál hadvezéri képességeiben...

* * *

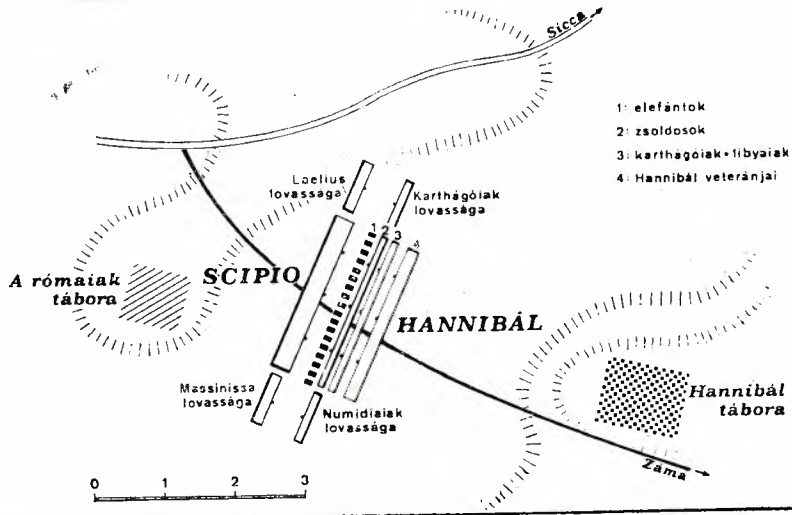
Z Á M A

Hannibál és Scipio még sohasem találkoztak egymással személyesen. Scipio ugyan egyszer egészen a közeléből mentette ki sebesült apját a fogságba esés elől, még 218-ban, az egyik póvölgyi csatározásuknál. Most — csak egy - egy tolmács kíséretében — a fölvonult két sereg közötti senki - földjén találkoztak és adták elő kívánságaikat. Scipio nem fogadta el Hannibál ajánlatát s ezzel eldőlt Karthágó sorsa.

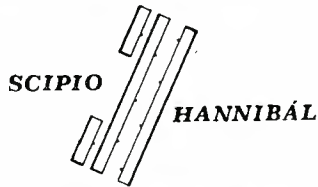
Hannibál seregében 45-50.000 gyalogos, de csak 4.000 lovas, meg 80-alig kiképzett —elefánt volt. Scipionál viszont 34.000 gyalogos, 3.000 római és 6.000 numidiai lovas sorakozott föl. (Lásd az 5. sz. vázlaton.)

A ZÁMA-I CSATA Kr. e. 202. nyarán

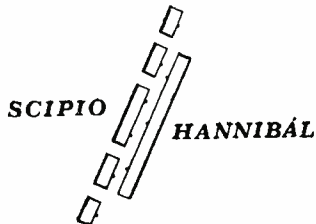
1. A hadseregek felállítása a csata kezdetén:

2. Új átcsoportosítás a római lovasság visszaérkezéséig:

3. A döntő, 3. mozzanat:

Hannibál 3 sorban rendezte seregét. Az 1. sorban a legkevésbé megbízható liguriai, gall, baleári és mór osztagok álltak. A 2. sorba az afrikai, karthágói és mazedóniai (minden haditapasztalt nélküli) ujoncokat osztotta be, míg a 3. sorban a harcedzett, Itáliából hazamentett veteránok soroltak be. Eme 3 sor elé, az arcvonala elé, osztotta be a 80 harcielefántját. A két szárnyára tette a kb. egyforma (2.000) erejű karthágói, illetve numidiai lovasságát.

Scipio hadseregénél újszerű taktikát látunk: az egyes légiók között "folyosók" maradtak szabadon, ahová kellett volna az ellenfél elefánjait terelni s az ott álló könnyű gyalogságnak kellett azokat ártalmatlanná tenni. Massinissa kiváló numidiai lovassága (6.000) a jobb, a római lovasság meg a bal szárnyon állott.

A csatát Hannibál elefántjai nyitották meg, de rövidesen megtagadták az engedelmisséget hajtóiknak, mert túl rövid dresszurát kaptak. Számos állat vissza fordult, betört a saját egységekbe s különösen a numidiai lovasságot pánikba ejtette. Ezt látva, Massinissa rögtön odairányította lovasságát, attórt az ellenség sorain, futamodásra kényszerítette őket és üldözöbe vette a szétriasztott osztagaikat. Egyidejűleg a római lovasságnak is sikerült maga részéről a karthágói, gyengébb lovasságot megsemmisíteni. Ezzel Hannibál nemcsak valamennyi harci elefántját elvesztette, de a teljes lovasságát is. Scipio mostmár nyugodtan összezárta légiói tömbjeit, kitöltötte az előbb nyitva hagyott folyosókat és ezzel a tömör kolosszussal rontott rá Hannibál első sorára. Azok szinte azonnal engedtek ennek az iszonyú nyomásnak, s a 2. sorbeli ujoncok csak vonakodva és nehézkesen indultak a segítségükre. Erre azok — dühükben — megfordították arcvonalukat és — részben — testvér - harcba kezdtek. Hannibálnak ugyan sikerült átmenetileg helyreállítani a rendet, de ehhez be kellett vesse a veteránjait. Így semmi tartaléka sem volt már, amikor az üldözésből visszatérő numidiai lovas hadtest hátbatámadta hadseregét. A csata ezzel tökéletesen elveszett számára. Hannibál — kis fedezettel — elmenekült s táborába tért vissza.

Scipio nem töltött egy órát sem Hannibál üldözésére, hanem azonnal Karthágó ellen vonult. Nem pusztította el ugyan a várost, de óriási hadisarcot követelt és kemény feltételeket szabott ki mindaddig, amíg Róma igazolta az ő rendszabályait. Minden hadifoglyot, szökevényt, minden hadihajót ki kellett szolgáltatniok, s öt éven belül 10.000 talen-

tumot kellett fizetniök Rómának. A feltételek betartásának biztosítására 100 — Scipio által személyesen kiválasztott — tuszt kellett Rómába küldeniök. Karthágó — éppen Hannibál közbenjárására — elfogadta a föltételeket s 201-ben megkötötték a békét. Scipió diadalmenetben tért vissza Rómába s megkapta a történelmi jelzőjét "Africanus" melléknevében.

* * *

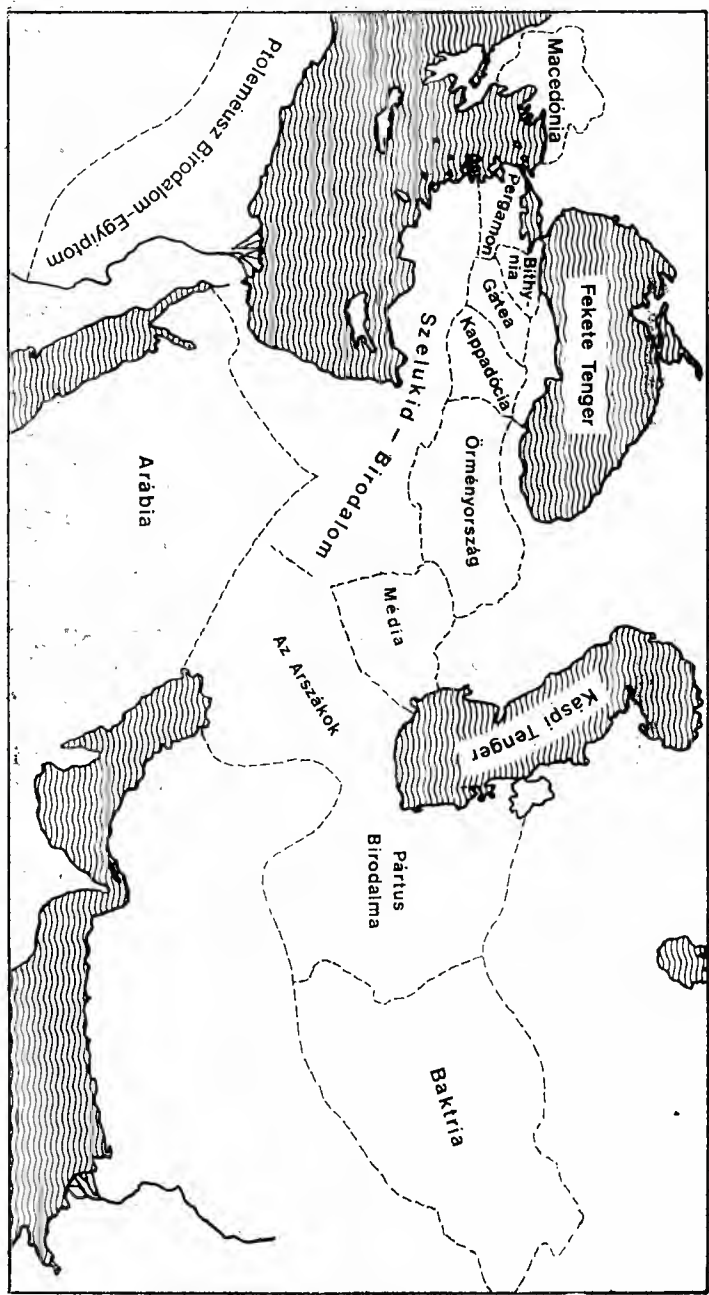
HANNIBÁL KARTHÁGÓBAN. ÁLLAMFÉRFIÚNAK BIZONYUL

Hannibál kiszolgáltatásának a követelése — mindenki csodálkozására — kimaradt a római békefeltételek közül. Ezt ő nemcsak Scipio kétségtelen s nyíltan kifejezett csodatátának köszönhette, de Róma hideg számításának is. Ott egyedül Hannibált tartották alkalmasnak arra, hogy a hosszú háborúban kivérzett Karthágó-tól biztosan és pontosan behajtsa a kikötött, tetemes hadisarcot. S ebben igazuk is lett.

Hannibál Záma után visszavonult a polgári életbe. Még 7 teljes évig élt és működött azután szülővárosában. Hamarosan visszahívta a városi Tanács, hogy vegye át az ügyek vezetését. Ekkor Hannibál bebizonyította, hogy ő nemcsak kimagasló hadvezér, de ugyanúgy politikai, szervezői és államférfiúi képességek terén is kimagaslott kortásai között. Elsőként megállapította az adott gazdasági - pénzügyi helyzetüket. Vizsgálatainál rájött a számtalan kivételezésből eredő veszteségeikre. Azokat könnyörtelen részrehajlás nélkül megszüntette és bámulatos rövid időn belül rendbehozta az állami költségvetést és - pontosan kifizette az első évi hadisarcot is. A körül ugyan csunya sikkasztás derült ki, s számtalan el'enséget szerzett magának a drakónikus módszerével a legfelső városi pártvezérek körében, de ő nem tért el elveitől. Karthágó — az óriásis méretű veresége ellenére is — fokozatosan magához tért.

A közben duló u. n. 2. macedóniai háborúban résztvevő Nagy Antiochos, a Se'elukid Birodalom uralkodója, rátette kezét Főniciára, Palesztinára és Zyperus -ra. Azt tervezte, hogy visszaállítja Nagy Sándor egykori világbirodalmát. (Lásd ehhez a 100. oldalon lévő vázlatunkat.)

A „Diadochen Birodalmak”, Kr.e. 200 körül, a Róma elleni háborúk idején

Róma meggyanúsította Hannibált, hogy az ő keze van benne ebben az Antiochos tervekben, ami a 201-i békefeltételek megszegését jelentette volna. Hozzá kell fűznünk ehhez: Itáliában abban reménykedtek, hogy Záma után Karthágó egyszer s mindenkorra "el van intézve", s a súlyos hadisarc terhe alól többé nem fog tudni fölemelkedni. Ezzel szemben azt kellett látniok, hogy Karthágó - Hannibál vaskeze irányítása mellett — máris, újból komoly vetélytárs lett s megint fenyegeti Róma egyeduralmát a mediterránium nyugati felében. Küldöttséget menesztettek tehát Karthágóba, hogy a helyszínen derithessék föl, mi is a helyzet ottan? Hannibál ezt úgy értékelte ki, hogy most már életére törnek és kiadatását fogják követelni. Ezért — csellel — elhagyta a várost és gyorshajóval átutazott, ősei anyavárosába, Tyrosba, Antiochos-hoz. Ott ünnepélyesen fogadták és továbbvezették a Márvány-tenger melletti Ephesus-ba, ahol Antiochos akkor éppen előkészületeket tett további harcaihoz. Hannibál előadta neki elképzelését, hogyan kellene Rómát térde kényszeríteni: adjon neki 100 hajót, 10.000 gyalogossal és 1.000 lovassal, hogy azokkal ő Itáliában partraszálljon. Egyidejűleg Antiochosnak a főerőkkel meg kellene támadnia Görögországot s így Rómát két tűz közé fognák. Erről a tervről Róma (valószínűleg kémkedés útján) tudomást szerzett. Azonnal küldöttséget menesztett Antiochoshoz s kérte annak a magyarázatát. Ebben a római küldöttségben ott volt Scipio Africanus is. Az időben találkozott másodszor egymással s Scipio kérdezte volna Hannibál-tól, kit tart ő a világ legnagyobb hadvezérének, amire ő Nagy Sándort jelölte meg. Erre Scipio megkérdezte, kit tart a másodiknak. Hannibál önmagát jelölte meg. Scipio nevetett és fölvetette a kérdést: ha Zámánál megverte volna őt, akkor kit tartana a világ legnagyobb vezérének, s Hannibál (a fáma szerint azt válaszolta): "Ha ő Scipiot megverte volna 202 nyarán, akkor ő lenne a világ legelső hadvezére." Római tisztelője megértette és teljes mértékben értékelte ezt az éismerő bókot élete legnagyobb ellenfele ajkáról.

A római küldöttség más tagjaival is összekerült Hannibál, sőt többször is, s áttárgyalták vele a világ akkori problémáit. Antiochos gyanút fogott, mert attól tartott, hogy Hannibál összejátszik az ő háta mögött Rómával. Az így kegyvesztett Hannibál nem is kapott tőle egyetlen katonát sem... A nagy pun vezér ezután hányatott életet élt. Életét veszélyeztetve látta s előbb Kréta szigetére menekült, majd

onnan tovább, Bithyniába, Prusias királyhoz.

Amint Róma — aki egyre közelebbre jutott helyeihez, sorban meghódítva a közbeeső keleti országokat — a Prusias és Pergamon közötti helyi háború befejezését követelte házigazdájától és Hannibál kiadatását kívánta, be kellett látnia, nincsen további kiút. Amielőtt kiitta a méregpoharat, ezek voltak utolsó szavai: “Beszüntetem Róma régi aggodalmaskodását. Elég sokáig vártak egy ilyen öreg, gyűlölt ellenfél halárára!” Hannibál akkor 64 éves volt.

Scipio Africanus még ugyanabban az évben követte őt a sirban. Élete végét öneki is megkeserítették az Örök Városban. Meggyanusították, hogy az általa diktált békefeltételek kapcsán hasznot huzott Karthágótól... Biróság eé idézve, megtagadta ártatlansága bebizonyítását. Otthagya Rómát és sirkövére ezeket a szavakat vésette: “Hálátlan hazám ne kapja meg még a csontjaimat sem!” — Egyébként Hannibálnak hasonló bánásmódja volt hazájában: vagyonát elkobozták s házat földig lerombolták és megtiltották, hogy azt bárki is újra fölépítse...

UTÓSZÓ HANNIBÁL ÖRÖKSÉGÉHEZ

A történelem kérlelhetetlen bíró. Szereplői elbirálásánál nemcsak azt teszi a mérlegre, amit életük folyamán tettek, de azt is megítéli, hogy mit hozott azok életműve az utókor, elsősorban saját nemzete számára.

Ezért a 3. Pun Háború (149-146) története szorosan hozzátartozik Hannibál ismertetéséhez s elbirálásához.

Karthágó — még Hannibál elvesztése után is — tovább erősödött, de állandó nehézségei voltak Róma afrikai szövetségeseivel, a numidiai Massinissával. Hiába fordultak Rómához orvoslásért, onnan — minden esetben — a szövetségésének adott igazat a szenátus. Végezetül mégis egy bizottságot küldött ki Róma Karthágóba, hogy a helyszínen nézzenek a dolgok után. CATO alatt gondosan megvizsgálták a város-állam állapotát. Cato riasztó hírekkel tért vissza: Karthágó nemcsak, hogy nem szorul segítségre, de éppen ellenkezőleg, olyan erőt képvisel már megint, ami Rómát veszélyezteti. Beszámolóját a hirhedtté vált szavakkal fejezte

be: "Egyebekben úgy vélem, hogy Karthágót szét kell rombolnunk!"

Amint ezután 149-ben Karthágó, türelme fogytán, Mas-sinissa újabb tulkapása után, fegyvert ragadott, Róma azonnal megüzente a háborút afrikai ősellenségének. Hiába küldte át Karthágó a követelt 300 nemes ifját, mint tuzst Rómának, ott nem tágitottak s 80.000 légionáriust hajóztak ki Utikában. Ezzel megkezdődött a 3. pun háboru. A rómaiak először is főégették a teljes Karthágói flottát s utána ostrom alá vették a várost. Karthágó polgársága hősiiesen viselkedett: még az ősi templomokat is berendezték fegyverkovács műhelyeknek, az asszonyok föláldozták hajukat, hogy azzal ijaikra hurt fonjanak. A római tulerőnek három teljes évi ádáaz harcába került, amig végleg legyürték a pun ellenállást.

147: Scipio — az Africanus Scipio fiának a fogadott fia — akkori konzul — vezette a Karthágó elleni ostromot. Annak végső fázisában a védő polgárok inkább a tüzhalált választották, semhogy megadták volna magukat ősi ellenségüknek. Scipio a földig leromboltatta a város fellegvárát (lásd a 104. oldalon mutatott képen) s megtiltotta, hogy a várat újra fölépítsék. Ez a Scipio ezért a győze-meért az "Africanus minor" történelmi melléknevet kapta meg jutalmul.

A pun háborúk — valószínűleg legjobb — történetirója, POLYBIOS, aki Scipio házában nőtt fel és szemtanuja volt Karthágó lerombolásának, Scipio Africanus minor ajkáról jegyezte fel a következőket: "Egy nemzetnek ugyanolyan é'tete van, mint egy embernek. Egy napon Róma feje fölött is ütni fog az óra."

(A lerombolt Karthágót lásd a 104. oldalon.)

A FÖLDIG LEROMBOLT KARTHAGÓ
(Roger - Viollet fényképe nyomán.)

IV

ARPAD ÉS HANNIBÁL TETTEINEK, ÉRDEMEINEK ÉS ÖRÖKSÉGEINEK ÖSSZEHASONLÍTÁSA

1.) AZ EMBEREKÉ

Származásuk tekintetében mind a ketten a Távól, az u. n. Régi Kelet uralkodói családjából származtak. Hannibál Tyros-ig biztosan, a Perzsa Öböl-ig valószínűsítve, királyi ősöktől származott. Árpád ága a világhírű ARSZAK-dinasztiáig vezethető vissza az Atilla — vérségét sem lehet ma már kétségbe vonni.

Gyermekkorukban mindkettő uralkodónak nevelt, “trónörökösök” voltak. Mig azután Árpád az is lett, addig Hannibálnak csupán Záma-i kudarcra utáni néhány éven át sikerült Karthágó kormányzóságát betöltenie.

Küldetésük: Hannibált apja kilencéves korában megesketi Roma örökös gyűlöletére s céltudatosan annak a szétzuzására készíti elő. Tudjuk: minden közbeeső, valóban kimagasló és látványos sikerei ellenére is, végtére nem tudja Rómát térde kényszeríteni. Sőt, az győzi le őt magát — és megsemmisíti hazáját is. — Árpád arra volt hivatva, hogy ősei egykori, tejjel - mézzel folyó országát, jogos örökségét, visszavegye s ott népének tartós Uj Hazát alapítson. Árpád küldetését tökéletesen betöltötte.

De ÁRPÁD nemcsak “hon”-t alapított, hanem egyuttal visszaállította ATILLA hatalmas Birodalmát is. Ehhez át kellett települnie a honfoglaló magyarság fiataljainak, — a Birodalom vezetőrétegének — a KÁRPÁT-DUNA-medencébe. Ez nem jelenti azt, hogy pl. az ETELKÖZ üresen maradt, — vagy hogy KIEW-et elhagyták volna, avagy DENTUMAGYÁRIA-ban sem lett volna utána magyar!! Gondoljunk csak a két abszolút biztosan ellenőrizhető évszám-adatara:

- a) 341 évvel a honfoglalás után, t. i. 1.237-ben is JULIÁN BARÁT kifogástalan magyar nyelven beszélt a mai Bashkiria területén megtalált (s a fehér magyarokhoz sorolt) egyik magyar nép-csoporttal.
- b) S több, mint 440 és mulva honeygesítés után: 1.342-ben akkora népességű magyarság élt a Kaukázusi (Kur-

vidéki) ősi hazájában, hogy az akkori pápa püspököt küld hozzájuk.

Miután I. István 1001-től kezdve teljesen elhanyagolta az ÁRPÁD-BIRODALOM keleti országrészeit, így azok — egy ideig — önállósították magukat s KUN ORSZÁG, meg BESENYŐ ORSZÁG lettek. De később is, sorozatosan megkísérelték a csatlakozást a Kárpát-Duna-medencei “anyaországukhoz”, — még legjobban KUN LÁSZLÓ alatt is. Végképpen csak akkor önállósodtak, amikor az anyaország ömmege maradéktalanul a “nyugatba helyeződött”, — keleti testvéreit teljesen elhanyagolta, lenézte és “elfelejtette”.

Életüket részletesen átvizsgáltuk. Árpád, legnagyobb győzelme után hősi halált halt. Hannibálnak keserű sorsa volt: Zama-i döntő veresége zárta le ragyogó katonai karrierjét s el kellett menckülnie hazájából, hogy sokéves bujdosás után önkezevel vessen véget életének.

2.) A HADVEZÉREKÉ:

Kiképzésük szinte egyforma! Hannibál is, Árpád is apjától tanulták meg a katona-élet minden csinját - binját. Mindketten serdülő ifjukorban önálló, hadvezéri feladatokat kaptak és oldottak meg. Árpád megnyerte mind a 6 hadjáratát. Hannibál — bámulatos alpesi átkelésével, majd három iskolászerű győzelmével szintén jól indult, de Zama minden előző eredményét semmivé tette.

Vezéri tehetségük, tulajdonságaik, velük született szerialitásuk, az ellenfél helyes megbecslése, villámgyors elhatározó képességük, fölényes taktika-i érzékük, embervezetési tehetségük, rugalmasságuk és kitartásuk: egyformán bámulatos. Rendszerint túlerőben lévő ellenfeleiket, majdnem mindig megtévesztéssel, csellel, kortélyos tevéikkel s — nem utolsósorban — csapataik fölényes vezetésével és kiképzésével gyűrik le.

3.) AZ ALLAMFÉRFIAKÉ:

Célkitűzéseik: nagyméretű, nagytávlatú és kihatású, messzetekintő, ragyogó intelligenciájúak. — Hannibál mindenáron meg akarta szerezni a Földközítenger fölötti uralmat, felismerte főellenfelét s azt — saját országába vitt — 15 éves élet-halál harcra kényszerítette. Elejétől fogva: kudarcot kellett vallania. — Árpád: főellenfelét, a bolgárokat,

akik kezükben tartották ősei országának egy harmadát, tönkrevverte és visszafoglalta tőlük örökségét. A pozsonyi csatájában pedig learatta annak a tíz éves előkészítő, nagystilű hadjáratának a gyümölcsét, amelyet a nyugati történelem "kalandozások"-nak értékel le. Középeurópa első hatalmává emelte az általa — mindössze 10 éve — visszahódított és egyesített Magyar Birodalmat. ÁRPÁD ékes bizonyítékát adta államférfiúi nagyságának, amint a honfoglalást — honnegyesítést, a legnagyobb körültekintéssel, végtelen türelemmel, három évtized ügyes, szivós munkájával előkészítette. Hannibálnak leginkább akkor tűnik föl államférfiúi nivója, amikor kezdeti győzelmei után eláll Róma ostromától, meg amint a döntő Záma-i vereségük után fölemeli Karthágót.

P. B. SHELLEY írta: "A csodálat olyasvalami, mint a HIT." Ehhez fűzi Gavin de BEER a következtetését: "A csodálat (azonban) nem a racionalista módon kiszámított elismerés, hanem a vérmérséklet kérdése — s az emberi szívé!" Innen van az, hogy az emberiség többsége Hannibált, a vesztest CSODÁLJA, s nem a győztes Scipiót. Ugyanugy: Wellington legyőzte ugyan Napoleon-t, de hol áll a kettő hirneve egymástól?!

* * *

Ez a kis - látszólag nem ide illő - elmfuttatás — egyben biztatás is számunkra. A nyugati könyvtárak "bojkottja" ne zavarjon bennünket, magyar hazafiakat. Mi csodáljuk és szeretjük őseinket, élükön ÁRPÁD PÁPKIRÁLYUNKAT. Előbbiekben láttuk — és bizonyítottuk — hogy ő minden összehasonlítást kiáll a világ legnagyobbjának tartottakkal is. Nemcsak Hannibállal, de valamennyi "nagy" európai államalapító "kollégáival" is.

ÖSSZEHASONLÍTÁS A NYUGATI ÁLLAMOK ORSZÁG - ALAPÍTÁSÁVAL.

Ha összehasonlítjuk (megint csak Padányi Viktorral), hogyan történt a legnagyobb európai államok alapítása, akkor a következőkre leszünk figyelmesek:

ANGLIA: az angol és szász törzsek 300 évig éltek közös politikai szervezet nélkül, amig ALFRÉD (akit ezért a tettéért a "Nagy" melléknévvel tisztelt meg az angol történet-tudomány) ANGLIÁ-vá szervezte őket. ALFRÉD halála után azonban müve szétesett s csak másfél évszázaddal később, 1066-ban szervezték meg őket újra országgá a normann - vikingek. Területük akkor sem volt még akkora sem, mint a mi Dunántúlunk! Az ir és a skót területek későbbi megszállásával, a 13. szd-ban egyesülnek kb. egy akkora országgá, mint Magyarország volt.

FRANCIAORSZÁG: apránként, megyéről - megyére rakódik össze, századok alatt, s így alakul ki a "Grande Nation".

NAGY OTTÓ NÉMET BIRODALMA: 200 év a'att alkotó elemeire hullik szét és 300 picike "operett" — államocskákból csak a 19. szd. végéfé szervezi össze megint őket BISMARCK vas keze.

Az **OROSZOK** országgá szervezése Moszkva és Novgorod összekapcsolásával; 1543-ban kezdődik meg.

OLASZORSZÁG-é meg éppen 1854-ben!

Jogosan állapítja meg Padányi, hogy "amig a többi európai országok úgy valahogy "lettek", ÁRPÁD-ék a'apítottak nekünk egyet s azt olyan körültekintéssel választották ki népünknek, hogy az — minden sorscapás és belső viszálykodásunk ellenére is — ezeréven át állandóan meg is maradt.

Z Á R S Z Ó

Fenti tájékozódásunk és összehasonlító kiértékelésünk után nyugodt lélekkel szögezhetjük le: ÁRPÁD - APÁNK maradéktalanul kiérdemelte a történelmi teljesítményét elismerő

N A G Y

melléknevet.

HANNIBÁL